Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 163/1458 | Łódź, Piątek, 13 lipca 928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כ״ה תמוז תרפ״ח | Nr. 163/1458

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71.

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

פאהרט איהר אויף ערהאלונג געדענקט!

דאס איהר מוזט איינקויפען אייערע קאסמעטיק

ווי: פערפומען, זייפען, געזיכטס=קרעמען, פודער

נור אין די ביליגסטע קוועלע —פון דער ערשטער— קאנקורענץ-פערפומעריע

S. BUCHWEITZ, PIOTRKOWSKA 22

Telefon Nr. 31-43.

דער לאנג-יעהריגער בעוואוסטער

האטעל און גלאט כשר=רעסטאראן

צ. ראזענבלום

פיעטריקאווער 38 פיעטריקאווער 38

גיט ארויס טעגליך מיטאגען צום פרייז פון 3 זל. און 3.75

ווי אויך מילכיגע פרישטיגען אווענדברויט צום פרייז 1.80

מיט אכטונג צ. ראזענבלום

לאדז, פיעטריקאווער 38, טעל. 11-02.

אכטונג, לעטניקעס!

מיינע ווארשט=געשעפטען

צענטראלע: זגערזשער 32

פיליע: באלוטער מארק 3

" צעגעלניאנא 22

זענען פערזעהען מיט די בעסטע ווארשטען צו

די ביליגסטע פרייזען.

מיט אכטונג ל. אמזעל

ווארשט=פאבריק

צו דער פערלאבונג פון מיין ליבען פריינד

ה׳ יהודה לייב בערגער

מיט פרל. רחל לאה לעווין

גראטולירט הערצליך און ווינשט א גליקליכע צוקונפט

יהושע רעבט.

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינדין

פרל. רוזשא שייבאוויטש

מיט ה׳ יוסף גליקסמאן

גראטולירען הערצליך און ווינשען א גליקליכע צוקונפט

געניא בלאושטיין, יוסטין קאלמוס,

יאקוב קשעמיען, מאריין שווארצבערג

צו דער פערלאבונג פון אונזער וו׳ פריינד

ה׳ יחזקאל קוראפאטווא

מיט פרל. מינדזשא ראזענפארב

גראטולירען מיר הערציך און ווינשען פיל גליק

ישראל קריגער,

יצחק גארבארסקי,

משה שאפירא,

שמעון גאלדשטיין.

ס׳איז געפונען געווארען

א וועקסעל אויף 200 זל.

אויסשטעלער ש. גרושקעוויטש, צאהלבאר דעם 25-טען יולי 1928. אפצונעהמען געגען אנאנס-קאסטען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט". 451

א הערצליכען מזל=טוב

ווינשען מיר אונזער שעף ה׳

י. ראזענצווייג און פרוי

צום געבורט פון זייער ליב טעכטערל

דאס פערסאנאל פון דאמען=מאגאזין

י. ראזענצווייג.

פאדערט איבעראל!

כשר למהדרין מן המהדרין : קאקוס=פוטער : נער למהדרין נן ומדזרין

חעמא (Chemo)

צום בראטען און קאכען

קאקאמא (Kokoma)

צום באקען און שמירען

וואס ווערען אויסגעארבייט פון דעם פיינסטען און ריינסטען פלאנצען-פעטס

עמפעהלט די פאבריק

Einhorn, Fein i S-ka

ŁÓDŹ, Wysoka 9, – tel. 64-56.

די אייטארבייטונג פון אונזער קאקוס-פוטער שטעהט אונטער דער השגחה פון פאביאניצער רב הרה״ג ר׳ מענדיל נ״י אלטער.

פאדערט איבעראל!

האנדווערקער=פעראיין

אגראדאווא 9 (פריהער זאכאדניא 66).

אכטונג, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

קומט וואס פריהער זיך רעגיסטרירען, כדי ארויסצונעהמען האנדווערקער=קארטען!

פאך=פערזאמלונגען קומען פאר:

שבת,	דעם 14-טען יולי,	7 אווענד	–	וועבער.
זונטאג,	" 15 "	8 "	–	געג. שוסטער.
מאנטאג,	" 16 "	8 "	–	אלט. שוסטער.
מאנטאג,	" 16 "	8 "	–	דאמען=מאגאזין=שניידער.

געגען בעלוינונג!

ס׳זענען מיר פערלוירען געווארען מיטוואך, דעם 11 יולי אויף דער הויפט-פאסט 8 וועקסלען, וועלכע איך ערקלער פאר אומגילטיג. די וועקסלען זענען געווען בלויז געשטעמפעלט ח. שווארצבוים אהן זשירא.

אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו ח. שווארצבוים ווסכאדניא 57, אדער אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט". דיסקרעציע געזיכערט.

הזכרה.

זונטאג, דעם 15-טען יולי 3 א זייגער נאכמיטאג, צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט קומט פאר אויפ׳ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכע טאכטער און שוועסטער

פערעלע קנאפ נ. ע.

צו וועלכער עס לאדען איין אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע

די פאמיליע.

לעכער מאשינאווע

ווערען אנגענומען אויסצוניייען צו ביליגע פרייזען

ג. נארדמאן

צעגעלנאיא 29 29

DR. MED.

DONCHIN

ספעציאל=ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

קיין פוילען

נעמט אן

מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג

פון 10–1 און פון 4–7 נ.מ.

מאניושקי 1

(Moniuszki) טעל. 9-97

צוריקגעקעהרט

Dr. med. P. LANGBARD

Zawadzka 10, tel. 6-30

הויט= און וועגערישע קראנקהייטען

נעהמט אן פון 8 ביז 1 א זייגער און פון 5 ביז 8 אוו.

פאר דאמען פון 5 ביז 6 נאכמיטאג.

פעהיגע אינקאסענטען

מיט גוטע רעפערענצען

ווערן געזוכט פאר א געזעלשאפטליכער אינסטיטוציע

אפערטען אין אדמ. פון דער צייטונג פאר „M. H."

Dr. RACHELA LEWI

ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען

פאנסקא 24, טעל. 42-72.

נעמט אן פון 2 ביז 4 נאכמיטאג.

Dr. med. J. BETTE

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 6. טעל. 44-95

נעהמט אן פון 8–11 און פון 4–6.

קינא
ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט־ליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשאַ 40
קינאָ אין גאַרטען!
פאַלס פון אונגינסטיגן וועטער אין זאַל

ביז מאָנטאָג, דעם 16־טען יולי איינשליסליך!
די גרויסע דראַמע וואָס ווערט מיט רעכט גערעכנט אלס פערבערעכן
„ביגאַמיע“
בעקאַנטער פּראָצעס וועגן צוויי־ווייבעריי, וואָס איז געווען דאָס טעמע פון דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט. אין די הויפּטראָלען:
Marja Jacobini, Henry George, Anita Dorris i Ernest Verebes
אַנאָנס! נעכסטער פּראָגראַם: „דער לעצטער וואַלץ“. אנהויב אין געוו. טעג, שבת, זונטאָג און יום־טוב 4 אַ זייגער נאָכמ.

CORSO
היינט און פאָלגענדע טעג
דאָפּעלטער פּראָגראַם!!!

Ryszard Talmadge (1
אין דעם סענסאַציאָנעלן בילד אין 8 אַקטען א.נ.
„די ריטער פון פלאַמען“
FATTY (Grubasek) (II
אין שאַמפּאַניער־פּאָס א. נ.
„דער דיקער פערטיידיגער“.

ODEON
היינט און פאָלגענדע טעג!
דראַמע פון מענשליכער ליידענשאַפט פון גרויססטעטישען לעבען אין 10 אַקטען א.נ.

„דער ריוויערע
פון האַזאַרד־שפּיל“ (RYVIERA)
אין די הויפּטראָלען Harry Liedtke i Erna Morena
אויסערן פּראָגראַם: אַ פאַרס אויסערן פּראָגראַם.

LUNA
היינט און פאָלגענדע טעג!
די אונפערגעסליכע שעפער פון די הויפּט־ראָלען אין
„בורלאַק פון דער וואָלגע“
אין דער מעכטיגער
ים־עפּאָפּיי
די זינגער פון אַכעאָ
דאָס פּראָגראַם דערגענצען: באַבוש אין דער נייעסטער קאָמעדיע א. נ.: „דער קליינער העלד“ אין ראָזטאָג־קיך פון PATHE נייהייטען פון דער גאַנצער וועלט. —

היינט און פאָלגענדע טעג!
די אונפערגעסליכע שעפער פון די הויפּט־ראַלען אין
Elinor Fair i William Boyd
וואונדערשעהנער פילם פון העלדישען קאַמף פון צוויי כּחות מיט שכּורים און כוואַליעס, און פון דער ליבע פון אַ שעהנער לעדי צו אַ טיכטיגען מאַטראָז, לויט דער ערצעהלונג פון Dennisson Clift

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ מ. לידוויער. פּאָפּולערע פּרייזען. אויפ׳ן 1. סעאַנס זענען צו פלעצער צו 50 גר. און 1 זל. אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 1.30

Towarzystwo Akcyjne
Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie
założone w r. 1888.
עמפּפעהלט: לאַן־אייל, געפּרעכט און דעסטילירט פון די בעסטע אינלענדישע זוימען.
— — פּערטרעטונג אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע — —
Inż. techn. ST. GROSBERG, Łódź, Kilińskiego 89. Telefon 1176.

„JAROT“
Towarzystwo przetworów drzewnych
Fabryka: RUDNIK NAD SANEM
עמפּפעהלט: ווייסע טערפּענטין פון דער העכסטער קוואַליטעט, קאַלאָפאָניע, טערפּענטין פון דער העכסטער קוואַליטעט, העלע קאַלאָפאָניע
פּערטרעטער אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע:
Inż. techn. ST. GROSBERG Kilinskiego 89 Tel. 11-76.

בעפאַר
דו פאַהרסט אויף זומער־פרישע
ווייס איינמאָל פאַר אַלעמאָל
דאָס אַלע אַרט קאָסמעטיק, קרעמען, פּערפומען, פּודער, זייפען, די בעסטע מיטלען געגען שוויצען, געגען אָדטשיסקעס, געגען זאָמערשפּראָסען א. אַ. וו. א. אַ. וו.
קויפט מען אַמביליגסטען אין דער גרעסטער קאָנקורענץ פון לאָדז
M. WOLLMAN, Zawadzka 12.

ערשטע לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
אויף פּיעטריקאָווער 17 (צווייטער הויף)
זאַכאָדניאַ 52 טעל. 34-67
עלעקטראָ און שטראַהל־ערצטליכער קאַבינעט
(קוואַרץ־לאַמפּ) רענטגענאָטעראַפּיע, דיאַטערמיע, דיאַגנאָסטיק און פּאַקען־שטעלען, קאָנסיליום פון דאָקטוירים, וויזיטען אין שטאָט. — נעהמען אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פאָלגענדע דאָקטוירים:

ד״ר אַלטענבערגער,	ד״ר מילאַדראָווסקי,
ד״ר אַרטיפיקיעוויטש,	ד״ר גאָוויצקי,
ד״ר טשאַפּליצקי,	ד״ר אַלשעווסקי,
ד״ר דוטקעוויטש,	ד״ר סקושעוויטש,
ד״ר גאַיעוויטש,	ד״ר סאָקאָלאָווסקי,
ד״ר גאַרלינסקי,	ד״ר סטאַוואָוויטשיק,
ד״ר לוגאָווסקי,	ד״ר סטאַזשינסקי,
ד״ר מאַיעווסקי,	ד״ר זאַלענסקי,
ד״ר מאַרקס,	ד״ר ציגלער אַרטור,
ד״ר מיכאַלסקי,	ד״ר ציגלער עד. (יר.).

די לעטשניצע איז אָפען טעגליך אַ חוץ זונטאָג. אָפּעראַציעס און אָפּטרונקעס לויט אָפּמאַך.

וויכטיג פאַר
הערן־שניידער!
אַ פּיל־מאָל דיפּלאָמירטער הערן־צושניידער ערלערנט דאָס צושניידער־פאַך טעאָרעטיש און פּראַקטיש צו צוגענגליכע פּרייזען
פּיעטריקאָווער 79
פראָנט, 2־טער שטאָק וו. 8

קוואַליפיצירטע
מאַשין־שטיקערינס
ווערן פון זאַפאָרט געברויכט צו ערפאַהרען ביי
פעפער
נאַוואָמיעסקאַ 26.

נייעס
טעלעפאָן־אינהאַבער, וועלכע ווילען איבערגעבען דעם טעלעפאָן קענען פערדינען געלד. ערקונדיגען זיך אין אַדמינ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ פאַר B 457

אַ לערן־יונגעל
פון אַנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט צו דאַמען־מאַגאַזין־אַרבייט ביי ז. קויפמאַן, 469
גדאַנסקאַ 64.

פּפלעגט די הויט
מיט די וועלטבערימטע פון צעדראָוויע אַדרוי זייף און קרעם
„HERBA“

וועלכע מאַכען גלאַט די הויט און גיבען אַ שעהנע קאָליר פון פּנים
און בעזייטיגען זומערשפּראָצען די רויטקייט און האַרטקייט פון הויט

JAK ZA DOTKNIĘCIEM RÓŻDŻKI CZARODZIEJSKIEJ GINĄ PIEGI PO UŻYCIU KREMU
Cefi
פּרייז 2.50 זל.
פערלאַנגען אין אַפּטייקען, אַפּטייק־סקלאַדען און פּערפומעריעס
הויפּט־רעפּרעזענטאַנץ אויף לאָדז:
Leon Dobrzyński, 31 Narutowicza 31.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-20
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku dn. 19 do poniedziałku 16 lipca wł.
Dla dorosłych: Dla młodzieży:
MIŁOŚĆ PRZEZ OGIEŃ i KREW
Dramat w 8-miu aktach, osnuty na tle walk z bolszewikami w sierpniu 1920 roku.
Nad program:
Nowoczesny-Muszkieter
czyli w szponach czerwonoskórych.
W roli gł. **DOUGLAS FAIRBANKS.**
Wpoczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofoniczne.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט נאָך פּערנאַכלעסיגטע צייהן־ און מונד־קראַנקהייטען. צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן
יעדען טאָג פון 9—7 אָוועכד. צו ביליגע פּרייזען.

טויבשטומע
אינזש. סוכאָזשינסקי האָט ערפינדען אַן אַפּאַראַט, וועלכער האָט שוין אין צאָהלרייכע און זאָגאָר אין שווערע פעלען געבראַכט אַ בעדייטענדע בעסערונג אין געהער, אָדער גענצליך אויסקורירט. גענויערע ערקלערונגען זענען אַנאָנסירט יעדען זונטאָג אין „Ilustrowany Kurjer Codzienny“ און „Warszawianka“
Bronisław Stiasny, Warszawa, ul. Koszykowa 39/2.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד״ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד״ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	11-9 4½-3
ד״ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד״ר לובימש	הויט־ און געשלעכט־קר.	1½—12½
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גמיטהס קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען־קראַנקהייטען	1½—12½
ד״ר עליאַסבערג	כירורגישע־קראַנקה.	2—1
ד״ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס־הילף	4—3

פסיכאָ־טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—היזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אונטערזוכט אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמאַ און בלוט.
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד״ר לאָזשינסקי סטאָמאַטאָלאָג	צאָהן־אַרצט	6—3 1—10

קינסטליכע צייהן, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Hallo! Hallo! Dzwoń telefon 63-30
Wystrzegaj się nieudolnych naśladownictw.
Nie oddawaj garderoby Twej do firm niefachowych.
„Pogotowie Krawieckie KIERSZA“, 91 Żeromskiego 91.
Odświeżamy
garnitur za zł 3. (z odebraniem i odesłaniem) Pranie chemiczne, farbowanie

Suknie za zł. 2.80 (z odebraniem i odesłaniem) nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie
Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 747

אַכטונג! ס׳איז אָנגעקומען אַ גרויסער טראַנספּאָרט
ווענטילאַטאָרען
פון פּאַריז, פירמעס און מאַסען פאַר פאַבריקען, וואוינונגען און ביוראָס א.ז.וו. צו פאַבריקס־פּרייזען עמפּפעהלט
Skład Elektrotechniczny I. HUPPERT
Łódź, Zawadzka 10, tel. 42-41.
שטענדיג אויף לאַגער זעמטליכע עלעקטרישע אַרטיקלען אין אַ גרויסען אויסוואַהל. 747

ענדערן די גאנצע קאנסטיטוציע

וועט די רעגירונג אולטימאטיוו פאדערען פון סיים.

וו א ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). אזוי ווי אין דער לעצטער צייט ווערט זעהר פיל ארומגערעדט אין דער פרעסע די פראגע וועגען א מעגליכער מלוכה-פאר־שווערונג, גיט מען איבער פון גוט-אינפארמירטע קרייזען, אז קלאר איז אלענפאלס איין זאך: צו דער קומענדיגער סעסיע וועט די רעגירונג פאר־שטעלען דעם סיים א פראיעקט פון ענדערען די גאנצע קאנסטיטוציע. דערביי וועט געשטעלט ווע־רען די פאדערונג, אז דער סיים זאל אדער אנ־נעהמען די געענדערטע קאנסטיטוציע, אדער ער זאל זי אפווארפען. קיין שינוים מצד דעם סיים גופא וועלען נישט צוגעלאזט ווערען. אויב דער סיים וועט זיך אפזאגען די קאנסטיטוציע אנצונעהמען, וועט ער פונאנדערגעלאזט ווערען, און די נייע קאנסטיטוציע וועט דורכגעפיהרט ווערען אלס אקט פון דער רעגירונג. עס איז אויך בעקאנט געווארען, אז אלע פראיעקטען וועלען שוין זיין קלאר צו דעם פארשטעהענדיגען צוזאמענפאהר פון די לעג־יאניסטען אין ווילנא, אויף וועלכען עס וועט אויך אנוועזענד זיין דער מארשאל פילסודסקי.

אנ'אויפרייס פון 50 פעטארדעס אין סקערניעוויץ

ס ק ע ר נ י ע וו י ץ, 12 (טעלעפאניש) דורכ'ן הויף פון די קאשארען פון 18. פיעכאטע-פולק אין סקערניעוויץ, האט מען אדורכגעפיהרט א וואגען מיט פעטארדעס.

פלוצים האט זיך דערהערט איינינע הילכיגע אויפרייסען. עס האבען עקספלאדירט 50 פעטאר־דעס. אין זעלבען מאמענט האבען זיך אויך דער־הערט קרעכצען פון פערוואונדעטע. באלד האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דריי זעלנער זענען שווער־פערוואונדעט געווארען.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער אויפרייס איז געשעהן צוליב אנ'אונפארזיכ־טיגקייט פון א זעלנער, וועלכער האט געררייכערט א פאפיראס בעת'ן איבערטראגען די פעטארדעס.

די אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד און ליטע.

וו א ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט). די אונטערהאנדלונגען מיט דייטש־לאנד וועגען שליסען א האנדעלס-טראקטאט וועלען זיך אנהויבען מאנטאג.

ביי די אונטערהאנדלונגען מיט ליטע זענען דא נייע שטערונגען, ווייל ליטע פאדערט, אז די קארעספאנדענץ זאל געהן דורך מזרח-פרייסען.

פעסער-פערלייכטערונג פאר טוריסטען קיין ארץ-ישראל.

וו א ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט). דער ענגלישער קאנסולאט מעלדעט, אז טוריסטען פון פוילען קיין ארץ-ישראל קאנען בעקומען אויסלענדישע פעסער, אויסגעשטעלט מיט קורצע טערמינען.

ביז איצט האבען אזאלכע פעסער געמוזט זיין אויסגעשטעלט לכל הפחות 6 חדשים

א גרויסע שרפה אין האמבורג.

ה א מ ב ו ר ג, 12 (א. נ.) אין האמבורגער פארט האט אין די בוימוואל-מאגאזינען אויסגעבראכן א שרפה. די מאגאזינען זענען אינגאנצען פערברענט געווארען.

דער היזק בעטרעפט איינינע מיליאן מארק.

זעלבסטמארד פון א פרוי פון א פעראורטיילטע אין דאנער־פראצעס.

מ א ס ק וו ע, 12 (א. וו.) די פרוי פון איי־נעם פון די צום טויט-פעראורטיילטע אין דאנער פראצעס פון די דייטשע אינזשינירען, פעטראוו, איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

ענטדעקט א געפלאנטען אטענטאט אויפ'ן שפאנישען קעניג.

מ א ד ר י ר, 12 (ספ. טעל.) די שפאנישע רע־גירונג האט נעכטען ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, וועלכער גיט איבער, אז די פאליציי האט ענטדעקט א נייע פערשווערונג. עס איז געלונגען פעסט־צושטעלען, אז די פערשווערער האבען געפלאנט אנ'אטענטאט אויפ'ן קעניג און אויף פרימא דע ריווערא.

אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען געמאכט גע־ווארען גרויסע ארעסטען.

מאריס שווארץ וועט אויפפיה־רען שלום אש'ס „קידוש-השם".

נ י ו - י א ר ק, 12 (ספ.טעל.) מאריץ שווארץ האט אפגעקויפט די דראמאטישע רעכט אויף שלום אש'ס ראמאן „קידוש השם". דער ראמאן וועט דראמאטיזירט און אויפגעפיהרט ווערע, קומענדען סעזאן אין שווארצ'ס קונסט-טעאטער.

„קידוש השם" איז שוין אויפגעפיהרט געווא־רען אין דעם יודישען טעאטער אין פוילען און האט געהאט א גרויסען ערפאלג. שווארץ וועט אבער לאזען מאכען א נייע דראמאטיזירונג פון דעם ראמאן.

הובער איז דימיסיע.

פ א ר י ז, 12. (אט"ע). „ניו-יארק-העראלד" דערוויסט זיך פון וואשינגטאן, אז דער פרעזידענט קולידזש האט אנגענומען די דימיסיע פון האנ־דעלס-מיניסטער הובער, וועלכער גיט זיך אינגאנ־צען איבער דער וואהל-קאמפאניע.

א „פינאנציעלער" וויזיט פון אמעריקא קיין איירא פא.

נ י ו - י א ר ק, 12 (ספ.) מיט'ן ריזען דאמ־פער „מאזשעסטיק" זענען נעכטען אפגעפאהרען קיין איירא פא, דער פינאנץ-שטאטס סעקרעטאר מע־לאן און דער מיליארדער פירפאנט מארגאן.

צו וואס רייצען די אויגען?
דו קענסט דאך דיינע
זומער-שפרענקעלעך
אמזיכערסטען בעזייטיגען מיט
LESCHNITZER
קרעם און זייף
צו בעקומען אין אפטייקען און סקלאר-אפטעקען.
קרעם 3.15, זייף 2.30.

17-טע מלוכה-לאטעריע

דריטע קלאס 2-טער טאג.

80.000 זל. נומער 150845.

10.000 זל. נומער 65631.

5.000 זל. נומערן: 67761 108667.

1.000 זל. נומערן: 30555 152068.

500 זל. נומערן: 49118 15758 83588 102804 153741.

400 זל. נומערן: 16666 54358 80381 98616 102400 104712 118474 151995 152981.

300 זל. נומערן: 1731 5767 10922 14481 26577 30791 33562 41000 44179 65360 73765 78405 78427 81343 83912 92003 113492 114956 122324 129602 135189 141740 145450 153750.

אכטונג, לעטניקעם
ווישניאווא-גורא און קראשעוו!
— דעם —
„נייעם פאלקסבלאט"
בעקומט איהר יעדען פריהמארגען פון 8 א זייגער אין דער ווילע בענדיטאוויטש נעבען יאניצקי פעלדשער ביים צייטונגס פערקויפער ט. יאמניק. איך טראג אויך אפ א היים.

אבגעזוכט אמונדסען'ען?

נאך 4 פליהער געבליבען אויפ'ן אייז.

א ס ל א, 12 (ספ.) צוליב דעם, וואס דער רוסישער פליהער טשוכנאווסקי, האט ענטדעקט אויף די אייז-פעלדער דריי פערזאן, וועלכע מ'האלט פאר די פערשוואונדענע מאלגרעמא-גרופע פון קאפיטאן נאבילע, האט דער אייז-ברעכער „קראסין" געענדערט זיין קורס און פאהרט איצט צו דער ניי-ענטדעקטער גרופע.

צוליב דעם אבער ווערט נאך מעהר האפנונגס־לאז די לאגע פון דער ווילענדי-גרופע, ווייל צו איהר וועט שוין „קראסין" זיך נישט קאנען דערלאנגען אזוי שנעל. „קראסין" וועט נישט האבען גענוג קויהלען אויף צו מאכען אזא גרויסען אומוועג און ער וועט זיין געצוואונגען זיך צוריקקעהרען צו א האפען, כדי צו בעניימען זיין קויהלען-זאפאס.

א ס ל א, 12 (ספ.) אין נארוועגיען איז מען איבערצייגט, אז דער פליהער טשוכנאווסקי האט ענטדעקט נישט די מאגרעמא-גרופע נאר אמונד־סענ'ס גרופע. אז דאס איז אמונדסענ'ס גרופע ער־קלערט מען אין נארוועגען דערמיט, וואס די דא־זיגע גרופע געפינט זיך ביי דער אינזעל פאין, פון וואנען ס'איז געווען די לעצטע ידיעה פון אמונד־סענ'ען. חוץ דעם האבען די דריי פערזאן אויף דעם אייז-פעלד געפאכעט מיט נארוועגישע פעהנד־לעך, אויף וויפיל טשוכנאווסקי האט געקאנט בע־מערקען; די מיטגלידער פון דער נאבילע-עקספע־דיציע האבען אבער ביי זיך געהאט איטאליענישע פעהנער.

ר ו י ם, 12 (ספ.) „סיטא די מילאנא" האט צוגעשיקט אהער אנ'אויספיהרליכען בעריכט וועגען ענטדעקען דורכ'ן רוסישען פליהער טשוכנאווסקי א נייע גרופע אויפ'ן אייז. דער פליהער טשוכנאוו־סקי, וועלכער האט געהאט א גרויסע ראדיא סטאַ־ציע, האט באלד נאך זיין ענטדעקען מיטגעטיילט, וועגען דעם, דעם אייז-ברעכער „קראסין" און האט געוואלט זיך צוריק דערלאנגען צו „קראסינ'ען". ס'איז אבער געווארען א נעפעל, און טשוכנאווסקי מיט זיינע 3 חברים זענען געווען געצוואונגען זיך אראפצולאזען אויפ'ן אייז, נישט ווייט פון ברעג. דערביי איז זיין אפאראט צושעדיגט געווארען און קאן מעהר נישט פליהען. טשוכנאווסקי האט שפייז אויף 15 טעג און א ראדיא-סטאציע

5 א ס ל א, 12 (ספ.) ס'איז גאנץ מעגליך, אז „קראסין", וועלכער געהט מיט דער פולער שנעל־קייט, וועט נאך היינט דערגרייכען צו דער נייער אבגעזוכטער גרופע, און דאן וועט קלאר ווערען, וועמען מ'האט געפונען: צי אמונדסענ'סען מיט זיינע חברים צי נאבילע-גרופע מיט מאלגרעמ'ן בראש.

ר ו י ם 12 (ספ.) די ערשטע ידיעה וועגען געפינען די מאלגרעם-גרופע האט דא געמאכט א שטארקען רושם. די צייטונגען האבען ארויסגע־לאזען עקסטרא-אויסגאבען.

נאך 8 געראטעוועטע פון „אמגאנאס".

4 טעג אין א קליין שיפעל אויפ'ן אקעאן אהן עסען און טרינקען.

ס א ן - י א ג א, 12 (ספ.) דורך א דאמפער איז אויפגענומען געווארען א שיפעל מיט 8 פער־זאן — פאסאזשירען פון דעם אונטערגעגאנגענעם דאמפער „אמגאנאס". גאנצע 4 טעג האבען זיי זיך געטראגען אהן שפייז און וואסער איבער די כוואליעס פון אקעאן אזוי, אז ווען מ'האט זיי גע־פונען זענען זיי געווען אינגאנצען אויסגעשעפט.

„ברעמען" האט ערפאלג...

ק וו י ב ע ק, 12 (ספ. טעל.) ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען, זענען דורך פערשידענע אמאטארען „צוגעבארגט" געווארען צום אנדענקען פיל טיילען פון עראפלאן „ברעמען", וועלכער איז דער ער־שטער דורכגעפלויגען דעם אקעאן פון איירא פא קיין אמעריקא און וועלכער איז געבליבען שטעקען אויף דעם אינזעל גרין-איילאנד. דער מעכאניקער פון „ברעמען" האט זיך דעריבער געווענדעט צו דער פאליציי, זי זאל בעשיצען דעם עראפלאן פון אונגעוואונשענע געסט.

שויד־ערליכער זעלבסטמארד

פון א פערליבט יודיש-פארל

ביידע האבען זיך ביי ווארשא געווארפען אונטער א צוג און טראגיש אומגעקומען

וו א ר ש א, 12 (טעלעפאניש) היינט באלד אין דער פריה האבען די איינוואוינער פון הינטער ווארווער בעמערקט ארומשפאצירען אנ'אומבעקאנט פארל. דאס פארל האט שפאצירט, האלטענדיג זיך ווארים ביי די הענד און יעדע ווייל האט איינער די צווייטע הייס געקושט, נישט אויפהערענדיג זיך צו צערטלען און צו קוקען זיך אין די אויגען.

אזוי האבען זיי זיך שפאצירט צוזאמען אנ'ערך צון א האלבע שעה.

אין מיטען האט זיך דערהערט א לאקאמאטיוו־פייף און ביידע יונגע מענשען האבען זייערע בלי־קען געווענדעט צו דער זייט, פון וואנעט עס האט זיך דערנעהנטערט דער צוג.

דער צוג איז שוין געווען נישט ווייט פון דעם פארל, לערך 20 מעטער; אט אין דעם מא־מענט האבען זיי זיך גענומען האלזען און קושען און האלטענדיג זיך ארומגענומען ביים האלז, הא־בען זיי זיך ארונטערגעווארפען אונטער'ן צוג.

דער מאשיניסט האט בעמערקט די שרעקליכע סצענע, ער האט האסטיג אפגעשטעלט דעם צוג, אבער — ס איז שוין געווען צו שפעט...

אויף די שינעס איז א צושמעטערטער גערע־גען א יונגער מענש, און נעבען איהם ארומגעא־רעמט איז געלעגען א יונג מיידעל מיט שוואכע צייכענס פון לעבען.

ביי די זעלבסטמערדער האט מען געפונען א קליין בריוועלע מיט אזא אינהאלט:

— „מיר געהען צום טויט געררוויליג, ביטע קיינעם אין אונזער טויט נישט בעשולדיגען, נישט האבען צו קיינעם קיין שום פרעטענזיעס. ווענען אונזער טויט איז אונזערע עלטערען בעקאנט".

די טראגיש-אומגעקומענע הייסט גיטל פאגעל און איז א קיילעכדיגע יתומה. דער יונגערמאן הייסט בנימין שיינבערג. די סיבה פון זעלבסטמארד איז דאס, וואס שיינבערג'ס פאטער האט נישט דער־לאזט צום שידוך מיט'ן דאזיגען מעדעל.

ביי פערדייאונגס-שטערונגען

מאגען-ווייהטאג, איבעלקייטען, קאפ-שמערצען, אוי־גען-שווינדלען, נערווען-רייצונגען, שלאפלאזינקייט, שוואכקייטען, ארבייטס-אונלוסט ווירקט אמבעסטען דאס ביטערוואסער

Ftanciszka Józefa

פרובען אין די אוניווערזיטעטס-קליניקען האבען בעוויזען, אז אלקאהאליקער, וועלכע ליידען פון מאגען-קאטאר, בענוצענדיג דאס ביטער-וואסער בעקומען צוריק זייער עס לוסט.

א טייל פון נאבילע'ס עקספעדיציע

געפונען דורך א רוסישען פלידהער.

שטאקהאלם, 12 (ספ. טעל.) איינער פון די רוסישע פליהער שירנאווסקי האט ענטדעקט דאס ארט, וואו ס'געפונען זיך די צווייטע גרופע פון נאבילעס עקספעדיציע, די אזוי-גערופענע גרופע פון מאלגרעם. אייגער פון די דאזיגע גרופע איז בעלעגען אויף דער ערד, 2 האבען געפאכעט מיט פאהנער.

אסלא 11 (אטע) דא איז דערהאלטען געווארען א ידיעה, אז די גרופע פון נאבילעס עקספעדיציע, וועלכע איז אוועק צופוס קיין שפיצבערג איז געפונען געווארען דורך א רוסישען פליהער.

צירקולאר וועגען דער אמנעסטיע.

ווארשא 12 (טעלעפאניש) דאס יוסטיץ-מיניסטעריום האט פונאנדערגעשיקט אין אלע קרייז-געריכטען און צו די פראקוראטורען א צירקולאר וועגען אנווענדען דאס אמנעסטיע-געזעץ. דאס געזעץ וועט אונטערגעשריבען ווערען גלייך ווי דער מלוכה-פרעזידענט וועט צוריקקומען קיין ווארשא און דעם זעלבען טאג וועט עס פערעפענטליכט ווערען אין „דזשענניק אוסטאוו.”

געשטארבען

א בעקאנטער תלמודיסט.

ניו-יארק, 12. (יט"א טעלעגראפיש). דא איז געשטארבען פון אן'אפעראציע אין עלטער פון 51 יאהר דער בעקאנטער תלמודיסט הרב שלמה פאלאטשעק. בעת דער אפעראציע איז נויטיג געווען אבצוראזירען דעם רב די לאנגע ווייסע בארד. דער רב האט געגען דעם פראטעסטירט. דאך האט מען איהם די בארד געמוזט אבראזירען.

בית-עולם-שענדונגען אין דייטשלאנד.

בערלין, 12 (יט"א, טעלעגראפיש). דא זענען פארגעקומען נאך 2 פאלען פון שענדען יודישע בית-עלמינס. סאיז געשענדעט געווארען דער אלטער בית עולם אין קעלן און דער בית, עולם אין דעם שטעטעל מאווענדען. פיל מצבות זענען צובראכען געווארען.

נאך 19 יאהר זיצען אין תפיסה

בעגייט די געריכטס-פערהאנדלונגען געגען „מערדער” אסקאר סלייטער

לאנדאן (י.ט.א.) אין אפעלאציע-געריכט אין עדינבורג האבען זיך אנגעהויבען די בעגייטע געריכטס פערהאנדלונגען געגען דעם ג. דייטשען יוד אסקאר סלייטער, וועלכער איז מיט 19 יאהר צוריק אנגעקלאגט געווארען אין געריכט פאר ערמארדען א געוויסע זקנה מיט גילטשריפט און איז דאן פעראורטיילט געווארען צים טויט. אייניגע טעג פאר'ן אויספיהרען דעם טויט-אורטייל איז דעם פעראורטיילטען פערביטען געווארען דער טויט-אורטייל אויף לעבענסלענגליכע תפיסה. די לאנדאנער צייטונגען ברענגען אויספיהרליכע בעשרייבונגען פון דער אויספארשונג און געריכטס-פערהאנדלונגען, וואס זענען פארגעקומען מיט 19 יאהר צוריק, פון וועלכע עס איז צו זעהען, אז שוין דעמאלט האט זיך די בעשולדיגונג געשטיצט אויף גאנץ שוואכע בעווייזען. פאר „שולדיג” האבען זיך דעמאלט ארויסגעזאגט 9 ריכטער געגען 6. נאכ'ן ארויסגעבען דעם אורטייל איז געזאמעלט געווארען א פעטיציע מיט 20,000 אונטערשריפטען, וועלכע האבען געפאדערט סלייטער זאל בעגנעדיגט ווערען.

די געריכטס-פערהאנדלונגען, וואס זענען איצט בעגייט געווארען וועלען זיך ציהען א וואך צייט.

אונגארישע „ראסען-שיצלער”

טרעטען אריין אין דער רעגירונג

בודאפעשט. (יט"א). ווי מיר דערוויסען זיך פון א זיכערער קוועלע, וועלען די דעפוטאטען פון דער עקסטרעם נאציאנאליסטישער „ראסען-שיצלער”-פארטיי מיט'ן בעקאנטען אנטיסעמיט יולויוס געמבעס בראש ארייננטרעטען אין דער רעגירונגס-פארטיי. דעפוטאט געמבעס זאל די טעג נאמינירט ווערען אלס שטאטס-סעקרעטאר אין מיניסטעריום פאר לאנדעס-פערטיידיגונג.

לואי ליפסקי

אבגעפאהרען קיין אייראפא.

ניו-יארק, 12. (יט"א טעלעגראפיש). לואי ליפסקי איז אבגעפאהרען קיין אייראפא צו דער זיצונג פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט, וועלכע הויבט זיך אן דעם 19-טען יולי אין בערלין. צו דער דאזיגער זיצונג איז אויך אבגעפאהרען דער מיטגליד פון אקציאנס-קאמיטעט, רעדאקטאר פון ניו-יארקער „מארגען-זשורנאל” יעקב פישמאן. א גרויסע איבערראשונג האט ארויסגערופען די ערקלערונג פון סטיפען ווייז, אז ער פאהרט נישט קיין בערלין, הגם ער האט פריהער געהאט ערקלערט, אז ער וועט אויף דער זיצונג פון אקציאנס-קאמיטעט פערטיידיגען די שטעלונג פון דער אפאזיציע.

געעפענט אין בירא-בידזשאן

דעם ערשטען יודישען דארפס=ראט.

מאסקווע, (י.ט.א.) אין בירא בידזשאן האט זיך געעפענט דער ערשטער יודישער דארפס-ראט, וואס וועט בעדינען די יודישע איבערוואנדערער אויף דער יודישער שפראך.

צוזאמען מיט'ן דארפס-ראט איז אויך פארגעקומען די ערעפענונג פון דער ערשטער יודישער קרעדיט-קאסע אין געבראויך-קאאפעראטיוו אין בירא-בידזשאן.

א יאהר טורמע פאר אויסהאקען

בוימער אויף א יודישען בית-עלמין

מאסקווע (י.ס.א.) פאר ארויסגעבען א בעפעהל אויסצוהאקען די בוימער אויפ'ן יודישען בית-עלמין אין דעם שטעטעל בעשענקאוויטש, וויטעבסקער ראיאן, איז דער פארזיצער פון ארטיגען אויספיהר-קאמיטעט, וואסיל סאטירדוש, פעראורטיילט געווארען דורך דעם געריכט אויף א יאהר טורמע.

סאטירדוש האט אין געריכט זיך פערטיידיגט, אז די פעראָרדנונג אויסצוהאקען די בוימער אויפ'ן יודישען בית-עלמין האט ער ארויסגעגעבען, ווייל מען האט געדארפט האבען געהילץ אויף אויפצושטעלען דאס פאלקס הויז, וואס איז אבגעברענט געווארען. דאס געריכט האט אבער דעם דאזיגען מאטיוו נישט גענומען אין אכט און האט דעם אנגעקלאגטען קאמיסאר פעראורטיילט צו א יאהר טורמע „פאר פערקריפלען די נאציאנאלע פאליטיק פון ראטען-פערבאנד”.

סמאלענסקער כאר-שול-פאר א קלוב

מאסקווא, (י.ט.א.) „פראוודא” מעלדעט, אז די יודישע קאמוניסטען פון סמאלענסק האבען זיך געווענדעט צום ארטיגען סאוויעט מיט א ביטע מען זאל פערוואנדלען די ארטיגע כאר-שול אין א יודישען ארבייטער-קלוב.

מינ. זאלעסקי אין בערלין

וועגען די פויליש=דייטשע אונטערהאנדלונגען.

בערלין, 12. (ספ. טעל.) נעכטען איז אויפ'ן וועג קיין פראנקרייך דורכגעפאהרען בערלין דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי. דער פוילישער געזאנדטער אין בערלין קנאל איז א קעגען-געפאהרען דעם מיניסטער און האט מיט איהם אפגעהאלטען א וויכטיגע פאליטישע קאנפערענץ, וועלכע שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דער נייער לאגע אין די דייטש-פוילישע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען.

בערלין, 12. (ספ. טעל.) נעכטען האט דער נייער פוילישער געזאנדטער אין בערלין, ראמאן קנאל איבערגעגעבען זיינע בעפולמעכטיגונגס-פאפירען דעם מלוכה-פרעזידענט הינדענבורג.

דער געזאנדטער קנאל איז פארגעשטעלט געווארען ביים פולען צערעמאניאל און אין דער אנוועזענהייט פון וויצע-מיניסטער שובערט, וועלכער האט פערטרעטען דעם קראנקען אויסערן-מיניסטער שובערט.

ה' קנאל האט געהאלטען א קורצע רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען, אז די פויליש-דייטשע בעציהונגען וועלען זיך בקרוב פערשפרייטען אויף דער ווירטשאפטליכער צוזאמענארבייט פון ביידע פעלקער.

אין זיין ענטפער האט דער מלוכה-פרעזידענט הינדענבורג אנגעוויזען, אז ער האט מיט דער פולסטער צופרידענהייט אויפגענומען די בענייאונג פון די דייטש פוילישע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען און האפט, אז ענדליך וועט קומען צו א פערשטענדיגונג אין אלע פראגען וואס אינטערעסירען ביידע מלוכות.

געגען שמיץ אין א"י.

רעזאלוציע פון די ענגלישע ציוניסטען.

לאנדאן, 12 (יט"א, טעלעגראפיש). די קאנפערענץ פון די ענגלישע ציוניסטען האט אנגענומען א שארפע רעזאלוציע געגען דעפארטאציע און געגען שמיץ-שטראף אין א"י. דאס קאלאניען-מיניסטעריום איז אויפגעפאדערט געווארען ארויסצוגעבען א פעראָרדנונג, אז די בעאמטע אין ארץ-ישראל זאלען ענדערען זייער פראקטיק אין די דערמאנטע פראגען.

אלס פרעזידענט פון דער ענגלישער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז געוועהלט געווארען לארד מעלטשעט (סער אלפרעד מאנד).

דער אטענטאט

אויף דער לעמבערגער פאסט.

לעמבערג, 12 (טעלעפאניש). די אויספארשונג וועגען אטענטאט אויף דער קאסע פון דער לעמבערגער פאסט איז שוין פערעדיגט. די 8 פערשוין, וועלכע זענען פער'מישט אין ארגאניזירען דעם אנפאל וועלען ווארשיינליך געשטעלט ווערען פאר'ן שטאנד-געריכט.

א נייע מלחמה זאגט אן דער פראנצויזישער „טיגער”.

סענסאציאנעלער אינטערוויאו מיט קלעמאנסא.

דער אמעריקאנער שריפטשטעלער רושארדוש סילוועסטער פירעק פערעפענטליכט אין דער אויסלענדישער פרעסע א זעהר אינטערעסאנטען שמועס וואס ער האט געהאט מיט דעם פראנצויזישען „טיגער” קלעמאנסא. מיר גיבען דא איבער אויסצוגען פון דאזיגען שמועס:

דער אנהויב פון דעם אינטערוויאו איז נאר נישט קיין גינסטיגער געווען. ווען איך בין האלב צעהן אין דער פריה געקומען צו דער בעשטימטער שעה אין זיין איינפאכער וואוינונג, אין פאריז, האט מיך זיין דינער אריינגעפיהרט אין דער ביבליאטעק. דער טיגער איז רוהיג אריינגעקומען און געפרעגט:

— וואס איז געשעהען?

איך האב איהם דערקלערט מיין אויפטראג.

איך פרעה מיך, אייך צו זעהן — האט ער געזאגט — אבער איך וויל נישט אינטערוויואירט ווערען.

— הער קלעמאנסא — האב איך געזאגט — איהר אליין האט מיר ערקלעהרט, אז איהר ווילט מיט מיר רעדען איבער אייער לעבענס-פילאזאפיע. איהר האט דאצו געגעבען די צושטימונג דורך א טעלעגראם. איהר האט מיך איינגעלאדען.

— איהר מוזט מיר מוחל זיין — האט דער טיגער געזאגט — איך קען נישט אוועקגעהן פון מיין פרינציפ.

איך האב זיך ערשט שפעטער דערוואוסט, אז קלעמאנסא האט שוין אזא טבע, ער האט ליב זיינע אינטערוויואירער אביסעל צו רייצען. דערנאך גיט ער איבערראשענדע ערקלעהרונגען. וועלכע ער לייקענט שפעטער אינגאנצען אפ.

— זשורנאליסטען — זאגט קלעמאנסא — גיבען פאלש איבער יעדעס ווארט, וואס איך זאג.

— פאלש ציטירט צו ווערען — זאג איך — איז דער גורל פון אלע גרויסע מענשען.

און קלעמאנסא זאגט:

— איך האב קיינעם נישט, איך האב קיינעם נישט ליב, איך האב די וועלט נישט פיינד און אויך נישט ליב. איך האב מיך אינגאנצען צוריקגעצויגען. אין מיין עלטער האט מען דאס רעכט צו טון דאס, וואס עס מאכט א פערגעניגען.

וואס איז אייער מיינונג — פרעגט דער זשורנאליסט — איבער דעם איצטיגען מצב אין דער וועלט בכלל און פראנקרייך בפרט?

פייער האט אנגעהויבען שפריצען פון זיינע אויגען:

די פערהעלטנישען וועלען נישט קשה'ריג זיין כל זמן דאס איצטיגע מאכט-גלייכגעוויכט וועט בעשטעהען אין אייראפא. קוים וועט אבער דאס גלייכגעוויכט זיך פערלירען דורך אויפלעבען פון דייטשען אימפעריאליזם, אזוי וועט אייראפא האבען א נייע מלחמה.

אבער — האב איך איבערגעשלאגען — איהר האט דאך אין ווערסאיל ענטוואפענט דייטשלאנד. די דייטשע רעפובליק איז שוואך, א אינזעל, ארומגערינגעלט פון א ים מיט וואפען.

א סארקאסטישער שמייכעל איז דורכגעפלויגען די צורה פון דעם . טיגער.

— ווען מען זאל געווען מיך הערען, וואלט געווען געהערשט א רויערענדער שלום.

— וועט איהר שרייבען אייערע מעמוארען?

— ניין! — האט ער אויסגעשריגען.

— זענט איהר גליקליך, ווען איהר ארבייט נישט?

— גליק! וואס איז גליק? איך האב א הנאה פון דערוויטענס צו שטעהען און אלץ צוצוזעהען.

זענט איהר א דייטשער? — פרעגט מיך קלעמאנסא.

— איך בין אן'אמעריקאנער פון דייטשער אבשטאמונג איך בין געבוירען אין מינכען. מיין מאמע איז פון סאן-פראנציסקא, מיין פאטער איז אין בערלין געבוירען.

קלעמאנסא האט מיך אנגעקוקט „די דייטשען זענען א גרויס פאלק. איך בעוואונדער זייערע לייסטונגען, אין דער ליטעראטור, אין דער ארגאניזאציע. זיי זענען גרויס, אבער איך קען בעלגיען נישט פערגעסען”.

— די דייטשען בעהויפטען, אז בעלגיען האט זיין נייטראליטעט נאך פאר דער מלחמה פערשענקט. ווען נישט זיי, וואלטען די פראנצויזען געווען דורך בעלגיען מארשירט.

— בעטמאן האלוועג האט מודה געווען, אז דייטשלאנד האט געמאכט אן'אומרעכט.

איך האב אנגעוויזען, אז עס איז געווען א מיליטערישע נויטווענדיגקייט.

— און איך גלויב נישט אין אבמאכען. צו וואסושע מאכט מען זיי?

— דער קייזער האט מיר דערצעהלט, אז בעטמאן האלוועגס ערקלעהרונגען איבער דעם איינפאלען אין בעלגיען, איז געשעהען אהן זיין הסכמה.

— איהר קענט דעם קייזער?

— יא. איך בין עטליכע מאל ביי איהם אלס גאסט געווען.

— איך קען איהם נישט מוחל זיין.

— איהר מאכט איהם פעראנטווארטליך פאר'ן קריג?

— ניין! נאר דערפאר, וואס ער איז אוועקגעגאנגען. ער האט נישט געטארט אוועקגעהן.

— דער קייזער האט מיר אליין געזאגט, אז ער האט געמוזט לויט דער ענטשיידונג פון 11-טען נאוועמבער 1918 אוועקגעהן, מען האט מורא געהאט פאר א בירגער-קריג.

— איך גלויב עס נישט!

— עס איז אפשר דערין שולדיג זיין קוזין, דער קעניג פון ענגלאנד.

— פארוואס האט ער זיין מלוכה איבערגעלעבט? פאר וואס לעבט ער?

— נאפאלעאן איז אויך נישט בעגאנגען קיין זעלבסטמארד.

צום שלוס לייקענט קלעמאנסא, ער זאל האבען געזאגט, אז צוואנציג מיליאן דייטשען זענען דא צופיל אויף דער וועלט...

Lekarz-dentysta
P. Żytnicka-Kahanowa
POWRÓCIŁA
KONSTANTYNOWSKA 9, tel. 33-53

Dr. med. H. NADEL
Piotrkowska 17, tel. 68-86
ספעציאליסט פון אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן אין דער לעטשניצע וגערושער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמיטאג.

אין דער צויבער־שטאָדט.

עס געפינט זיך אין דייטשלאַנד, הינטער קאַמע בערלין אין שטעטעל סטאַאַקען שטעהט אַ קאָלאָסאַלע געביידע אונטער אַ גלעזערנעם דאַך; די געביידע האָט בעת דער מלחמה געדינט, אַלס אַנגאַר פאַר די גרויסע דייטשע צעפעלינען, איצט איז עס אַ קינאָ־אַטעליע, וואָס ווערט אין די קינאָ־קרייזען גערופען איינפאַך: „סטאַקען".

דאָס אַטעליע פערנעהמט אַ פּלאַץ פון צוועלף טויזענד קוואַדראַט־מעטער און דער גלעזענער דאַך איבער איהם הענגט אין דער הויך פון 45 מעטער. כדי צו געבען אַ ריכטיגע פאָרשטעלונג וועגען דער ריזיגקייט פון דער געביידע, איז גענוג צו זאָגען, אַז אין דעם אַטעליע קענען מיט אַמאָל אויפגעפיהרט ווערען צעהן שלאַגערס און קיין איינער וועט דעם צווייטען נישט שטערען, עס וועט זיי נישט זיין ענג.

דאָ קען מען אויפבויען, וועלכע מען וויל געביידע, אויפפיהרען, וואָס פאַר מען וויל נאַטור־בילדער: פון בבל און ירושלים, שלעסער און טעמפּעלס ביז די טראָפּישע וועלדער און סאַכאַראַ־וויסטעס.

מיט עטליכע יאָהר צוריק איז איבער דער גאַנצער ערד אַרומגעגאַנגען אַ בילד, אַ קאָלאָסאַלער פילם אין 6—7 פינף־אַקטיגע סעריעס מיטין אַנטייל פון דעם קינעמאַטאָגראַפישען שטערען מיאַ־מאַי, „די הערשערין פון דער וועלט".

די האַנדלונג אין דעם בילד קומט פאָר אין אַלע וועלט־טיילען פון כינא ביז סאַכאַראַ, דערביי בעוויזען זיך ווירקליכע כינעזער, כינעזערינס מיט די כאַראַקטעריסטישע (אַ שטיגער פאַר שאַנכאַי), שמוטציגע הייזלעך, וואו עס געפינען זיך די בעריהמטע כינעזישע ערטער, וואו מען רויכערט אָפּיום א. ר. גל., מיט איין וואָרט — מיט דעם גאַנצען קאָלאָריט, וועלכער איז נעאייגנעט פאַר דער הימלישער אימפעריע; די סאַכאַרע איז, דאַכט זיך, אויך די ריכטיגסטע, מיט די אומענדליכע זאַמדען, מיט אַנ׳אומענדליכער ווייטקייט, מיט קאַראַוואַנען... קעמלעך מיט לייבען בראַנד־בעדואינער א. ר. גל.

דעם פילם האָבען געזעהן מיליאָנען מענשען, אָבער נישט אַלע פון די מיליאָנען ווייסען, אַז סיי שאַנכאַי, סיי די וויסטע סאַכאַרא, ווי אויך דער טייך מיט קראָקאָדילען, די פערפרענטע דורך דער זון בערג און סקאַלעס, די געהיימנישפולע שלעסער, דאָס אַלץ געפינט זיך אין סטאַקען.

דאָ איז נישט פערהאַן קיין קלימאַט, קיין שלעכטע וועטער, זון, רעגען, ווינט, שטורם — דאָס אַלץ איז דאָרט אונטער און איבער דעם גלאָז.

דאָ אינזוועניג ביי דער שטאַרקסטער זון, גיסט אַנ׳איינגער רעגען און אין דעם שטאַרקסטען שטורם ליכט די איגענע זון.

אין „סטאַקען" געפינען זיך טויזענדער זונען, טויזענדער עלעקטרישע לעמפּלעך קענען אין יעדען מאָמענט פערפלייצען אַלץ מיט ליכט. לאָמפּען מיט האַלט־בויגענס, קוועקזילבער לאָמפּען, מיליטערישע פּראָזשעקטאָרען.

ווער עס פאַלט אַריין דאָס ערשטע מאָל אין „סטאַקען", ווערט פערכאַפּט פון׳ם ליכטיים. דריי קאָלאָסאַלע מאַשינען, וואָס זענען אימשטאַנד אויסצואַרבייטען 25 טויזענד קילאָוואַט, נעהרען די קינאָ־פאַבריק מיט עלעקטריש־ליכט.

די איבריגע איינריכטונגען — אין דעמזעלבען מאַסשטאַב. גראַנדיעזע רעקאָראַציאָנס־לאַגערן און רעקוויזיטען, לאַגערן פון פערשידענע סחורות, וואַרשטאַטען, רעקאָראַציאָנס קאָסטיומעריע, טעכנישע. די גאַרדעראָבען פאַר די אַקטיאָרען, גאַרדעראָבען פאַר טויזענדער סטאַטיסטען, עס־צימערס פאַר טויזענדער, צעהנדליגער געהילפס־אונטערנעהמונגען.

אינטימען פון דער הויפּט־האַלע — פון פאַפּיער, לייווענט און פאַרב איז געמאַכט געוואָרען אַ פּראַכטפולער האָריזאָנט און דער פאַניערענער הימעל פערבייט איז גאַנצען דעם ריכטיגען הימעל. דער הימעל איז בעסער פון׳ם בערלינער, מען קען פון איהם מאַכען אַ צפון, אַ דרום־הימעל, וואָס פאַר אַ מען וויל.

אין קינאָ־אַפּעראַטאָר, וועלכער האָט בעקוקט סטאַקען דערצעהלט ווי מע האָט געשטעלט וועגענערס פילם „דער לעבעדינער בודאַ".

דער האָריזאָנט איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין די הימאַלאַיעך־בערג, די שפּיצען פון די בערג זענען בעדעקט מיט אייביגען שניי און פערוואָלקענט, פאָראויס רוקען זיך קאַרטאָנענע וואָלקענס, עס ד דאַרף סימולירען אַ שטורם. דאָס אַלץ איז געווען פערצוינגען מיט אַ געדיכטען וואואַל און עס האָט געמאַכט אַנ׳איינדרוק פון ווייטקייט און נעפּעל.

נעהנטער — שוין פון ברעטלעך, לייס, אַלעבאַסטער און זאַמד איז אויסגעבויט אַ שטיק באַרג און אַ הייל אין דעם באַרג. די פּאָרלאָגע איז בעשיט מיט זאַמד, און בעשטעקט מיט גראָז.

אין דער זייט פון דער הייל — אַ סלופּ, צום סלופּ איז צוגעבונדען די בעריהמטע אַסטאַ נילסען (אַ נעל פנים, טיבעטישער קאָסטיום, אַ זילבערנער קראַנץ אַרום קאָפּ) ביי איהרע פיס עטליכע געבונדענע מיידלעך־„קרבנות" אונטען — שרעקליכע אַזיאַטישע וועכטער מיט שווערדען.

צום פריהלינגס־סעזאָן
— קויפט איהר —
אמביליגסטען
אָרטיגע און אויסלענדישע
קאָסמעטיק,
פּערפומען,
כעמיקאַליען
די בעסטע מינעראַל וואַסערן
אין אַפּטייק־סקלאַד פון
מאַגיסטער־פאַרמאַציע
K. Stock
19 Zawadzka 19
Telefon 41-02.
אַכטונג!
ספּעציעל פאַר אַפּרייזענדע
אין דאָרף!
בצואָרגט אייך ביי אייער אָפּרייזע מיט אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט נייטיגע מיטלען אויף שנעל הילף, ווי: יאָדינע, וואַטע, ייטלעריאַן־טראָפּען א. ז. וו. דער פּרייז פון די שנעל־הילף־שאַכטעלעך איז פון 2 זל. אָן.

אַ בעזוך אין דעם גרעסטען פילם-אַטעליע

אין דער הייל, בעהאַלטען פון די אויגען פון דעם אָביעקטיווער זיצט און וואַרט אויף אַ סיגנאַל דער אַרטיסט כמאַראַ.

דריי אָפּעראַטאָרען און אַ פאָטאָגראַף האָבען אָנגעשטעלט די אויגען פון זייערע אַפּאַראַטען או וואַרטען אויך אויף אַ סיגנאַל.

צווישען די אָפּעראַטאָרען קאָכט און בעס׳ט זיך וועגענער. ער בעפעהלט. צוויי מאָל האָט ער אַ פייף געטאָן. עס האָבען זיך אָנגעכאַפּט די בוזנעס פון די האַלט־לאָמפּען. די אַקטיאָרען זענען פערגליווערט געוואָרען.

„אויפנאַהמע" — שרייט בעפעהלענד אויס וועגענער, און דריי העגטלעך פון די אַפּעראַטאָרען דרעהען זיך פאַמעלעך.

„קרישאַ" — שרייט אויס וועגענער.

פון דער הייל קומט פאַמעלעך אַרויס גרינאָר כמאַרא (קרישא) אין אַנ׳אַזיאַטישען כאַלאַט.

— „אַסטאַ, הויב אויף די אויגען. קוק אויף קרישאַ׳ן... קרישאַ, ווייז אָן אויף דעם טעמפעל...

„אַסטאַ" און „קרישאַ" זענען געהאַרכזאַם, נילסען הויבט אויף די אויגען, כמאַראַ ווייזט אָן אויף דעם נישט עקזיסטירענדען טעמפעל.

„קרישאַ בענטש זי"... בעפעהלט ווייטער דער פערכטיגער וועגענער — „אַסטאַ"!... בעט, שטעל זיך אויף די קניען, ברעך די הענד... לייך, לייך!"... כ׳ראַנק.

דאָס ליכט לעשט זיך. אַסטאַ האָט אויפגעהערט צו ליידען די „קרבנות" זענען ענטלאָפען אין די גאַרדעראָבען זיך וואַרמען.

אין צוויי מינוט אַרום חזר׳ט זיך די סצענע נענוי איבער נאָך אַמאָל.

און אַזוי אַרום אין רעזולטאַט פון צוויי אויפנאַהמעס מיט דריי אַפּאַראַטען איז דאָ אַ מעגליכקייט פון 6 שטיקלעך נעגאַטיוו אויסצושניידען דעם גוטינען בעסטען עקזעמפּליאַר פאַר מאָנטאַזש.

נאָך דער סצענע האָט מען צוויי מאָל אַראָפּגענומען די „ליידענדע" אַסטאַ, — ווייניגער ליכט, די אַפּאַראַטען נעהנטער. אַסטאַ נילסען האָט פּראַכט פול „געליטען", פּונקט ווי עס האָט געהייסען דער רעזשיסער, אָבער נאָר אין די מאָמענטען, ווען עס האָבען געקנאַקט די אַפּאַראַטען.

ד אַנישט ווייט האָט געמאַכט זיינע אויפנאַהמען האַרי פיל, דער אָפּנאָט פון די נאַסען־יונגלעך פון אַלע עקען וועלט.

איבעראַל קען מען אין סטאַקען מאַכען אפילו כען וויל אויפנאַהמען גלייכצייטיג. שטיקלעך פון דער אַראַבישער וויסטע, מיטעלעלטערישע שלעסער, שווייצאַרישע בערג, גאָטישער און מאָדערנע כטילען — אַלץ ווי אין אַ פערפּלאָנטערטען חלום נישט ווייט אַ פּראַכטפול איינגעאָרדנעטער פייערלעשער פּאַרק. אין דער עקזאָטישער שטאָט, וואו אפילו בערג זענען געמאַכט געוואָרען פון האָלץ— איז אַ שרפה אַ זעהר ערנסטע זאַך.

אָט איז אַ גרויסער סקולפּטור־וואַרשטאַט. אויף די פּאָליצעס אונטער נומערן זענען אויסגעלעגט צום אַראָפּנעהמען פערבלוטיגטע הענד און פיס, קעפּ, בעזונדערע פינגער, נעז, אויערען. אַלץ נעמאַכט קונציג, אָבער עס מאַכט אַ שרעקליכען איינדרוק.

און אין ווינקעל פון ווערקשטעל אַרבייטען צוויי סקולפּטאָרען ביים שאַפען פון אַ גראַנדיעזען טאָרט אי זדער גרויס פון אַ גרויסער שאַנק. אינעווייניג איז דער טאָרט לעדיג, וואַהרשיינליך וועט בײ יעדער אויפנאַהמע פון׳ם טאָרט אַרויסשפּרינגען אַ טענצערין.

(ווייטער זעה 11־טע זייט).

וויכטו דען נישט, — רעדט זי מיט שרעק, — אַז די ליפען ענטהאַלטען מיליאָנען, ביליאָנען, טריליאָנען באַצילען און יעדער באַציל טראָגט מיט זיך אַ קראַנקהייט, אַ הולאת! האָסטו ווירקליך קיין בעגריף נישט פון היגיענע, פון דער נאָבעלער מעדיצינישער וויסענשאַפט? ב

מאַקס בלייבט אַ געפּלעפטער, און ער פיהלט זיך טאַקע געפאַלען אויך, וואָס ער איז אַזאַ עם־הארץ אין דער מעדיצינישער וויסענשאַפט.

הויבט זיך מאַקס אָן צו ענטשולדיגען. ער זאָל אַזוי, זאָגט ער, נישט וויסען פון קיין שלעכטס, ווי ער האָט נישט געוואוסט, אַז אויף ליפען זעגען דאָ באַצילען און אַז די באַצילען זענען אַזעלכע געפעהרליכע חברה־לייט. אַלס בעווייז ווי שטאַרק ער בעדויערט דאָס, וויל ער איהר אַ קוש טון אין האַנד אַריין.

אָבער ד אָטוט זי ווידער אַ שפּרונג און אַ געשריי:

— טו דאָס נישט, מאַקס — באַצילען!

אויף דער האַנד אויך באַצילען? — אויף אַזאַ אומגליק האָט ער זיך שוין גאָרנישט גערעכט.

זעהם דאָך מאַקס, אַז עס האַלט שמאָל, אַז די באַצילען קוילענען איהם אַוועק דאָס ביסעל ליבע, הויבט ער זיך אויף, הויבט זיך די הענריעטא אויך אויף. לאָדט ער זי איין אין אַ רעסטאָראַן זיך צו דערכאַפּען דאָס האַרץ. זאָגט זי: — „גוט".

אין רעסטאָראַן בעשטעלט מאַקס אַ קעז־קיכעל מיט אַ גלאָז מילך. נו, נו, האָט איהר געדאַרפט אָנקוקען הענריעטאַ׳ן!

— וואָס? — ווערט זי אויסער זיך, — קעז? מילך? ווייסטו נישט, אַז קעז איז אַ נעסט פון מיקראָבען? איז דיר נישט בעוואוסט, אַז אין מילך ד ראָיען זיך אַלערליי אומווירדיגע באַצילען? ווילסט אונטערהאַקען דיין יונג לעבען און נאָך מוך מיטשלעפּען אין קבר אַריין?

מילא, איז נישט קיין קעז מיט מילך. נעהמט ער זיך כאָטש זוכען דאָס גלאָז וואַסער. אָבער הענריעטא רייסט איהם אַרויס דאָס גלאָז וואַסער פון האַנד.

זעלבסטמערדער! —דונערט זי, —רויה וואַסער!? ידער טראָפּען פערמאָגט 120,236,894,658 באַצילען! היינט שטעל דיר נאָר פאָר, וויפיל דאָס גאַנצע גלאָז וואַסער ענטהאַלט!

הערענדיג אַזעלכע ציפערען, איז שוין מאַקס אינגאַנצען אַ פריטשמעליעטער געוואָרען.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז פון עסען עפּעס אָדער טרינקען, איז שוין קיין פראַגע נישט געווען. זענען זיי בײדע צוריק אַרויס אין גאַס..

אַהיימגעהענדיג קויפט מאַקס אַ צייטונג, הענריעטאַ בעפעהלט איהם באַלד אַוועקוואַרפען די צייטונג. פּאַפּיר איז די גרעסטע צוציהונגס־קראַפט פאַר באַצילען. ווען זי וואָלט, — זאָגט זי, — איצט געהאַט אַ מיקראָסקאָפּ, וואָלט זי איהם געוויזען די מיליאַנען באַצילישע אייערלעך, וואָס וואַלגערען זיך אין דער צייטונג.

אויף מאָרגען האָט הענריעטאַ טאַקע מיטגעבראַכט אַ טעלעסקאָפּ.

דאָס מאָל האָט שוין מאַקס נישט פּרובירט קושען איהר האַנד, אָדער איהרע ליפען. די אויגען, איז ער געווען ב ייזך זיכער, זענען אָהן צווייפעל, פריי פו ן די פּאַסקודנע באַצילען, — און ער איז צוגעפאַלען צו איהרע אויגען.

אָנשטאָט אַ געשריי צו טון, ווי אַ נאַכט פּריהער, האָט זי איהם געגעבען אַ רוק אַריין דעם מיקראָסקאָפּ אין בײדע הענד אַריין.

— נעהם, — זאָגט זי, — און קוק!

— וואו קוקען?

— אין די אויגען אַריין!

קוקט ער. ערגער קאָן דאָך שוין נישט זיין.

— אַ נו, — פרעגט זי טריאומפירענד, — וואָס זעהסטו דאָרט?

— וואָס זאָל איך, — זאָגט ער, — זעהן? אויגען זעה איך!

— ביזט, — זאָגט זי, — אומוויסענד, וואָלסט מיר ענטשולדיגען פאַר׳ן אויסדרוק! אויב דו קענסט אפילו ודורך אַ מיקראָסקאָפּ נישט זעהן קיין באַצילען, איז זעהר נישט גוט מיט דיר.

בקיצור, נאַכט נאָך נאַכט זיצען מאַקס און הענריעטאַ אין פּאַרק, אָדער ביי איהר אין צימער— און גאָרנישט! נאָך אַ נס, וואָס זי לאָזט איהם כאָטש קוקען אויף איהר, וואָס זי האָט נאָך דערווייל נישט אויסגעפונען, אַז יעדער קוק איז אָנגעזאַפּט מיט געפעהרליכע באַצילען.

אז ודער אָרימער מאַקס געהט אויס! ווען ער קאָן, וואָלט ער אויסגעשאָסען אַלע באַצילען, אַזאַ שנאה טראָגט ער אויף זיי.

מיט יעדען טאָג ווערט זיין פּנים אויסגעצעהרטער, בלאַסער, אַך, ווי שרעקליך איהם איז, ווי מוראַ׳דיג עס איז, נעבעך, זיין סיטואַציע, זיין נשמה לעכצט נאָך אַ קוש, ער וויל, דער אומגליקליכער בשר־ודם, קושען און געקושט ווערען, נאָר די באַצילען, ימח שמם, לאָזען נישט.

זיי, די אומזעהבאַרע בעשעפענישען, האָבען זיך געשטעלט אין װעג פון זיין גליק, פון זיין פרייד, פון זיין ליבע.

אויב ער וועט נישט משוגע ווערען, וועט ער זיי ןפו זאייזען. און אפשר איז ער שוין יאָ משוגע, וואָרים גאַנצע טעג געהט ער אַרום און בורטשעט צו זיך אַליין:

„באַצילען... באַצילען... מיקראָבען"... און אין מיטע ןנאַכט כאַפּט ער זיך אָפּ אויף מיט אַ געשריי:

„געוואַלד, באַצילען!"

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

(ראָמאַן). (52

אין אַ האַלבע שעה אַרום איז אָנגעקומען זשערמען.

עס איז איהר אינגאַנצען נישט געווען צו דערקענען: זי האָט בעוויזען פאַר דער קורצער צייט אָפּצועסען מיטאָג, און איבערצוטון זיך.

הכלל, זי האָט אויסגעזעהן גאָר עלעגאַנט.

גיליאָם האָט איהר אָפּגעגעבען דעריבער אַ ברייטען מזל טוב, און בעדאַנקט איהר פאַר דער פינקטליכקייט.

— וואָס, אַ שטיינער, וועלען מיר איצט טאָן?— האָט זשערמען אַ פרעג געטאָן.

— האָרך זשע מיר אויס, ליבע זשערמען! ד׳ וועסט אינערגיץ נישט געפינען אַ בעסערען מאַנספערשוין פון מיר... פערשטעהסט מיך?

— יאָ!

— נאָר איך האָב ליב, אַז די זאַכען זאָלען פאָרקומען ביי סענטימענטאַלע אומשטענדען. זיי רוהיג, איך בין נישט מגזם... מיר רוכט זיך אָבער, אַז אַזוי, ווי איך זאָג, וועט זיין בעסער...

— קאָן זיין, ביזט גערעכט.

— צו פרויען פיהל איך אַכטונג, און ווייל ענטציק זיך מיט זיי! פערשטעהסטו מיך: איך בין דאָך עפּעס נישט קיין בעסטיע — קיין חזיר! עס איז אַ סך אַנגענעהמער, ווען מע זפיהלט זיך, נעוויסערמאַסען, פערליבט.... איך לעג דיר פאָר אָט וואָס: קום אין קאַזינאָ, מיר וועלען דאָרט נעהמען עפּעס אין מויל אַריין, הערען אַביסעל מוזיק,... אָדער מיר וועלען אַביסעל פערברענגען לע׳ם די „קליינע פערדלעך"... איך וועל אויספּרובירען דיין מזל.... דערנאָך... נו, דערנאָך וועלען מיר לאָזען דאָס האַרץ רעדען!

— נעמאַכט! איהר געפעלט מיר זעהר, און איהר זענט טאַקע אויף קיינעם נישט עהנליך... ביי אייך קומט עס אַלץ אַרויס פיין, איידעל....

— קום זשע אין קאַזינאָ!

זיי זענען באַלד אַהין אָנגעקומען, און אַריין, נישט עפּענענדיג דעם טייסטער.

פיער גיליאָם האָט געהאַט דאָרט אַ פרייען אַריינגאַנג.

אָנגעהויבען האָבען זיי מיט׳ן איינשטעלען אויף די קליינע פערדלעך.

— אויף וועלכען פערדעל ווילסטו? — האָט גיליאָם אַ פרעג געטון.

— אויפ׳ן זיבעטען!

— ער האָט איינגעשטעלט אין פראַנק.

דאָ כזיבעטע פערדעל האָט געוואונען, און זשערמען איז אַרויס פון די כלים.

מ׳האָט ווייטער געשפּילט. אַמאָל איז געלונגען — אַמאָל נישט.

דער רעזולטאַט נאָך צוועלף מאָל איינשטעלען איז געווען, אַז זיי האָבען געוואונען אַנ׳ערך פופציג פראַנק.

— איצט קום שוין! — האָט זשערמען נעזאָגט — מיר וועלען זיך, חלילה, נישט לאַנגווײלינען... איך ווייס פון אַזאַ הויז...

זי האָט גענומען גיליאָמען אונטער דער האַנד, אז נזיי זענען אַרויס פון קאַזינאָ.

זשערמען האָט איהם געבראַכט אין אַ האָטעל, וועלכען זי האָט פערלאָזט מיט עטליכע טאָג צוריק.

דער אַגענט האָט גוט געקאָנט דאָס הויז, וואָס פלעגט בעזוכט ווערען אויסשליסליך פון גאַסען־פרויען.

עס איז, זעלבסטפערשטענדליך, ווי נישט שווער געווען צו בעקומען אַ צימער אויף עטליכע שעה.

נישט קוקענדיג דערויף, וואָס עס איז שוין געווען גאַנץ שפּעט, האָט מען זיי פריינדליך מקבל פנים געווען.

— גיט אונז דאָס בלויע צימער, — האָט זשערמען געזאָגט — דאָס איז דער שענסטער צימער דאָ, מיין טייערער! מ׳לאָזט איהם איבער נאָר פאַר עלעגאַנטע פרויען... שוין־זשע בין איך היינט נישט עלעגאַנט?

דער באַלעבאָס האָט זיך געהייסען בעצאָהלען פאַר׳ן צימער פאָראויס. גיליאָם האָט בעצאָהלט.

— וויפיל איז געבליבען? — האָט זשערמען אַ פרעג געטון.

— פינף און פערציג פראַנק.

— אויסגעצייכענט! עס וועט גענוג זיין אויף אַנ׳אָווענד־ברויט מיט שאַמפּאַניער. עהרען־וואָרט! איך האָב דאָך, איינגענטליך, נאָך נישט געגעסען קיין מיטאָג....

— איך אויך נישט...

— לאָמיר זשע עפּעס נעהמען אין מויל אַריין!

זיי האָבען זיך געמאַכט אַ קליינע סעודה אין דע סבלויעם צימער מיט געבראָטענס, קאַווע, ליקער.

זיי האָבען זיך כדבעי אָנגעגעסען, און דערנאָך — האָט זיך גיליאָם אַרויסגעוויזען אַלס ערשט־קלאַסיגער ליבהאָבער.

פאַר זיינע פערציג יאָהר איז ער געווען נאָך גענוג יונג און פריש.

זשערמען האָט פון איהם געהאַט גרויס נחת און זי האָט צו איהם מיט התפּעלות גע׳טענה׳ט.

— דו דערמאָהנסט מיר איינעם אַ מערקווירדיגען יונג! ער איז אַזאַ מין בריאה, אַז איך בין פאַר איהם קנאַפּ געווען, האָט ער זיך נאָר „ווינ־כעט" מיט אַ רייכער פערשוינטע, האָט האַלט איהם אויס, ווי אַ פירשט.

זשערמען האָט אַ סך געטרונקען.

(פאָרזעצונג קומט).

דער קונדס

הומאָר | סאַטירע

צוזאַמענגעשטעלט דורך א. שאַרפּצינגעל

פּאָליטיק פון דער וואַד.

מיר האַלטען ביים ענדערען די קאָנסטיטוציע. אונזער פּאָליטיש־לעבען ענדערט זיך. שטענדיג מוז מען איבערקנעלען, איבערנישטערען דאָס פּאָליטישע.

פּאָליטיק, דאָס איז אַזאַ מין קאַראַזעלע, עס האַלט זיך אין איין דרעהען און איבערדרעהען. דער אונטערשיד איז נאָר, וואָס אַ קאַראַזעלע, טאָר זיך נישט וואַקלען, טאָר זיך נישט שאָקלען, טאָר נישט אונטערהינקען — און ביי פּאָליטיק, מאַכט גאָר נישט אויס אַביסעל וואַקלעניש און אונטערהינקעניש. עס ווענדט זיך נאָר, ווער עס איז דער מאַכער פון דעם וואַקלעניש און אונטערהינקען.

האָט דער ראַזיגער „מאַכער" אַ פעסטען, שטאַרקען קולאַק, קאָן זיך אַזוי וואַקלען און אונטערהינקען, פּיי איהם, ווער ווייסט ווי לאַנג. נאָר טאָמער איז דער „מאַכער" אַ ווייכער שלימזל, דויערט גאָר נישט לאַנג, מוז ער ענטלויפען, שפּרינגענדיג איבער אַ פּלויט...

עס האָבען שוין פּאַסירט אַזעלכע זאַכען...

ענדערען אַ קאָנסטיטוציע, איז נישט קיין שווערע זאַך. וואָסערע ראָלע שפּילט צוצושרייבען, אָדער אויסצומעקען אַ פּאָר שטעלען?

עס דאַרף נאָר איינער אַ הילכיגען געשריי־טון:

— שטיל זאָל זיין! איך וויל אַזוי!

און די קאָנסטיטוציע איז שוין אַ געענדערטע..

אין דער פּאָליטיק, איז אַ געשריי אַ וואַשנער ענין.

הולעט, הולעט שיינע ווייבלעך.

(פּאַראָדיע צו זינגען מיט דער מעלאָדיע הוליעט הוליעט בייזע ווינטען)...

הוליעט, הוליעט שעהנע ווייבלעך,
איצט איז אייער וועלט,
לעבט מיט פרעמדע, נאַרט די מענער
טוט וואָס אייך געפעלט
וואַרפט מיט אויגלעך, ציהט אָן יאַלדען,
וואו איהר כאַפּט אַנ'אָרט,
ווער עס קען קיין שימי טאַנצען
שיקט איהם גלייך צום „טשאָרט"...
בלאָכט דעם מאַן, אַז נור איהם ליבט איהר,
זעצט זיך אויף זיין שויס,
איז אַ פרעמדער דאָ אין צימער
לעשט דאָס לעכטעלע אויס...
הולעט, הולעט שעהנע ווייבלעך,
איצט איז אייער צייט,
לאַנג וועט זיין דער מאַן אַנ'אייזעל
צו אַ גט איז נאָך ווייט...

אַ פריינדליכע עצה.

רייכע דאַמע (צו אַ בעטלער). — דאָ האָט איהר אַ צעהן גראָשען.

בעטלער. — איך דאַנק אייך...

דאַמע. — ניין, איהר דאַרפט מיר נישט דאַנקען איך טו דאָס פון מיין אייגענעם פערגעניגען וועגען.

בעטלער. — אויב אַזוי, טאָ גיט מיר אַ זלאָטי וועט איהר האָבען אַזוי פיל פערגעניגען, אַז איהר וועט אַוש ריק און פעט ווערען!

פון אויסלענדישען מאַרק.

אימפּאָרטירטער הומאָר מיט וואַלאָריזירטען צאָל

זעלבסטשטענדיג

— ביזטו צופרידען פון דיין פּאָסטען?

— זעהר. איך בין אין מיין ביוראָ פּונקטאָם זעלבסטשטענדיג. אינדערפריה קאָן איך קומען ווען נאָר איך וויל פאַר גיין אַ זייגער, און נאָך פיר קאָן איך אַוועקגעהן, ווען עס געפעלט זיך מיר.

די לינגוויסטקע.

— אייער מאַכטער קען עספּעראַנטאָ?

— פ'וואָג אייך, פּונקט ווי זי וואָלט אין דעם לאַנד געבוירען געוואָרען.

אַ פּענאָמען.

— כ'האָב געזעהן אין צירק אַ מענש, וואָס האָט נישט קיין הענד און שפּילט פּיאַנאָ.

— אַ גרויס קונץ! מיין ווייב האָט קיין שטים נישט און זינגט.

די קלוגע געטין

מאַן (צו זיין געבילדעטער פרוי) — ווער איז דאָס געווען מינערוואַ?

פרוי. — זי איז געווען די גריכישע געטין פון חכמה, און דערפאַר איז זי טאַקע איהר גאַנצען לעבען געבליבען אונפערהייראַט.

זיינע ציהן.

דענטיסט (צו זיין פרוי) — ווי געפעלט דיר ווי פּאַציענט ג. איז געווען געגען מיר?

פרוי—וואָס האָט ער אויגס געטון?

דענטיסט—נישט געגוג וואָס ער האָט מיר נאָך גאָר נישט בעצאָהלט, האָט ער געכאַפּט אויף מיר געקריצט מיט מיינע ציהן...

„אמר ר' אלעזר".

איי, וואָס טויגען אונז די קינצען
אז קיין מזל איז נישטאָ?!
זינג אַהערצו, זינג אהינצו —
בלייבט מען תמיד גרין און בלאָ!

דאַכט זיך, וועלכער יוד, אַ שטייגער,
קאָן נישט זינגען פיין און שיין?
יעדער באָמקעט, יעדער ציקעלט,
און ביים באָמכען בלייבט מען שטיין!

מעג מען אויך צוריסען ווערען,
קלעטערען אויף העכסטען טאָן —
בלייבט מען מיט די מיילער אָפען,
און עס הויבט זיך גאָרנישט אָן...

אָבער יאָסעלע דער חזן
פון אַמעריקאַ דער ש"ץ —
הערט דעם מזל, ווי דעם קאָטער,
הערט דאָס אלעס, ווי די קאַץ ...

עפענט ער נאָר אויף דאָס פּיסקעל,
און צוגיסט זיך אין אַ טריל,
טרילעט ער אַרויס ביי יודען
וויפיל נאָר זיין האַרץ עס וויל..

מיט געפיהל ער ציהט די טענער,
ציקעלט זיך, און רייבט פּאַלצעט,
איבייט מעשים מיט דער כלי,
און ער „זאָגט" אַזוי מין פּעט —

אז כ'צעגיסט זיך אין די גלידער,
גרייכט ביז סאַמע אויבנאָן,
און ער קינינגט ווי.. אַ מלך
אין טראָמפּיים פון גראַמאָפאָן...

טענער גיסען זיך, ווי בוימעל;
און די יודען, אַנגעגליהט,
לאָזען זיך ציהען די עצמות
וואָס פון זיי אַרויס ער ציהט...

יאַקעל בן פלעקעל.

למך פאָהרט אויף דאַטשע.

ווען למך כאַפּט נישט אַרום דעם לאָקאָמאָטיוו, וואָלט ער געשבת'ט אין לאָדזש.

ביידע קריגען זיך
און דער דריטער פאַלט דער קרבן.

(סצענעס אין דער קראַנקען־קאַסע בעת'ן פאַרמאַצעווטען־שטרייק).

אַ קראַנקער קומט אַריין אין דער קראַנקען־קאַסע נאָך אַ רעצעפּט. ביים אַפּטייק־פּערסאָנאַל שטעהען 2 פּערשוין: דער שטרייקענדער אַפּטייקער און אַ פערוואַלטונגס־מיטגליד פון דער קראַנקען־קאַסע.

קראַנקער: גיט מיר זייט מוחל די רעצעפּט, איך שטעה קוים אויף די פיס.

שטרייקענדער אַפּטייקער: איך גיב נישט אַרויס קיין רעצעפּטען, איך שטרייק, אונזער שטרייק איז אַ אידעען־שטרייק. מיר נעהמען זיך אָן די קריוודע פון די קראַנקע, מיר ווילען נישט דערלאָזען, אַז איהר קראַנקע זאָלט בעקומען מעדיצינען אויף „הורט".

פערוואַלטונגס־מיטגליד: הערט נישט, איהר קראַנקע, וואָס ער רעדט אייך דאָרט איין. זיי שטרייקען, ווייל זיי ווילען מאַכען לוקסוסאָווע מעדיצינען מיט דעסטילירט וואַסער, גיט אַהער אייער רעצעפּט, באַלד וועל איך הייסען מאַכען די וואַשנעם 1000 ליטער פון אייער רעצעפּט און איהר וועט בעקומען דערפון צוואַנציג גראַם.

קראַנקער: אָבער, וואָס דולט איהר מיר אַ מוח, איך אָטעם קוים, איך רעד קוים, גיט מיר מיין רעצעפּט!

שטרייקענדער אַפּטייקער: מיר האָבען אין זין די טובה פון די קראַנקע. מיר וועלען שטרייקען ביז אַנ'ענטגילטיגען נצחון, נאָך אַ האַלב יאָהר וועלען מיר זיכער געוואונען דעם שטרייק, וואַרט צו, פּאַניע קראַנקער און איהר וועט בעקומען אַ לוקסאָסאָווע רעצעפּט.

פערוואַלטונגס־מיטגליד (נעהמט אָן דעם קראַנקען פאַר די קלאַפּעס): איהר הערט, ווען זיי זאָלען אַפילו שטרייקען 10 יאָהר, וועלען מיר נישט דערלויבען, אַז די שטרייקערס זאָלט אָנשטאָט קאַנאַליזאַציע־וואַסער, דוקאַ וועלען בענוצען קעלניש־וואַסער צו די רעצעפּטען, וואַרט צו, די וואַשנעם הובען שוין אָן צו טראָגען וואַסער צו אייער רעצעפּט, אַ לאַרע־טאָג וועט זי פערטיג ווערען.

דער קראַנקער קרעכצט: אוי, אוי, מיר איז שלעכט! איך חלש!

דער שטרייקער (צום קראַנקען): אָט זעהט איהר, ווי שטאַרק ס'איז אונזער דיסציפּלין! ווען איהר זאָלט אַפילו שטאַרבען, וועל איך דעם שטרייק נישט ברעכען!

קראַנקער קרעכצט און פאַלט אום.

פערוואַלטונגס־מיטגליד (צום אַפּטייקער): דאָס יענגט איהר שולדיג, גיט איהם וואַלעריאַן טראָפּען, אָבער נישט פון פלעשעלע, נאָר פון פאַס.

שטרייקענדער אַפּטייקער: איך וועל נאָר געבען פון פלעשעלע און נישט פון פאַס.

— וועלען מיר זעהען!
— גוּ, וועלען מיר זעהען!
— פון פאַס!
— פון פלעשעלע!

אַ פערבייגעהענדער דאָקטאָר האָט קאָנסטאַטירט דעם טויט פון קראַנקען.

למך.

—:0:—

דעם הונט'ס סוד

אַ תלמיד האָט אַמאָל געפרעגט זיין רבי'ן פאַרוואָס, אז אַ הונט לויפט נאָך אַ חזיר כאַפּט ער איהם תמיד אָן ביים אויער?

האָט איהם דער רבי געענטפערט:

די גמרא זאָגט אז אַ חזיר איז אַנ'עושר ווייל ער געפינט איבעראַל זיין שפּייז, בעת אַ הונט איז אַנ'אָרימאַן, ווייל ער מוז לאַנג זוכען ביז ער געפינט אַ ביין. דעריבער איז, ווען דער הונט פּאַקט אַ חזיר רוימט ער איהם אַמן אין אויער: „אז דו ביזט יאָ אַנ'עושר, טאָ פאַרוואָס ביזטו אַ חזיר?.."

א בריף פון בעטי קעניג צום „קונדס".

השובער „קונדס"! איך בעט אייך אָפּצודרוקען מיינע אויסבעסערונגען אָהן וועלכע די וועלט קאָן חלילה אַריינגעפיהרט ווערען אין אַ טעות.

איך האָב אין „קונדס" געלעזען מיין ביאָגראַפיע, וויל איך צוגעבען אַ פּאָר אויסבעסערונגען.

איהר האָט געשריבען, אַז ביי מיין ערשטען קוויטש, האָט די העבאַם געזאָגט: „מזל־טוב", און דאָס איז געווען מיין ערשטער אַפּלאָז. דאָס איז אָבער נישט אַלעס. ביי מיין ערשטען אַרויסקומען אויף דער ליכטיגער וועלט איז מיין מוטער געווען אַ פערהלש'טע און ביי מיין ערשטען קוויטש, איז זי לעבעדיג געוואָרען. דאָס האָב איך שוין דעמאָלט געוויזען, אַז איך וועל זיין אַ סוברעטין, וואָס מאַכט לעבעדיג.

הערענדיג, נאָך מיין ערשטען קוויטש, אַנ'אַפּלאָז, האָב איך מיך דאַן נישט געלאָזען בעטען, און באַלד נעגעבען, אויף „ביס", אַ פרישען קוויטש, דאָס זעלבע טו איך היינט אין טעאַטער, ווען מען אַפּלאָדירט מיר. פאַר וואָס איך שפּיל אין העיוען? אין דעם בין איך נישט שולדיג! ווען איך בין געבוירען געוואָרען, האָט מיין עלטערער ברודער געפרעגט: וואָס האָט די מאַמעשי געהאַט? האָט מען איהם געענטפערט: „אַ יונגעל"!

איז מיין ברודער אַוועק אין חדר און געבראַכט דעם בעהעלפער מיט יונגלעך. דעמאָלט האָט אַ יורענע נביאות געזאָגט: „דאָס מיידעל וועט געהן אין די העיוען".

מיט דאַנק און דרך־ארץ
בעטי קעניג.

אויף דאַטשע

(ער צו איהר)

ווען דו זאָלסט מיך ליבען
מיט אַנדערע גלייך
וואָלט דאָס מיך געטריבען
פון בריק אין טייך.

ווען דו זאָלסט מיך ליבען
אַזוי ווי כ'פערדין,
וואָלסטו זיך געטריבען
אַליין פונ'ם זין.

איז אפשר אַ פלאַן, אז
זאָלסט אויפגעבען ס'גליק
און זאָגען דיין מאַן, אז
ביסט זיינע צוריק?

זיין שתדלנות.

דר. יצחק רעמבאַ, וואָס האָט זיך קונה שם געווען מיט זיין השתדלות, אַז שחיטה זאָל נישט פערבאָטען ווערען אין רוסלאַנד, איז געפאָהרען אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס אין באַזעל.

אַז ער איז צוריקגעקומען פרעגט איהם איינער:

— וואָס האָט איהר, פּאַני דאָקטער, געטון אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס?

— כ'בין געפאָהרען, — שמייכעלט רעמבאַ, — זיך משתדל זיין, אַז אויב ס'וועט ווערען אַ יודישע מדינה, זאָל דאָרט שחיטה נישט פערבאָטען ווערען...

שפּאַס פון פאַמיליען־ווינקעל

אַ יקרות

— פאַרוואָס קנעט אונז בהמות ווי דער חתן, וואָס איהר רעדט מיט מאַכטער, אַזוי פיל געלד?

— היינט קאָסטען בהמות אויך מעער.

נאָך אַלעמען

וואָס מאַכסטו עפּיס? וואָס הערט זיך מיט דיין כלה?

— אָ, שוין לאַנג אויס חתן־כלה.

— פון אַזאַ ברענענדיגער ליבע?

— אויס ליבע.

— אפּגעלאָזט דעם שידוך?

— ניין, חתונה געהאַט.

ער וויל וויסען

ווייב: (צו איהר מאַן) — עס וועט אויס, אז מיין מאַמע געפינט זיך פון דיר עפּיס בעליידיגט. עס איז שוין איבער אַ וואָך אז זי איז צו אונז נישט געקומען

מאַן: ווייסטו ווען וואָס? געהן אויס ביי איהר פון וואָס זי האָט זיך בעליידיגט, וועל איך אַ צווייט מאָל אויך קענען דאָס צווייטע מאָל אָבוועגען..

אַרגומענטען

מאַן (צום ווייב וויינענדיג ביי דער באַהן סטאַנציע) ועהסטו שוין, ווען דו וואָלסט נישט געווען פערגעסען אַזוי פיל צייט מיט דיין אָנטאָן זיך, וואָלטען מיר נישט געהאַט פערשפּעטיגט דעם ערשטען צוג.

ווייב: אָבער ווען דו זאָלסט מיך נישט בעהאַנדעלט מיט דיין איילעניש, וואָלטען מיר דאָ נישט געדאַרפט וואַרטען אַזוי לאַנג אויפ'ן צווייטען צוג.

נישט אויף מיין

מאַן (בעטאַכט): הערסט, שיינדעל, מיין זענען דיינע אינגעמער'ן בעט.

ווייב: וואָס זאָגסטו? האָסט מיך אויפגעוועקט? וואָס בין איך אַ קאַץ.

פויליש־ליטווישער קאָנפליקט
צוריק אין דער פעלקער=ליגע.

אַלע פאַרעיע ערקלערונגען וועגען דעם, אַז ס'וועט זיך איינגעבען צו דערפיהרען די ליטוויש־פוילישע אונטערהאַנדלונגען צו אַ גינסטיגען רעזולטאַט זענען אָפּגעליקענט געוואָרען דורך דער איבערגעריסענער פויליש־ליטווישער קאָנפערענץ אין קאָוונאָ. אַלס רעזולטאַט דערפון איז וויאַ־בערלין געקומען די נאָטע פון דער ליטווישער רעגירונג צו פוילען מיט בעדינגונגען, אויף וועלכער עס וואָלט געשלאָסען געוואָרען דער דויערהאַפטיגער שלום צווישען ליטע און פוילען.

ס'איז גענוג נאָר אויבערפלעכליך אַדורכצולייענען די ליטווישע נאָטע, כדי צו וויסען, אַז די פוילישע רעגירונג וועט זי פולשטענדיג אָפּוואַרפען און אַפילו זיך וועגען איהר אין קיין דיסקוסיע נישט אַריינלאָזען. אַנדערש האָט נישט געקענט זיין און אַזוי האָט אויך די פוילישע רעגירונג געטאָן. וואָלט זיך נאָר די פוילישע רעגירונג אַריינגעלאָזען אין אַ דיסקוסיע וועגען דער דערמאָהנטער נאָטע וואָלט עס געהייסען, אַז זי האָט וועלכען ס'איז זין, וועלכע ס'איז בעדייטונג.

מיר וועלען אַדורכלאָזען אין דער ליטווישער נאָטע די אָפיציעלע דיפּלאָמאַטישע מליצה וועגען דער „דורכגעדרינגענקייט מיט שלום־אידעען", וועגען „אויפריכטיגען ווילען און שטרעבען און וועלען צוגעהן צו די עיקר'דיגע פונקטען פון דער ליטווישער נאָטע. באַלד אין ערשטען פונקט לעגט ליטע פאָר, אַז פוילען זאָל ערקלערען ווילנאַ און די אומגעגענד פאַר אַ שטרייט־פראַגע צווישען פוילען און ליטע און דאַן געהט אַ לאַנגער צעטעל פון נאָך 15 פונקטען, וואָס בעגרינדען דעם ערשטען און לעגען פאָר מיטלען, ווי אַזוי די „שטרייט־פראַגע" צו ליקווידירען.

דאָס דערמאָהנט אין אַ כאַראַקטעריסטישע אַנעקדאָט: אַ בעל־חוב איז געקומען צו זיין גלויבינגער און האָט געזאָגט: צוליב דריי זאַכען קען איך דיר דעם חוב נישט אָפּגעבען, ערשטענס, האָב איך נישט קיין געלד...

— מעהר דאַרפסט שוין נישט זאָגען, איך ווייס שוין אַלץ, האָט געענטפערט דער גלויבינגער.

באַלד נאָכ'ן אַדורכלייענען דעם פונקט נומער איינס פון דער ליטווישער נאָטע, האָט דאָס פוילישע אויסערן־מיניסטעריום מעהר נישט געדאַרפט שטודירען און אַריבערגעהן איבער דער גאַנצער נאָטע צו דער טאָג־אָרדנונג, וואָס איז אויך געשעהן, מ'דאַרף נישט זיין קיין גרויסער דיפּלאָמאַט און פּאָליטיקער, כדי בולט צו זעהן, ווער ס'איז דער שולדיגער אין איבעררייסען די פויליש־ליטווישע אונטערהאַנדלונגען, פוילען האָט באמת געטאָן, אַלץ, וואָס געהערט זיך ביי אינטערנאַציאָנאַלע פערהאַנדלונגען, כדי צו ברענגען צו אַ פערשטענדיגונג, ס'איז אָבער לעכערליך ביי היינטיגען צייטען אַפילו בלויז צו מיינען, אַז ס'קען געשלאָסען ווערען, וועלכער ס'איז שלום צווישען 2 שכנים, אויב איין צד ווילען אָנריהרען די טעריטאָריע פון צווייטען. אַזוי מיינען און נאָך מעהר אַרויסטרעטען וועגען דעם מיט ערנסטע אינטערנאַציאָנאַל־אַקטען און מאָטיווירונגען הייסט פּראָוואָקאַציע און שפּילען „וואַ באַנק". אויף די אַוואַנטורעס פון וואַלדעמאַראַס'ן איז דאָס זעהר עהנליך און דעריבער ווערט די לאַגע נישט בעטראַכט פאַר אַזוי שטאַרק ערנסט, ווי זי וואָלט ביי דער פערעפענטליכונג פון אַזאַ נאָטע בעטראַכט געוואָרען ערגיץ אַנדערשוואו.

ווי ס'וועלען זיך ענטוויקלען די ווייטערדיגע געשעהענישען קען מען דערזעהן פון דעם, וואָס דער פוילישער פאָרשטעהער אין דער פעלקער־ליגע, מיניסטער סאָקאָל האָט אויף אַן אָפיציעלען אופן איבערגעשיקט דעם גענעראַל־סעקרעטאַריאַט פון דער פעלקער־ליגע די ליטווישע נאָטע און דעם פוילישען ענטפער. מיט אַנדערע ווערטער הייסט דאָס, אַז פוילען האָט צוטרוי פון דער פעלקער־ליגע און וואַרט אויף אַן'ענטפער פון דער דאָזיגער העכסטער אינטערנאַציאָנאַלע אינסטיטוציע, בנוגע דער פעלקער־ליגע זענען איצט אפשר ביידע צדדים אין אָרדנונג. דער פעלקער־ליגע ראַט האָט אין דעצעמבער 1927 איבערגעגעבען צו ערלעדיגען דעם פויליש־ליטווישען קאָנפליקט ביידע צדדים דירעקט, ער האָט אָבער נישט אָנגעוויזען קאָנקרעט אויף די בעדינגונגען, אויף וועלכע די פערשטענדיגונג זאָל צושטאַנד קומען, האָט ליטע פאָרמעל געהאַט דאָס רעכט ביי די אונטערהאַנדלונגען צו שטעלען איהרע פאָרשלאַגען, ווען ס'זאָל אַפילו זיין בלויז לשם דעמאָנסטראַציע, איצט האָט פוילען איבערגעשיקט דעם גאַנצען ענין צוריק אין דער פעלקער־ליגע, וועלכע וועט זיין געצוואונגען שוין קאָנקרעט זיך צו פערנעהמען מיט דער פראַגע און נישט אָפּקומען מיט הוילע גאָרנישט־זאָגענדע רעזאָלוציעס.

איצט איז טאַקע אַלץ אָנבעלאַנג אין ראַט פון דער פעלקער־ליגע, ווי אַזוי וועט זי צוגעהען צו דעם ענין, וועלכער שטערט דעם שלום אין מזרח־אייראָפּאַ. די פעלקער־ליגע דאַרף געפינען אַן'אויסוועג אין דער ראַזוינער דראָהענדער לאַגע, ווען נישט וועט זי מוזען ערלעדיגט ווערען דירעקט צווישען ביידע צדדים. דער אופן פון דער ערלעדיגונג קען אַמאָל אָננעהמען זעהר נישט געוואונשענע פאָרמען.

יער.

אויף דער פּאָליטישער אַרענע

מילער'ס קאַבינעט און דער רייכסטאַג. — דייטשלאַנד און די סאָוויעטען. — איטאַליען און עסטרייך. — אויפ'ן באַלקאַן.

לויט ווי עס איז געווען צו דערוואַרטען, האָט דער רייכסטאַג מיט אַ בעדייטענדער מעהרהייט שטימען (261 געגען 134) אויסגעדריקט צוטרוי מילער'ס קאַבינעט. אַלע פראַקציעס פון דער „גרויסער קאָאַליציע" און עטליכע קלענערע פּאַרלאַמענט־גרופּירונגען האָבען געשטימט פאַר דער רעגירונג.

דער היינטיגער צוטרוי־וואָטום גיט נאָך אָבער נישט די גאַראַנטיע, אַז דער נייער קאַבינעט וועט בשלום אַרבייטען מיט'ן רייכסטאַג.

די פּאָזיטיווע אָפּשטימונג האָט זיך בעצויגען נישט אַזוי פיל לגבי דעם קאַבינעט אַלס אַזאַ, ווי צו זיין דעקלאַראַציע. די דאָזיגע דעקלאַראַציע איז געווען לכתחילה צוזאַמענגעשטעלט אויף אַזאַ אופן, אַז זי האָט נישט געדאַרפט אַרויסרופען קיין ווידערשטאַנד מצד די רעגירונגס־פּאַרטייען. אין דער הינזיכט פון דער אויסערן־פּאָליטיק איז דער טאָן פון דער דעקלאַראַציע, אַגב, געווען אַ גענוג ענערגישער און ענטשלאָסענער. קיין נאַציאָנאַליסטען זענען דאָך אין נייעם קאַבינעט נישטאָ — האָט דער קאַנצלער ממילא נישט געמוזט אָנקומען צו פּראַוועלאַנישע שפּיצלעך, מיט וועלכע מען האָט זיך געמוזט בענוצען, כדי צו פערזיסען די פּיל פון דער מערב־אָריענטאַציע ביים קאַבינעט פון דער רעכטער קאָאַליציע.

די לאָקאַרנאָ'ער פּאָליטיק האָט אין אַלע קאָאַליציע־פּאַרטייען אויפריכטיגע אָנהענגער, און דעריבער האָט הערמאַן מילער געקאָנט רעדען גאַנץ אומגעצוואונגען. אויף אַזאַ אופן טאַקע האָט ער אויך אויסגעדריקט דעם שטאַנדפּונקט פון אַלע קאַבינעט־אָנגעהעריגע, ווען ער האָט גערעדט וועגען דייטשלאַנדס רעכט צו פאָדערן די תּיכּף'דיגע עוואַקואַציע פון די אָקופּירטע געגענדען.

אַ סך איינגעהאַלטענער האָט געקלונגען דער טייל פון דעקלאַראַציע, וואָס איז נוגע געווען די אינערליכע פּאָליטיק.

דאָ האָט זיך מילער געמוזט רעכענען מיט דעם פּירוד הדעות, וואָס האָט געשטערט צו בילדען אַן'אָפיציעלען, אַזויצוזאָגען, קאַבינעט פון דער גרויסער קאָאַליציע. די שטרייט־פראַגען זענען לחלוטין נישט בעריהרט געוואָרען. נאָר זיי, די דאָזיגע פראַגען — ובפרט וועגען בעשטימען דעם יאָהרצייט פון פערעפענטליכען די ווייםאַרער קאָנסטיטוציע אַלס אַ נאַציאָנאַלען יום־טוב — זיי וועלען געוויס אַוועקגעשטעלט ווערען אויף דער טאָג־אָרדנונג, און וועלען בלי ספק אַרויסרופען רייבונגען צווישען די קאָאַליציע־פּאַרטייען.

ווי אָבער פאָרזיכטיג און מעסיג עס זאָל נישט זיין, דער פּראָגראַם פון דער אונערן־פּאָליטיק, וואָס איז אָנגעצייכנט געוואָרען אין דער דעקלאַראַציע, איז נישטאָ קיין ספק אין דעם, אַז דער נייער קאַבינעט, אין וועלכען סיי דער קאַנצלער, סיי די מיניסטאָרען פאַר פינאַנצען און אינערליכע ענינים זענען סאָציאַליסטען — וועלען דורכפיהרען אַ פעסטע דעמאָקראַטישע פּאָליטיק.

*

עס קאָן גרייליך געמאָלט זיין, אַז דער בעשטאַנד פון נייעם דייטשען קאַבינעט האָט משפּיע געווען אויפ'ן אויסגאַנג פון אינזשיניערען־פּראָצעס אין בעצוג צו די בעשולדיגטע דייטשען. צוויי פון זיי — אָטטאָ און מייער — זענען דורכ'ן געריכט בעפרייט געוואָרען, און דער דריטער, באַדשטיבער איז פער'משפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר תּפיסה מיט דער איינרעכענונג פון פאָר־אַרעסט, ד. ה., אַז פאַקטיש איז ער אויך בעפרייט געוואָרען.

דער אורטייל איז, וואַהרשיינליך, דיקטירט געוואָרען פון פּאָליטישע טעמים, כדי נישט אַרויסרופען קיין גרימצאָרן מצד די נייע פּאָליטישע רודערער פון דייטשלאַנד.

ווי עס זאָל אָבער נישט זיין — מעלדען ידיעות פון בערלין — האָט דער אורטייל דאָרט געמאַכט אַ גינסטיגען איינדרוק.

*

די שאַרפקייט פון די איטאַליעניש־עסטרייכישע בעציהונגען, וועלכע האָבען זיך פערקאָמפּליצירט צוליב די אינצידענטען אין טיראָל, האָבען זיך בעדייטענד אָפּגעשפּאַנט.

אַלס פּראָטעסט געגען די אַנטי־איטאַליענישע אַרויסטרעטונגען אין אַריוש, האָט מוסאָליני בעאויפטראַגט זיין געזאַנדטען אין עסטרייך, אורייטין, צו פערלאָזען ווין.

צווישע רוים און ווין זענען בזה האופן ענטשטאַנען בעציהונגען פון אַ מין האַלב־סכסוך.

די שריפט פונ'ם קאַנצלער זייפּעל צו מוסאָליני'ן האָט צווייהט די געריכטע אַטמאָספער.

אין זיין געשריפט האָט דער עסטרייכישער קאַנצלער אָנגעוויזען, אַז די עסטרייכישע רעגירונג האַלט די פראַגע וועגען דער לאַגע פון די עסטרייכער אין טיראָל פאַר אינערליך־איטאַליענישען פּראָבלעם. איהרע שתּדלנות'ן און אָנקלאַגעס דאַרף די בעפעלקערונג אַדרעסירען קיין רוים.

פון דער אַנדערער זייט וועט די עסטרייכישע רעגירונג זיך בעמיהען מיט אַלע כּוחות, אַז קיין אַנטי־איטאַליענישע דעמאָנסטראַציעס זאָלען מעהר נישט פאָרקומען.

אין זיין תּשובה האָט מוסאָליני אויסגעדריקט זיין בעפרידיגונג מיט דער פּאָזיציע, וואָס עסטרייך האָט אָנגענומען, און בעפוילען זיין געזאַנדטען זיך צוריקצוקעהרען קיין ווין.

*

אייניגע באַלקאַנישע מלוכות לעבען נאָך אַלץ איבער אַן'אינערליכען פּאָליטישען קריזיס.

אין גריכענלאַנד איז די שטרייק־בעוועגונג נאָך נישט ליקווידירט. דאָס, וואָס ווענעזעלאָס האָט זיך צוריקגעקעהרט צו דער מאַכט האָט נאָך נישט געבראַכט צו אַן'אינערליכער בערוהיגונג. דער נייער קאַבינעט, וואָס אין זיין רוב בעשטעהט ער פון ליבעראַלען, שליסט אויך איין צוויי מיניסטאָרען (אינערן־מיניסטער, וואַזיציאַנאָס און באַהן־מיניסטער, כריסטאָמאַנאָס), וואָס געהערען צו אַנדערע פּאַרטייען. פונדעסטוועגען איז עס נישט קיין קאָאַליציע־קאַבינעט אין געוועהנליכען זין פון וואָרט, און די געגנער פון פּרעמיער, וועלכע פעהלען נישט אויס אין גריכענלאַנד, האָבען מורא, אַז ס'זאָל איינגעשטעלט ווערען אַ ווענעזעלאָס־דיקטאַטור. עס קורסירען אַפילו קלאַנגען, אַז דער פּרעזידענט זאָל מוזען ריזיגנירען צוליב'ן קאָנפליקט מיט ווענעזעלאָס'ן. דער איצטיגער פּאַרלאַמענט ווערט פונאַנדערגעלאָזט, און די נייע וואַהלען וועלען פאָרקומען אין אויגוסט.

אין יוגאָסלאַוויען איז דער מיניסטאָרען־קריזיס דערווייל נישט געלעזט. נאָך דער דימיסיע פון וואוקיטשעוויטש־קאַבינעט, האָט דער קעניג אַלעקסאַנדער זיך געווענדעט צו איינעם פון די לידערס פון דער ראַדיקאַלען־פּאַרטיי, צו סטאַנאָעוויטש'ן, וועלכער איז שטאַרק אָנגענומען אין די פּאָליטישע קרייזען, מיט'ן פאָרשלאַג, ער זאָל בילדען אַ קאָנצענטראַציע־מיניסטעריום. (ד. ה. מיט'ן אָנטייל פון דער אָפּאָזיציע), סטאַנאָעוויטש האָט זיך אָבער געמוזט אָפּזאָגען דאָס צו אויספיהרען, מחמת ראַדיטש האָט איהם אַפילו נישט געוואָלט אויפנעהמען. דער ראש המדברים פון די כאָרוואַטען האָט דערקלערט, אַז ער וועט נישט אונטערהאַנדלען מיט פאָרשטעהער פון דער איצטיגער פּאַרלאַמענט־מעהרהייט.

דאַן האָט דער קעניג בעאויפטראַגט ראַדיטש'ן, ער זאָל פאָרמירען אַ קאַבינעט. דער לידער פון דער אָפּאָזיציע האָט אָבער אויך דעם פאָרשלאַג אָפּגעוואָרפען, פערופענדיג זיך אויף דער אונמעגליכקייט צו אַרבייטען מיט דער איצטיגער „סקופּשטשינע".

געגען פונאַנדערלאָזען די „סקופּשטשינע" פּראָטעסטירען אָבער ענערגיש די ראַדיקאַלען און די אַנדערע פּאַרטייען פון דער פּאַרלאַמענט־מעהרהייט.

פ. נ.

הערמאַן מילער
דער סאָציאַליסטישער קאַנצלער פון דייטשלאַנד.

(קאָרעספּאָנדענץ פון בערלין).

די געשיכטע האָט ליב צו שפּילען מיט נעמען, ווי מיט אַ באַלעם: עס ליגט זיך אַ באַלעמעל שטיל און אומבעמערקט, עס ווייזט זיך אַרויס — פון אַלע מען פערגעסען. ערשט נישט לאַנג האָט מען נישט געקענט נעהמען קיין דייטשע צייטונג מען זאָל זיך נישט אָנשטויסען אויף דעם נאָמען פון דר. מאַרקס. איצט — רוהט דער אַלטער באַלעם אין אַ זייט און די שטיפערין די געשיכטע מיט איהר געטרייען בעגלייטער — די צייטונג שפּילען מיט אַ נייעם באַלעם.

הערמאַן מילער! צו הערמאַן מילער! מיט הערמאַן מילער!

איצט פליהט דער באַלעם הויך. נישט דאָס ערשטע מאָל וואַרפט הויך אַרויף די געשיכטע דעם גרויסען מאַסיווען גיסט געשיקטען מענשען, מיט העלע אויגען און הויכען שטערען. אויף זיין מזל איז אויסגעפאַלען דער טרויעריגער גורל אונטערצושרייבען דעם ווערסאַילער אָפּמאַך און דעמאָלט האָט זיין נאָמען געשוועבט אין די רייהען פון די יעניגע, אויף וועלכע עס זענען געווען געווענדעט די בליקען פון דער גאַנצער וועלט.

ווען מען האָט הערמאַן מילער'ן אין ווערסאַל געגעבען די גאָלדענע פעדער אונטערצושרייבען דעם אָפּמאַך, וועלכער האָט צונישט געמאַכט זיין היימאַט, האָט ער פערוואונדערט אַ קוק געגעבען אויפ'ן סעקרעטאַר, וועלכער איז געשטאַנען פאַר איהם, אַ שאָקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ אויף ניין, אַרויסגעצויגען פון זיין וועסטען־טאַש אַ שוואַרץ „אייביגע פעדער" אויפגעשרויפט, אַ קוק געטאָן, צי עס איז פערהאַן אין איהם טינט און אונטערגעשריבען.

„הערמאַן מילער, אויסערן־מיניסטער פון דייטשלאַנד".

אין דער געשיכטע פון דער גאָלדענער פעדער וועט פעהלען עפּעס: נישט אַלע, וועלכע האָבען אונטערגעשריבען דעם ווערסאַילער שלום, האָבען די פעדער געהאַלטען אין דער האַנד. און די „אייביגע פעדער" מיט וועלכער הערמאַן מילער האָט אונטערגעשריבען דעם אָפּמאַך, איז איז עטליכע יאָהר אַרום צובראָכען געוואָרען און אַרויסגעוואָרפען געוואָרען.

אין דייטשלאַנד האָט דער זשעסט געמאַכט אַ טיפען איינדרוק; די אָפּגעשטויסענע גאָלדענע פעדער פון די זיגער און די שטאָלצע אין איהר בעשיידענקייט שוואַרצע פעדער — אין דעם ליגט עפּעס סימבאָליסטישעס. און די צוגעדריקטע, נאָר נישט צובראָכענע דייטשען האָבען אַביסעל פרייער אָפּגעאָטעמט פון דער סימבאָליק.

*

אָבער אין אַלגעמיין איז אַ זשעסט נישט אין דער נאַטור פונ'ם נייעם קאַנצלער. נישט אין פּאָליטישען, נישט אין פּריוואַטען און נישט אויף דער פּאַרלאַמענט־טריבונע.

הערמאַן מילער איז אַ מענש אָהן אַ גאַלערעיע פון איר־עלטערען. ס'איז אַ ספק, צי עס האָט עמיצען אינטערעסירט די פראַגע, ווער עס איז געוועזען זיין זיידע, וועגען זיין פאָטער איז בעקאַנט, אַז ער איז געווען אַ ספּעציאַליסט אויסצואַרבייטען שאַמפּאַניער־ווין. ער האָט דאָס פאַך אויסגעלערנט אין דער היימאַט פון שאַמפּאַניער און איז נאָכדעם אַרויסגערופען געוואָרען קיין דייטשלאַנד, קיין זאַקסען, וואו ער האָט זיין פאַך אָנגעווענדעט.

די פאַמיליע האָט געוואוינט הינטער דער שטאָט און דער קליינער רעאַליסט־שילער הערמאַן איז יעדען טאָג געלאָפען אין שול אַריין קיין דרעזדען. וועגען אוניווערזיטעט האָבען מענשען מיט אַזעלכע פערמעגענס ווי די מילערס אַפילו נישט געטרוימט. און דאָס יונגעל האָט מען נאָך דער שולע באַלד אָפּגעגעבען אין אַ געשעפט אין אַ פראַנקפורטער פירמע פון ביליגע פּאָרצעליי־אויסאַרבייטונגען. ער האָט זיין קאַריערע אין דער פירמע אָנגעהויבען פון דער גאָר ערשטער שטופע און נאָכדעם איבערגעגאַנגען אין אַנדערע דייטשע פירמעס. אָבער הויך האָט ער זיך נישט אויפגעהויבען; ער איז געבליבען שטעקען אַלס קאָמיוואָיאַזשער אין עלטער פון 23 יאָהר און ער איז אַראָפּ פון גלייכען וועג, פון אַ הערליכען קאָמערסאַנט און איז געוואָרען — אַ מיטאַרבייטער פון אַ פּראָווינציעלער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער צייטונג. אין רעדאַקציע פון דער צייטונג האָט דער גורל צוזאַמענגעפיהרט מילער'ן מיט אויגוסט בעבעל, דעמאָלט דער אומשטרייטבאַרער פיהרער פון די סאָציאַליסטען דערמיט בעצייכנט זיך דער לעבענס־וועג פון מילערן.

אַ מאַרקסיסט, פּאָזיטיוויסט, אַ מענש, וועלכען עס איז פרעמד די עקסטרעמקייט סיי פון רעכטס סיי פון לינקס, אַ טיפּישער צענטער־מאַן פון מאַרקסיזם איז הערמאַן מילער, דער מענש פון גלייכגעוויכט. אַ רוהיגער פיהרער צווישען די פּאַרטייאישע פעלזען, נישט קיין גאָר גלענצענדער, נאָר אַ געניטער רעדנער.

אין רייכסטאַג טרעט ער אַרויס הויפּטזעכליך מיט רעדעס פון דעקלאַראַטיוון כאַראַקטער, דעמאָלט, ווען מען דאַרף לאָגיש און קלאָר ענטוויקלען אַ געוויסען געדאַנק, בעגרינדען אַן'אַלגעמיין פּרינציפּיעלע פּאָזיציע פון דער פּאַרטיי. פּאָלעמיק פיהרען אין זין פון שאַרפע פיילען, וועלכע זענען געווענדעט אין האַרץ פונ'ם געגנער — דאָס איז נישט זיין ספּעציאַליטעט. דאָ פערנעהמען דאָס אָרט ברייטשייד און לאַנדסבערג.

ווי דער גרעסטער טייל פון די געגענוואַרטיגע פּאַרלאַמענטאַרישע טוער, האָט ער, וואָרפענדיג די רעדאַקציאָנס־אַרבייט, דאָך בעהאַלטען די פערבינדונג מיט דער זשורנאַליסטיק, און בעווייזט זיך גאַנץ אָפט אויף די שפּאַלטען פון די צייטונגען. מען זאָגט אַז לעצטענס, פאָרויסזעהענדיג די מעגליכקייט און אונפערמיידליכקייט פון אַ גרויסער מלוכהשער אַרבייט, האָט מילער אין דער שנעל פערענדיגט זיינע ערינערונגען וועגען דער דייטשער רעוואָלוציע פון יאָהר 1918, און עס האָט זיך איהם איינגעגעבען צו פערענדיגען די אַרבייט ערב דעם ווי דער פּרעזידענט הינדענבורג האָט איהם אָפיציעל פאָרגעלעגט צוזאַמענצושטעלען דעם קאַבינעט.

אַ מענש אָהן מאַטעריעלע מיטלען, וואָס לעבט פונ'ם פערדינסט אַלס דעפּוטאַט און ליטעראַט (די פּאַרטיי־פּרעסע איז נישט שטאַרק מילד אויף גרויסע לוינען) איז הערמאַן מילער זעהר בעשיידען אין זיין פּריוואַטען לעבען. ער האָט שוין לאַנג פערלוירען זיין ערשטע פרוי און וואוינט מיט זיין צווייטער פרוי און 80־יעהריגער מוטער אין אַ בעשיידען וואוינונגעל אין אַ ווייטען פאָרשטאָט פון בערלין, אין טעמפּעל־האָף. צוויי דערוואַקסענע טעכטער לערנען זיך, איינע יוריספּרודענץ אין היידעלבערגער אוניווערזיטעט, די צווייטע אויף צאָהנאַרצטליכע קורסען.

מילער פיהרט אַ לעבען פון אַ טיפּישען אינטעליגענט, פּאַרטיי אַרבייטער און ליטעראַט, ער פערמאָגט אַ גוטע ביבליאָטעק פון עקאָנאָמישער און פּאָליטישער ליטעראַטור, נאָר מען קען ביי איהם אויפ'ן טיש אויך געפינען די לעצטע נייעס פון בעלעטריסטיק און פילאָזאָפיע.

די געגענוואַרטיגע פּאַרלאַמענטאַריער, ווען זיי געהען איבער אין די וואוינונגען פון מיניסטאָרען אָדער פּרעמיערען זאָגען זיך נישט אָפּ פון זייערע פּריוואַטע וואוינונגען. אויך איין פראַנצויזישער פאָרזיצער פון מיניסטאָרען־ראַט האָט ערקלערט אַ זשורנאַליסט, אַז זיין איבערפאָהרען אין וואוינונג פון פּרעמיער דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס ער נעהמט מיט פון דער היים מיט זיך דעם פּאָרטפעל, דעם שירם. הערמאַן מילער האָט שוין געהאַט דאָס פערגעניגען צו וואוינען אין פּאַלאַץ פון אויסערן־מיניסטער מיט אַ שעהנעם גאָרטען און פינקעלדיגען פאָנטאַן צווישען די בלומען־קלאָמבעס.

נאָר דער קאָנטראַקט מיט דעם הויזווירט אויף טעמפּעל־האָף ווערט בענייט פינקטליך ווי ער וועט אויך איצט בענייט ווערען [illegible]

אין פּאָזיציע נאָך דער אַנדערער

עראָבערט די פרוי איז ענגלאַנד.

(אַ בריף פון לאָנדאָן).

דאָס געזעץ וועגן געבן פרויען פון 21 יאָהר אָן דיזעלבע וואַהל־רעכט, וואָס די מענער, איז נאָכ'ן פּאַרלאַמענט אָנגענומען געוואָרען אויך דורך דעם לאָרדען־הויז, וואו ער האָט בעקומען 114 שטימען געגען 35. פון די 35 לאָרדען, וועלכע האָבען געשטימט געגען פּראָיעקט, זענען דער גרעסטער טייל — זקנים. לאָרד איסטווין, אַ שטייגער, איז אַלט 88 יאָהר, לאָרד עשטאָן — 86 יאָהר, לאָרד מאַרטאָן — 84 יאָהר, לאָרד גערסבאַרע — 83 יאָהר, לאָרד העדעוואָזר — 82 יאָהר. צווישען די ראָזיגע מתושלח'ס געפינט זיך איין גאָר „יונגער מאַן", דאָס איז לאָהר אולטענהעם, וועלכער איז סך הכל אַלט 75 יאָהר.

מיט אַנדערע ווערטער — געגען דעם ביל, וועלכער האָט אַמאָל אַרויסגערופען די שאַרפסטע מחלוקת און האָט געשאַפען אַזאַ ליידענשאַפטליכען קאַמף, אז ווילהעלם דער 2־טער האָט דאָס געהאַלטען פאַר אַ שאַנס לטובת דייטשלאַנד אין קאַמף געגען ענגלאַנד — זענען איצט אַרויסגעטראָטען בלויז נאָר אַלטע זקנים. די גאַנצע האָפנונג איז געווען אויפ'ן פערהעלטנישמעסיג יונגען און גלענצענדען לאָרד בירקענהעד, וועלכער איז ביז צו דער לעצטער צייט אַרויסגעטראָטען געגען דער פולער גלייכבערעכטיגונג פון דער פרוי מיט'ן מאַן. אָבער אין סאַמע לעצטען מאָמענט האָט לאָרד בירקענהעד פערלאָזען די פּאָזיציע: ער האָט געשטימט פאַר'ן געזעץ. או ווען מ'האָט איהם פאָרגעוואָרפען נישט־קאָנסעקווענטקייט, האָט ער געגעבען אַ זעהר כאַראַקטעריסטישען ענטפער:

— איך בין תמיד געווען געגען פרויען־גלייכבערעכטיגונג, איך בין אויך איצט געגען דעם. איך זעה אָבער נישט קיין שום אונקאָנסעקווענטקייט הערין, וואָס איך, האָבענדיג אַזאַ מיינונג, האָב דאָך געשטימט פאַר דעם ביל. די געגענער פון פרויען־גלייכבערעכטיגונג פערטיידיגען אַ זאַך, וואָס איז האָפנונגסלאָז פערשפּילט...

שוין איצט שרייען די „אַלטע" און נישט נאָר אַלטע בריטען, אַז ענגלאַנד וועט איינגענומען ווערען דורך די פרויען. אַ קליינער ביישפּיל, אין שטעטעל לאַנגעפני (אועלס) האָט די ליבעראַלע פּאַרטיי געוועהלט קאַנדידאַטען צו די קומענדיגע פּאַרלאַמענט־וואַהלען, עס זענען געווען 3 קאַנדידאַטען: מיס מעגאַן לאָיד דזשאָרדזש (אַ טאָכטער פון לאָיד דזשאָרדזש'ן), דער אָרטיגער אַדוואָקאַט עליס ראָבערטס און גוט־בעזיצער לאָרענס ווילליאַמס, מיט אַ צוואַנציג יאָהר צוריק וואָלט אַזאַ ווילליאַמס געלאַכט פון אַלע זיינע קאָנקורענטען. היינט האָט זיך די ליבעראַלע פּאַרטיי אָפּגעשטעלט אויף דער יונגעטשקער פריילין מעגאַן לאָיד דזשאָרדזש. זי האָט בעקומען 323 שטימען. דער אַדוואָקאַט ראָבערטס — 245 שטימען, דער פריץ — סך הכל 14 שטימען. דער לאַנדבעזיצער האָט זיך דערפון אַזוי בעליידיגט, אַז ר'האָט זיך אינגאַנצען פערגעסען, ער האָט גענומען ביטער זיך בעקלאָגען אויף די „יונגע מיידלעך", וואָס האָבען זיך געוואָרפען אויף פּאָליטיק, פערמאָגענדיג בלויז גיפטיגע צונגלעך".

דאָס ערוואַכען פון דער ענגלישער פרוי נאָך דער קריג און איהר שטרעבונג צו עקאָנאָמישער זעלבסטשטענדיגקייט בעמערקט זיך איצט אומעטום אין גרויסבריטאַניען. מיט עטליכע צעהנדליג יאָהר צוריק, ווען ס'איז געעפענט געוואָרען דער איצט בעריהמטער פרויען־אוניווערזיטעט „הערטאָן", זענען דאָרט געווען ס"ה 5 סטודענטקעס: מיט 50 יאָהר צוריק איז אין גאַנץ ענגלאַנד געווען בלויז איין פרוי אַ דאָקטאָר, אין קאַנטאָרען, בענק, מלוכה־אַנשטאַלטען זענען פרויען בכלל נישט געווען פערטראָטען. איצט געפינען זיך אין די ענגלישע אוניווערזיטעטען העכער 20 טויזענד סטודענטקעס; אין דעם פעראייניגטען קעניגרייך פּראַקטיצירען 1300 דאָקטוירים־פרויען, אין ביוראָ'ס, פערשידענע האַנדעלס־, אינדוסטריע־ און מלוכה־אַנשטאַלטען אַרבייטען איבער 600 טויזענד פרויען.

די פאָלקס־שולען אין ענגלאַנד זענען איצט אַוועקגעשטעלט נישט ערגער, אויב אפילו נישט בעסער, ווי אין דייטשלאַנד. דאָס לאַנד פערמאָגט אַ קאָלאָסאַלע אַרמעע פון 200 טויזענד אויסגעצייכענט צוגעגרייטע פאָלקס־לעהרער. פון דער אַרמעע — זענען 130 טויזענד פרויען. מיט אַנדערע ווערטער — די ערציהונג פון די מאַסען (די פאָלקס־שולען אין ענגלאַנד זענען פולשטענדיג אומזיסטע) געפינט זיך אין די הענד פון פרויען, אין די מיטעל־שולען זענען 52 פּראָצענט פון פעראַנטוואָרטליכען פערסאָנאַל פרויען. די ענגלישע פרוי כאַפּט זיך שוין נישט צום ערשטען בעסטען פערדינסט, אַראָפּשלאָגענדיג, ווי דאָס איז געווען פאַר דעם קריג, דעם אַרבייטסלוין. די פרוי איז צוגעגרייט נישט ערגער, און טיילמאָל אויך פיל בעסער, ווי דער מאַן, און דערפאַר פאָדערט זי אויך דעמזעלבען פערדינסט, ווי ער.

ביז'ן קריג האָט די פרוי פערנומען אַן'אָנגענעהן אָרט אויף דער סצענע און טיילווייז אין די רעדאַקציעס. איצט קאָן מען די ענגלישע פרוי טרעפען אין דער אַדוואָקאַטען־קאָרפּאָראַציע, אויף דער בירזשע, און דער שפּיץ פון האַנדעלס־אונטערנעהמונגען אין קאַנטאָרען צו וואָס נעהמט זיך אַלץ נישט די מאָדערנע ענגלישע פרוי? אין ענגלאַנד בעמערקט זיך שוין פון לאַנג אַן'איבערוואַנדערונג פון דאָרף אין שטאָט אַריין. יונגע פּויערים און פּויערים־מיידלעך פערלאָזען דאָס דאָרף, ווייל די שטאָט מיט איהר רויש און טומעל ציהט זיי מעהר, ווי דאָס שטילע פעלד. פּאַראַלעל מיט דער ראָזיגער ערשיינונג וואַקסט די צאָהל ענגלישע מיידלעך (במעט אויסשליסליך פון מיטעל־קלאַס), וועלכע קלויבען אויס לאַנדווירטשאַפט אַלס זייער פּראָפעסיע. עס זענען ענטשטאַנען ספּעציעלע אַגראָנאָמישע שולען פאַר מיידלעך, וואו זיי בעקומען אַ טעאָרעטישע אויסבילדונג און גלייכצייטיג אַרבייטען זיי אין פעלד, אין גערטנער, אין פרוכטען־סעדער, אין פיההויף און ביי געפליגעל־צוכט.

ס'איז ממש שווער צו גלויבען, אַז אין ענגלאַנד זענען איצט פערהאַן 100 טויזענד אַזעלכע מיידלעך. זיי האַלטען, אַז ס'איז פיל אַנגענעהמער און גלייכער צו אַרבייטען אויף אַ פערמע, איידער אין אַ פּאָסט־אַמט, אָדער צו שרייבען אויף אַ מאַשין. אַ מיידעל, וועלכע איז דורכגעגאַנגען אַן'אַגראָנאָמישע שולע, האָט, נאַטירליך, אין פּערספּעקטיוו די מעגליכקייט צו בעקומען אַ שטיק לאַנד אין ענגלאַנד, אָדער — נאָך ניכער — אין די ענגלישע קאָלאָניעס. פרויען האָבען דאָרט שטענדיג געהאַט אַ גרויסען שאַנס זיך גוט איינצואָרדנען; ווייל פרויען זענען דאָרט פערהאַן פיל ווייניגער, ווי מענער, און אַ יונגע פרוי, אַ פאַרמערקע, אַ געזונדטע, אונטערנעהמונגס־פעהיגע, דרייסטע און אונאָפּהענגיגע האָט פיל מעהר שאַנסען, ווי אַ שטייגער די עמיגראַנטען, וועלכע האָבען זיך אַמאָל בעזעצט אין אויסטראַליע.

די מיידלעך, וועלכע האָבען זיך גענומען צו לאַנדווירטשאַפט, האָבען אין דער אַרבייט אַריינגעבראַכט, אַ תוך זאָרגפעלטיגקייט, נאָך פרייזיגקייט און בעזונדערע פיינקייט. מ'דאַרף זעהן די ראָזיגע יונגע פרויען ביי פערשידענע אַרבייטען (די אַרבייטען אויפ'ן פעלד ווערען, פערשטעהט זיך, געמאַכט מיט מאַשינען) אויב ענגלאַנד וועט אַמאָל דאַרפען האָבען אַן'אַרמעע פון יונגע, געזונדטע, שטאַרקע, לעבענסלוסטיגע און געשיקטע אַמאַזאָנקעס, וועט זי זיי לייכט קאָנען ווערבירען אויפ'ן דאָרף. נאַטירליך, אַז פרויען, וועלכע פיהרען אויס אַזעלכע אַרבייטען, וואָס זענען ביז נישט לאַנג געווען אַ פּריווילעגיע פון די מאַנסלייט, האַלטען פאַר פולשטענדיג נאָרמאַל צו בעקומען גלייכע רעכט מיט די מענער.

אויב די פרוי אין ענגלאַנד ווערט אויפגעלעבט, בעווייזט דער מאַן דאָרט טיילמאָל אַרויס סמנים פון ענטאַרטונג. כ'וויל ברענגען אַ קליינעם, אָבער זעהר כאַראַקטעריסטישען ביישפּיל. אין לאָנדאָן בעה'ן א. ג. „סעוואָן" זענען טעטיג עטליכע רעגיסטראַציאָנס־קאַנטאָרען. זיי ברענגען הויפּטזעכליך די רייכע פּראָווינציאַלען, וועלכע זענען פערהעלטנישמעסיג נישט לאַנג עולה לגדולה געוואָרען. אַזאַ רייכע מאַמעשי אַרבייט איין אַן'אַווענד. זי דאַרף האָבען אַביסעל געסט, אמת'ע דזשענטעלמענער. זי ווענדט זיך דאַן אין קאַנטאָר, און פון דאָרט שיקט מען איהר וויפיל זי וויל נאָר אויסגעצייכענט געקליידעטע יונגעלייט, וועלכע קאָנען שוין שפּאַסען, ווילען אַ ראַסע און גלענצענדע מאַנצען. דאָס זענען גאַנץ אַנשטענדיגע יונגע מענשען, וועלכע קוקען אויף זייער בעשעפטיגונג, ווי אויף א צוגאָב־פערדינסט. זייער האָנאָראַר בעטרעפט 1—2 פונט שטערלינג אַן'אָוועגד. די מאָטע וויל, אַ שטייגער, פאָהרען מיט די טעכטער אין אַ נאַכט־קלוב. דער מאַטע טוינג זיך דערצו אינגאַנצען נישט; ער איז מאָולגאַר און ווייסט נישט ווי אַזוי זיך צו האַלטען. רעגיסטראַציאָנס־קאַנטאָר וועט אויך דאָ העלפען: זי שיקט אויף „בּאָרג" אַ גוט ערצויגענעם און גוט געקליידעטען עלטערען מאַן, וועלכען יעדער וועט אָננעהמען פאַר אַן'אָפיציר אין צוויל אָדער אַפילו פאַר אַ לאָרד. דער ראָזיגער לאָרד בעקומט פאַר זיין טרחה אַן'אָוועגד־ברויט און 1 פונט שטערלינג האָנאָראַר.

דיאַנעא.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
צו ערבעטשונגען פון 12—2 און פון 5—7 עסט אויך ...
... לעמשיצע, נעוואָשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, ליטיי און ראַק, רענטגען־שטראַהלען און קווארץ ליכט, עלעקטראָ־טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 ביז 9 אין אָוועג־

די מאָדע אויף ווייסע שקלאַפינס

(קאָרעספּאָנדענץ פון פּאַריז).

אין דער לעצטער צייט איז די טעמע וועגען „ווייסע שקלאַפינס" שטאַרק אַריין אין דער מאָדע אין פּאַריז. פיל האָבען דערצו מיטגעהאָלפען די ראָמאַנען פון וויקטאָר מאַרגעריט און נאָך מעהר דאָס בוך פון פראַנצויזישען רעפּאָרטער־קעניג אַלבער לאָנדר: „דער וועג קיין בוענאָס איירעס". אין די פערדעכטיגע באַרען פון מאָנמאַרטע איז דער זשורנאַליסט זיך צונויפגעקומען מיט העלדער פון לעבעדיגער סחורה, האָט זיך פערשאַפען רעקאָמענדאַציאָנס־בריף פון מענשען מיט אַ קרימינעלער פערגאַנגענהייט און איז געפאָהרען קיין בוענאָס איירעס. ער האָט נעבראַכט פון דאָרטען אַן'ערצעהלונג וועגען פרויען, וועלכע פערקויפען זיך אין די „קאַאַ'ס" (שאַנד־הייזער) פאַר עטליכע פעזעט, וועגען דעם, ווי אַזוי מ'נאַרט אָפּ מינדעריעהריגע מיידלעך און מ'מאַכט פון זיי ווייסע שקלאַפינ'ס, שפּילציינ אין די הענד פון ערפאַהרענעם און אַלמעכטיגען סוטענער.

דער טומעל, וואָס האָט זיך אויפגעהויבען אַרום בוך פון לאָנדר'ן, האָט אויפגעפלאַקערט די פאַנטאַזיע ביי פיל פראַנצויזישע זשורנאַליסטען. צו וואָס פאָהרען אַזוי ווייט — קיין בוענאָס איירעס, ווען דאָ, ביי דער זייט, אין די ענגע פּאַריזער געסלעך קאָן מען געפינען דאָסזעלבע, קאָן מען אַריינדרינגען אין זומפּ פון מענשליכען שמוץ, אָרימקייט און ליידען? ללאי ריבּא האָט אַרויסגעלאָזט אַ בוך: „36, גאַס פון די זייגערמאַכערס". אויף דער ראָזיגער גאַס ביי דער סענע קאָן מען צוויי מאָל אין דער וואָך, אינדערפריה זעהן אַ מאָדנע בילד. פון מעטראָ (אונטערגרונד־באַהן), פון די טראַמוואַיען, אויטאָבוסען געהען אַרויס צעהנדליגער, הונדערטער געשמינקטע פרויען און מיט אַ מידען גאַנג לאָזען זיי זיך צום הויז נ. 36, דאָ געפינט זיך אַ ספּעציעלע לאַזאַרעט, וואו עס קומט פאָר די אַבליגאַטאָרישע מעדיצינישע קאָנטראָלע. די פרויען געהען פריער געבען די זשאַנדאַרען, וואָס היטען אָפּ די מאָנומענטאַלע טויערען, פאַלען אַריין אין אַ פינסטערען פייכטען הויף, וואוהין עס דרינגט קיינמאָל נישט אַריין קיין שטראַהל פון דער זון, דאַן געהען זיי רעכטס און קומען אַריין אין לאַזאַרעט. דאָרט טראָגט זיך אַ ריח פון יאָד, פערמאַנגאַנאַט, מענשליכע אָנגעוואַשענע קערפּערס. אין דער רייה, איינע נאָך דער צווייטער נעהען די פרויען אַריין אין קאַבינעט פון דאָקטאָר, דערלאַנגען זייערע צעטלעך און לעגען זיך אין גינעקאָלאָגישען שטוהל. איינע אָדער צוויי פראַגען, אַ פליכטיגע אונטערזוכונג, און דער דאָקטאָר שטעלט דעם שטעמפּעל „געזונט". די פרוי אָטעמט אָפּ לייכט, נעהמט צונויף איהרע מאַנאַטקעס און טראָגט זיך שנעל אָפּ. און אַ וואָך אַרום הור'ט זיך איבער דאָסזעלבע...

נישט תמיד ענדיגען זיך די וויזיטען אין לאַזאַרעט גינסטיג. אויב דער דאָקטאָר געפינט, אַז די פּראָסטיטוטקע איז קראַנק — דאַן אַדיע די פרייהייט! אין הויף שטעהט שוין אַ גרויסע קאַרעטע, דער בעריהמטער, ווי מען רופט זי, „סאַלאַט־קויש".. אין דער פּאָליציייאישער קאַרעטע שטופּט מען אַריין די קראַנקע און דאַן פיהרט מען זיי איבער גאַנץ פּאַריז אין שפּיטאָל ביי דער טורמע סען־לאַזאַר. אַ מיטליידיגע חבר'טע איז מודיע דער באַלעבאָסטע פון „הייזעל" וועגען געשעהענעם אומגליק. אין שפּיטאָל אַריין שיקט מען דער קראַנקער אַביסעל געלד, וועש, אַ שטיקעל שאָקאָלאַד...

*

זשאַק ראָבערט, האָט מקריב געווען צוויי יאָהר פון זיין לעבען אויף צו בעקענען זיך מיט אַלע שאַנד־הייזער פון פראַנקרייך. אין רעזולטאַט — אַ דיק בוך, אין וועלכען די ווירקליכקייט פלעכט זיך צונויף מיט פאַנטאַזיע. צוויי יאָהר — דאָס איז אַ סאָליד שטיקעל צייט, און פאַר דער ראָזיגער צייט האָט דער זשורנאַליסט געמאַכט בעקאַנטשאַפטען אין דער וועלט פון פּראָסטיטוטקעס, „מוזהמעס", סוטענערען, איינהאַבער פון די פערשידענע כטע אַנשטאַלטען — פאַר אַלע געשמאַקען און פאַר אַלע קעשענעס.

אַ ראַנק ראָבערט'ן איז בעקאַנט געוואָרען, אַז די הייזעל־בעזיצערס זענען פעראייניגט אין אַ מעכטיגען פערבאַנד, וועלכער שטעלט זיך דעם ציל צו „פערטיידיגען די פּראָפעסיאָנעלע אינטערעסען" פון זיינע מיטגלידער. דער פערבאַנד געפינט זיך אונטערן שוץ פון סענאַטאָרען און דעפּוטאַטען... ער נעהמט אויף זיך די יורידישע פערטיידיגונג פון די מיטגלידער, גיט אַרויס אַ ספּעציעלע „פאַך־צייטשריפט" א. נ. „ראָזא־גים", אין אַ „פיינעם האַלב־לערער־פּאַנר".

אויף ראָזיע־גאַס, אין אַ שמוציגען פּאַריזער קוואַרטאַל האָט דער זשורנאַליסט אויפגעזוכט די לעגענדאַרע „גאָלד־קאַסקע", די העלדין פון אַ סענסאַציאָנעלען פּראָצעס, וועלכער האָט מיט צוואַנציג יאָהר צוריק אויפגערודערט פּאַריז. די אַלטע „קאַסקע" האָט געגעבען ראָבערט'ן אַן'אינטערוויאו — דעם לעצטען אין איהר שטורמישען לעבען.... אין די נאַכמיטאָג־שעה'ן, ווען די הייזער זענען לעדיג און די פרויען דרעהען זיך אַרום אין זייערע פּעניוואַרען אָהן אַרבייט, פלעגט דער זשורנאַליסט שעה'ן לאַנג שפּילען מיט זיי אין קאָרטען אָדער שרייבען פאַר זיי סענטימענטאַלע בריף צו זייערע געליבטע. זיי פלעגען איהם דערצעהלען וועגען סען־לאַזאַר, וועגען ספּעציעלען קוואַרטאַל אין קאַירא, וועגען „באַיראַם" אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל און וועגען די פּאַכט־שענקען אין מאַרסעל. די ראָזיגע פרויען זענען געווען אומעטום. זיי זענען אַ דורך פייער און וואַסער, פערזוכט אַלע מינים פון מענשליכער אויסגעלאַסענקייט, האָבען פון לאַנג פערלוירען דאָס געפיהל פון שאַנדע און איינגענווירדע. טיילמאָל האָבען זיי אָנגעהויבען צו טרוימען: עס ס'וואָלט גוט געווען צו ווערען אַ באַלעבאָסטע פון אַ הייזעל און אויפהערען אויפצונעהמען מענער. אָדער נאָך בעסער: אָנקומען אין אַ גוט „הויז", אין „האַנאָווער" אָדער „שאַבאַנע", וואו צווישען די שטענדיגע קליענטען זענען פערהאַן אַפילו פּרינצען... נאָך עטליכע יאָהר אַרבייט קאָן מען פאָהרען אויף דער פּראָווינץ, עפענען אַן'איינגען הויז, אָדער לעבען אַזוי פאַר זיך, גאָרנישט טון און פערהוילען די פערגאַנגענהייט... איהר סוטענער און געליבטער גיסטאַוו וועט ווערען אַ געזעצליכער מאַן, מ'וועט איהם רופען „מיסיע גיסטאַוו" און — ווער ווייסט — אפשר וועט ער נאָך ווערען אַ מוניציפּאַל־ראַט?...

*

מיט עטליכע טעג צוריק איז ערשינען אַ נייער בוך פון זעלבינגען נעביט. דער מחבר איז אַ פרוי — די פּאַריזער זשורנאַליסטקע מאַריון שלאַזי. דאָס בוך הייסט „אַ חודש מיט נאַסען־פרויען". אָט דער נאָמען גופא איז גענוג צו זיכערען פאַר'ן בוך אַ קאָלאָסאַלען טיראַזש. דער טיראַזש איז טאַקע געווען, ווייזט אויס, דער טרוים פון דער חנ'עוודיגער זשורנאַליסטקע, וועלכע האָט אָפּגעדרוקט איהר בילד אויפ'ן שער־בלאַט. פערשטעהט זיך, קיין חודש אין אַ שאַנד־הויז איז זי נישט געווען; זי האָט דאָרט מסתם נישט פערבראַכט קיין 3 טאָג אויך; בערויערען דערויף איז נישטאָ וואָס, גראָר פערקעהרט.

פון די ערשטע שריט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אָנצוקומען אין אַ שאַנד־הויז איז נישט פון די לייכטע זאַכען. פּאָליציי האָט זיך אָפּגעזאָגט מיטצוהעלפען, די איינגענטימער פון די הייזער האָבען פערלאַנגט סאָלידע רעקאָמענדאַציעס און פאַך־קענטעניש... די זשורנאַליסטקע האָט זיך געמוזט ווענדען אין אַ ספּעציעל ביוראָ. די דירעקטריסע פון דער אַגענטור האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר „אַ זעהר אָנשטענדיגער דאַמע מיט אַ ליבליך שמייכעלע, אָנגעטון אינגאַנצען אין שוואַרצען." זי האָט בעקומען 50 פראַנק און איז געוואָרען גאָר גוט אויפגעלעגט:

— איהר ווילט אָנקומען אין אַ שאַנד־הויז?

— יאָ... אַלס אַ צימער־מיידעל.

— ס'איז זעהר שווער... פערהאַן אַזוי פיל בעלנים...

אין אַ פּאָר טאָג אַרום האָט מאַריון לואַזי בעקומען אַ שטעלע אַלס צימער־מיידעל: 450 פראַנק אויף אַלעם גרייטען, אַ חוץ ביר־געלד פון די געסט.

„...איך האָב דערלאַנגט 20 פלעשער שאַמפּאַניער, געבעט זעקס בעטען, צוגעגרייט 6 וואַנעס, געגענטפערט אויף 50 קלונגען, 4 שעה געשמייכעלט נאַריש צו אַלטע, גאַלע און רויטע מענער, צו יונגעטשקע „אַנפענגער", אַנדערע מענער, אַנדערע דאַמען; אין קאָפּ איז ביי מיר אַ נעפעל, די מוסקולען טוען וויי, די אויגען שליסען זיך"...

דאָס זענען די ערשטע איינדרוקען פון דער רעפּאָרטאַנטקע. וואַהרשיינליך זענען די ראָזיגע איינדרוקען געווען אויך די לעצטע, ווייל מאַריון שואַזי שווייגט וועגען איהר ווייטערדיגען ווילען אינ'ם גאַסט פריינדליכען הויז. דערפאַר אָבער האָט זי בעשלאָסען זיך אומצוואַנדלען אין אַ נאַסען־פּראָסטיטוטקע און וועגען איהרע אַבענטויערען דערצעהלט זי אויף אַ שטח פון 200 זייטען.

זי האָט בעזוכט די בולוואַרען פאַר די טעאַטער'ס, וואו אַ פרוי „פערדינט, וואָס נאָר זי וויל". ז'י איז אַרומגעגאַנגען ביי די ברעגעס פון דער סענע, אין די פינסטערע געסלעך, וואו אַראַבער לעגען פאָר 40 סו פאַר אַ נאַכט. פערדעכטיגע שענקלעך נישט ווייט פון בולוואַר סעבאַסטאָפּאָל, ביים פּלאַץ פון באַסטיליע, בעקאַנטשאַפט מיט סוטענערען, פריינדשאַפט מיט פּראָפעסיאָנעלע פּראָסטיטוטקעס. אין געזעלשאַפט פון קאָלעגען — זשורנאַליסטען האָט זי בעזוכט די בעריהמטסטע שאַנד־הייזער, אַריינגעקוקט אין פינסטערע היילען. אין די ראָזיגע היילען האָט זי געפונען אַנשטענדיגע, רוהיגע מענשען, גאָרנישט ענליכע צו די אַפּאַשען, וואָס ווערען געשילדערט אין די בולוואַר־ראָמאַנען.

די צייט פון אַפּאַשען איז פּאַריבער, סוטענערען האָבען לויפענדע קאָנטעס אין די בענק. אין איין בעריהמטען נאַכט־הייזעל האָט אַ פריינדין פון מאַריון שלאַזי געשיקט אַ „בּראַווינג" טוישען אַ טויזענד־פראַנק־באַנקנאָט. ער איז צוריקגעקומען און האָט דאָס געלד זיך נישט צוגענומען!

מ'דאַרף אָפּגעבען רעכט דער שעהנער זשורנאַליסטקע: זי איז אַזוי אַריין אין דער ראָלע פון איהרע העלדינס, אַז טיילמאָל איז שווער צו לייענען איהר בוך. אויסגעצייכענטע בעהאַווענטקייט און אַן אמת'ער לעקסיקאָן פון שאַנד־הייזער. מאַריון שלאַזי, איז מיטאַרבייטערין אין די בעסטע בלעטער.

* * *

דאָס בוך פון מאַריון שלאַזי מאַכט אַ שווערען איינדרוק אויפ'ן לעזער. מ'קאָן פערשטעהן אַ מאַן אַ זשורנאַליסט, וואָס דרינגט אַריין אין דער וועלט פון „געפאַלענע פרויען": אַלבער לאָנדר רופט אַרויס צו זיי רחמנות, סימפּאַטיע. מאַריון שלאַזי מאַכט פשוט פון זיי חוזק. אין איהר טאָן פיהלט זיך עפּעס אַ בייזע פרייד. צווישען די שורות ליענסטו: איך בין נישט אַזעלכע, ווי זיי; איך בין נישט קיין פּראָסטיטוטקע, איך בין אַ פרוי פון דער גוטער געזעלשאַפט.

ס'איז זעהר שלעכט, ווען אַ פרוי פון דער גוטער געזעלשאַפט ווערט — מעג זי אפילו בלויז זיין אויף עטליכע טאָג — אַ דינסט־מיידעל פון אַ שאַנד־הויז.

א. ס—ך.

אין דער צויבער=שטאָט.

אַ בעזוך אין דעם גרעסטען פילם=אַטעליע.

(ענדע פון 9־טע זייט)

אונטערן ווערקשטעל — נייע וואונדער. אַ פּאַרק עפּעס מיטעלעס פון פּאָטסדאַם און ניצאַ, אונטערד בעשוירענע קוסטעס, גראַציעזע קיפּאַריסען, שעהנע קלאָמבעס א. ה. גל.

צווישען דעם גרינס־אַלעען וועגען, פּאָנטאַנען, אין די ווינקלען, ביי די אַלטאַנקעס — נעטער פון גיפּס.

אין אונטערשטען פלאַן — אַ דרייסטאָקיגער פּאַלאַץ פון גראַניט, אַ גראַנדיעזער און לעדיגער.

אַ סראָדזאַל; פּאַרקעט, שפּיגעל, טראָן, אַ לאַנגע רייה שטילען, פון דער זייט און גלייך טירען א אין אַנדערע צימערן און אין די קעלערס. אַלץ פּערכט געמאַכט.

און נאָר ווען מען נעהמט אַרויס אין איינער פון די טירען ווערט קלאָר, אַז דאָ סאַלץ איז נישט ערנסט; סלופּעס, ברעטער, פּאַניערען, אַלעד פּאַבטער, פאַרבען.

פון בעמזעלבען מאַטעריאַל, ווען מען קוקט זיך גוט צו, ווייזט זיך אַרויס וענען אויך די איבערינע זאַכען פון די בוימער ביז די אַלפּען־לאַנדשאַפטען.

און איבערהויפּט איז די דעקאָראַציעס־טעכניק, מיט וועלכער ע סבעשעפטיגען זיך אין דייטשלאַנד די בעסטע אַרכיטעקטאָרען און קינסטלער, דאָ דערפיהרט ביז אַ פולקאָמענהייט. ביי דער לייכטקייט פון די נעבעירעס ניבען זיי פאַלקאָמע אילוזיע פון מאָנומענטאַלקייט.

אין דער היגזיכט פון טעכניק פערמאָגט „סטאַקען" אַלץ, וואָס מען דאַרף צו אַנ׳אויפנאַהמע. דער רעזשיסער קען, נישט אַרויסגעהענדיג פון דער טיר בעקומען אַלץ, וואָ סער דאַרף צו אַנ׳אויפנאַהמע.

מען דאַרף מעבעל אין אַקסעסואַרען — אין לאַגער קען מען בעקומען, וואָס פאַר אַ סטיל פון וואָס פאַר אַנ׳עפּאָכע מען וויל...

מען דאַרף אָנטון טויזענדער מענשען סטאַטיסטען — אַ באַרג מיט קאָסטיומען און דערנעבען אַ שניידער־ווערקשטעל.

און באַלד דערנעבען אַ גוט איינגעאָרדענטער ווערקשטעל פון נעמזיער טעכניק, וועלכע דאַרף באַלד פערריכטען די קאָמפּליצירטע אַפּאַראַטען און אינסטרומענטען.

דאָ איז אַנ׳איינענע טיפּאָגראַפיע פאַר שנעלע פּלאַקאַטען א. ר. גל. אַ גאַנצע רייה פערשידענע ווערקשטאַטען און לאַגערן...

און ענדליך אַ הויף פון בהמות און פויגעל, וואו ע סוענען פערזאַמעלט עטליכע הונדערט עק־זעמפּליאַרען פון בהמות און פויגעל — „אַקטיאָרען" פון קינאָ.

די „אַקטיאָרען" שפּילען, זענען געוואוינט צו שפּילען און שרעקען זיך נישט פאַר׳ן ליכט און פאַר נאָ־נישט.

דער ניר (פיהרער) אַ פּאַטריאָט פון דער כשופ׳דינער שטאָט האָט מיט שטאָלץ ערקלערט:

...— ביטע... ברענגט אַקטיאָרען, סצענאַריוסען און איהר קענט שטעלען וואָסערע איהר ווילט גרויסע פילמען אין דער וועלט.

ר. ס—א.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6.

טעלעפאָן 45-49

הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען

נעממט אָן פון 8—9.30 12—2 און 7—8 אָוענט.

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום=יום כי הולך בתום ילך בטח

און צו דיר דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּעטריקאַווער 17

דאַרכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, וואו ס׳ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט׳ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט א״ פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאָזיציעס, אַדוואָקאַציעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד־ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט־רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי־בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען.

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,

רעכט-קאָנסולענט.

עס ווערט געזוכט

אַ פּאַרטער=לאָקאַל

גאַאייגנעט אויף אַ פאַבריק עווענטועל אַ פאַבריקס-לאָקאַל. אַפּערטען אין אַדמיני. אונטער „פאַבריקס-לאָקאַל"

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראָקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד״ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד״ר האַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5—6
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד״ר היינבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד״ר כמיעל	רענטגען	10—12 4—6
אַ. גראָדזענסקי	צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-מונדהיילונג, באַלד צאַהנען, קראָנען, בריקען, פּלאָמבען א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפנעט געוואָרען

א רענטגען=אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אנאַליזען. אַ קורס פאַר שוועסטער. איבערזיכטען בעקאַנטע שפּיטאַל (שאַרלאַטאַן) פון 4—5 נאַכם.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

ווייזט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. קאַבינעט

פּ״ס. מאַרקוב נעהמט אָן פון 5–7 אָוונט

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.

Zastępca: S. B. Redlic, Łódź. Pomorska 19.

וואָרנונג!

אזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פ ע ל ד=ב ע ט ע ן, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג׳ פּובליקום, אַז די

עכט= בעטען עכט= פּאַטענטירטע פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,

ניהעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,

טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך

מעטער=מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.

קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פּאָלאָווע בעטלעך 14 זל.

רעעלע בעהאַנדלונג. ❖ פאַבריקס-פּרייזען. ❖ זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הורט! לאָדז, פּאַלנאַצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

סאָלאָן אין הייל- גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89.

יעקענבאָגער • פערקרימונגען, פּאַראַליזען, נערווען-שוואַכקייט, אַזמע יכט, ארטריטיזם, שפּינאַל־עקראַמפּונג, גינעקאָלאָגישע מאַסאַזשען, בעהאַנדלונג פון ווייזשע שוואַכע קינדער (גרופּען). נאָך דעם ענדיגען די שולע, דאַרף אַרויסגעגעבען אַ צייגניס. עמפּפאַנג פון 3—5 נאַכם.

Dr. med. Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 34-72.

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיאָטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכם. און דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-און וועגערישע קראַנקהייטען.

2 נאַווראָט 2

נעממט אָן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4 8 אָוו. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4 5 נאָכמיטאָג. פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען און דיכט-היילונג. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

צו בעקומען איבעראַל.

אַסקלעפּאָווע

ווערט געזוכט

אין שיך-געשעפט

ס. טשעשניעווסקי

69 גלובנ 69

אונטער=מאשינערס און האַנד=נייהערס

ווערען געבראַכט צו די ערשטע סאָרט מענער-מאַגאַזין

ראַפּוך, זאָוואַדזקאַ 19.

אויף ראַטעס!!!

אויבער=העמדער

און נאַכט=העמדער

פון פּאָפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפען

צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראָצאָווניע פון

J. WOROBIEJCZYK

41. KILIŃSKIEGO 41.

א לעהרער

מיט רעגירונגס-רעכט, וועלכער פּערבייט שול-צוואַנג ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פּרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פּאָרטשריט פון פאָלקס-שולען און גימנאַזיעס, אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע. שיף, שוו. יאַקובאַ 12. אין דער אַפּיצינע 1. שטאָק 189

שפּארט געלד!

קויפט

שירמס, שטעקענס

נור אין דער ווערקשטעל פון

ס. פייגענבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19

ווייל איהר קענט דאָרט קויפען מיט 25% ביליגער ווי איבעראַל.

אכטונג! עס ווערען אָנגענומען אַלערליי רעפּעראַטורען און דעקונג.

דאס לאדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

נייער פאָלקסבלאַט

13 פרייטאָג — כה תמוז תרפ"ח

יולי

זון-אויפגאַנג 3.21
זון-אונטערגאַנג 7.54

ליכט-צינדען 7.40

רעפּרעזענטאַנץ פון „מזרח-יריד" אין לאָדז.

צוליב דער גרויסער פּראַאינטערעסירונג מיט די „טאַרגי ווסכאָדניע", וועלכע וועלען הייאָהר פאָרקומען אין לעמבערג צווישען 2 און 12-טען סעפּטעמבער, האָט די דירעקציע פונ'ם יריד געעפענט אין לאָדז אַ ספּעציעלע רעפּרעזענטאַנץ מיט דער טעטיגקייט אויף דער גאַנצער וואָיעוואָדזטווע.

די ביוראָ פון דער רעפּרעזענטאַנץ געפינט זיך אויף פּיעטריקאָווער 130 (טעל. 23-31) און איז עפענט פון 9 ביז 11 און פון 3 ביז 5.

יאָסעלע ראָזענבלאַט
האָט זיך פּראַאינטערעסירט מיט אַ לאָדזער יוגענדליכען זינגער.

בעת'ן לעצטען קאָנצערט פון ה' יאָסעלע ראָזענבלאַט אין אונזער שטאָט, איז זיין פּיאַניסט ה' פּראָפ. עלשטיין אריינגעקומען אין דער צוקערניע פון ה' ווינער, רזיעלנאַ 19, וואו ער האָט צופעליג געהערט זינגען דעם 12 יעהריגען יצחק ווינער.

פּראָפ. עלשטיין איז געבליבען ערשטוינט, הערענדיג די ריינקייט און די שטאַרקייט פון דער שטים, פון דעם 12-יעהריגען בחור'ל, האָט ער זיך מיט איהם שטאַרק אינטערעסירט און איהם געפיהרט צו יאָסעלע ראָזענבלאַט'ען, פאַר וועלכען דאָס יונגעל האָט געזונגען.

יאָסעלע ראָזענבלאַט האָט זיך ענטציקט מיט דער שטאַרקער שטים פון דעם יונגעלע און איהם פאָראויסגעזאָגט אַ גרויסע קאַריערע.

אין די אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: פּאַוולאָווסקי, פּיעטריקאָווער 307; האַמבורג, גלובנאַ 50; גלוכאָווסקי, נאַרוטאָוויטש 4; סיטקעוויטש, קאָפּערניק 26; כאַרעמזאַ, פּאָמאָרסקאַ 10; אַ. פּאָטאַש, פּל. וואָלנאָשטשי 10.

פון „פּאָפּולאַרני"-טעאַטער.

די דירעקציע פונ'ם „פּאָפּולערען"-טעאַטער, גרייט צו פאַר'ן לאָדזער טעאַטער-פּובליקום אַ גרויסע אַטראַקציע, וועלכע דאַרף רעאַליזירט ווערען די טעג.

די פּרעמיערע פון דער גרויסער פאָרשטעלונג „די כאַטע הינטערן דאָרף" וועט פאָרקומען שבת דעם 14 ד. ח. אין פּאַרק „ווענעציאַ" (פּאַביאַניצער שאָסע 43) אויף אַ מאַלערישער לאָנקע, וועלכע פּאַסט זעלטען גוט צו דעם אַרט סצענישער אַטראַקציע.

אין דער פאָרשטעלונג נעהמען אַנטייל העכער 100 פּערזאָן, צווישען זיי דער כאָר פון מאָניושקי, אַ באַלעט פון 15 פּערזאָן, אַ ציגיינער - טאַבאָר, פּערד, וואָגענס, פּאַלאַטקעס א. ד. ג. די רעפּעטיציעס ווערען געפיהרט דורכ'ן רעזשיסער מיעטשינסקי, מוזיקאַלישע אילוסטראַציעס אונטער דער לייטונג פון ה' מילער, ליכט-עפעקטען, קינסטליכע פייער און ראַקיעטען.

צוליב דעם גרויסען אינטערעס, וועלכע די פאָרשטעלונגען האָבען אַרויסגערופען ביים פּובליקום, און כדי עס זאָל נישט ענטשטעהן קיין געדראַנג ביים קויפען בילעטען, האָט די דירעקציע געעפענט 5 קאַסעס אין פאַרשידענע עקען פון שטאָט:

אין „פּאָפּולערען" טעאַטער, אין דעם בלומען פערקויף פון בר. דימקאָווסקי (קאָשציעלני פּלאַץ 4), ביי סאַלוועצ (מאָניושקי 2), אין טעאַטער אויף גייערס-מאַרק (פּיעטריקאָווער 295) אויך אין פּאַרק „ווענעציאַ".

דער פּלאַץ פאַר די צושויער אין פּאַרק איז פאָראויסגעזעהן אויף 5,000 פּערזאָן.

ווער עס וויל, אַלזאָ, זעהען עפּיס, גראַנדיעזעס, אָריגינעלעס אין טעאַטער-פאָרשטעלונג, דערביי אָפּאָטעמען מיט אַ ביסעל פרישער לופט, וועט געהען אין פּאַרק „ווענעציאַ" אויף דער דאָזיגער פאָרשטעלונג.

די פאָרשטעלונגען וועלען פאָרקומען זונטאָג, מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך, דאָנערשטאָג, פרייטאָג און שבת אָנהויב פּונקט 6 אַ זייגער אין אָוונט. דער פּאַרק איז אָפען פאַר'ן פּובליקום שבת און זונטאָג פון 9 אַ זייגער פריה, אין די וואָכען-טעג פון 3 אַ זייגער ביטאָג.

בעשלוסען פון דער „על המשמר" קאָנפערענץ אין לאָדז.

די ראַיאָן-קאָנפערענץ פון „על המשמר", אין לאָדז, האָט אָנגענומען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

1) די ראַיאָן-קאָנפערענץ שטעלט פעסט, אַז דער איצט-פּערעפּענטליכער בעריכט פון דער עקספּערטען-קאָמיסיע פון דער יודישער אַגענץ האָט ענדגילטיג בעוויזען די ערפאָלגלאָזיגקייט און שעדליכקייט פון דער פּערבריטערונגס-פּאָליטיק לויט'ן פּלאַן פון פּרעז. ווייצמאַן. די קאָנפערענץ ערקלערט אין שייכות מיט דער אַלאַיראָפּעאישער בעראַטונג פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען, אַז ס'איז דער חוב פון דער ראַדיקאַלער אָפּאָזיציע ווייטער צו קעמפען געגען דער פּערבריטערונגס-פּאָליטיק ביז צו איהר ענדגילטיגער ליקווידירונג; 2) די קאָנפערענץ בעגריסט פייערליך דעם פיהרער פון פּוילישען יודענטום רעפּ. י. גרינבוים אין שייכות מיט זיין אויסגעהילם ווערען אַלס פּרעזעס פון יודישען קאָלאָ. די קאָנפערענץ אַפּראָבירט די דורך איהם געפיהרטע פּאָליטיק אין סיים; 3) די קאָנפערענץ שטעלט פעסט, אַז דער צ.ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען וויזט נישט אַרויס די נויטיגע אַקטיוויטעט אויף אַלע געביטען פון ציוניסטישער אַרבייט; אַז דער קאָנטאַקט צווישען איהם און די פּראָווינץ-אָפּטיילונג איז זעהר אַ שוואַכע; אַז ס'איז אומבעדינגט נויטיג צו ענדערן דאָס ביז-איצטיגע סיסטעם פון דער אַרבייט;

4) די קאָנפערענץ פּאָדערט אויף די ראַדיקאַלע ציוניסטען צוצוגרייטען דעם באָדען פאַר'ן 9-טען לאַנד-צו-אַמענפאָהר און 5) די קאָנפערענץ בעשליסט, צו שאַפען אין לאָדז אַ ראַיאָן-ביוראָ פון „על המשמר".

אַ נישט געלונגענע דרייסטע גנבה
אין מיטען העלען טאָג.

מיטוואָך 3 אַ זייגער ביטאָג, בעת דער הויז-בעזיצער ה' פריימאַן פון זאַוואַדזקאַ 10 איז צוריקגעקומען פון מיטאָג-עסען און צוקומענדיג צו דער טיר פון זיין וואוינונג, האָט ער זי געטראָפען אָנ'אָפענע.

ה' פריימאַן, נישט קענענדיג פאָרשטעלען זיך, אַז ער זאָל האָבען די טיר געלאָזט אָנ'אָפענע, איז איהם די מעשה פאָרגעקומען אַביסעל פערדעכטיג און פערשטעהענדיג, אַז דורך דער צייט איז נרערוויל אין זיין וואוינונג אריינגעקומען „אַ פּאַכמאַן", האָט ער נישט פערלוירען די גלייכגילטיגקייט, נאָר פּאַמעליך אויפגעמאַכט די טיר און טאַקע בעמערקט, ווי ביי דער צווייטער פערשלאָסענער טיר, וואָס פיהרט אין שלאָף-צימער, שטעהט עפּעס אַנ'אַרבייטער אין אַ בלוי רעקעל און אַרבייט מיט אַ וועג איבער'ן שלאָס.

דער „אַרבייטער", דערפיהלענדיג אויף זיין רערשוויצטען קאַרק עפּעס אַ צוג-ווינטעל האָט זיך אויסגעדרעהט און בעמערקענדיג דעם נישט געוואונשענעם גאַסט — דעם „בעל-הבית", האָט ער צו איהם געכאַפּט אַ ברעך-אייזען, מיט וועלכען ער האָט געאַרבייט און זיך פערמאָסטען מיט איהם איבער ה' פריימאַנס קאָפּ.

ה' פ. האָט אָבער בעוויזען בעציטענס אויסצוציעהען דעם „מתנת-יד" און געמאַכט אַנ'אַלאַרם.

דער גנב, דערזעהענדיג זיך אין דער קלעם, האָט אויסגעהאַקט אַ שויב און אַראָפּשפּרינגענדיג פון 1-טען שטאָק, איז ער ענטלאָפען, איבערלאָזענדיג, 2 אַפּאַראַטען צו עפענען אייזערנע קאַסעס, אַ ברעך אייזען, אַ וועג און אַ בונד שליסלען.

—:o:—

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון דעם אַמעריקאַנער סטאַר בעני אדלער

שבת, 3.30 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזען
אוריאל אקאסטא
טראַגעדיע אין 5 אַקטען פון קאַרל גוטשקאָוו.
הויפּטראָל אַקאָסטאַ — בעני אַדלער.

שבת, ד. 14-טן און זונטאָג, ד. 15-טן, 9 אָוו.
פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז!
דער לעצטער שלאַגער פון אַמעריקאַ!
דער איבריגער מענש
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ז. ליבין.
הויפּטראָל סילווער — בעני אַדלער.

מאָנטאַג, דעם 16-טען יולי, 9 אָוועגד
גרויסע פּאָפּול. פאָרשטעלונג
פון 1 ביז 2.50 זל.
אוריאל אקאסטא
טראַגעדיע אין 5 אַקטען פון קאַרל גוטשקאָוו
הויפּטראָל אַקאָסטאַ — בעני אַדלער.

דינסטאַג, דעם 17-טען יולי, 9 אָוועגד
דער לעצטער שלאַגער פון אַמעריקאַ
דער איבריגער מענש
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ז. ליבין.
הויפּטראָל סילווער — בעני אַדלער.

אַלע פּיעסען ווערען רעזשיסירט פון בעני אדלער. אימפּרעסאַריאָ: סאַלאָמאָן קוסטין.

ס'נעהמען אַנטייל פרויען: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן. מענער: אריעל, אייזענבערג, ביי-בוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, גייהויז, פּאַליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. טענץ איינשטודירט פון טאַנץ-מייסטער ב. לייבאָוויטש. אַדמיניס.: א. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען אין פילהאַרמ.-קאַסע.

אַ בריף אין רעדאַקציע

השובע רעדאַקציע!

ערלויבט מיר אויף די שפּאַלטען פון אייער וו. צייטונג פעסטצושטעלען פאָלגענדעס:

מיט קרוב צוויי יאָהר צוריק האָט געלעבט אין אונזער שטאָט אַ פאַך (ראַמען-מאַגאַזין), וואָס איז געווען אַ מוסטער פאַר אַלע האַנדווערקער אויף דער יודישער גאַס.

און אָט האָט זיך אַריינגעריסען די אַלטע קרענק פון שפּאַלטונגען. און דאָס פאַך איז געגאַנגען צום גרונד. פאַמיליעס, וועלכע האָבען ערשט נישט לאַנג בכבודיג געלעבט, זענען היינט אויסגעשטעלט אויף בעטעל-ברויט.

דער סאָציאַליסטישער האַנדווערקער-פעראיין, וועלכער האָט געוואָלט אָפּריטען די אָרימע כאַלופּניקעס פון די „רייכע" (דער וואָס פערמאָגט נאָך זינגערס אַ ניי-מאַשין, איז אַ „רייכער") האָט פאַררעאַליזירט די סעקציע און אונמעגליך געמאַכט יעדע אַקציע.

זייערע אייגענע פּאַרטיי-מיטגלידער, וועהענדיג די פאָלגען פון דער צושפּליטערטקייט, האָבען געוואָלט דערפיהרען צו אַ פעראייניגונג און די פיהרער דערלאָזען נישט דערצו.

צו מיר פערזענליך קומען בעל-מלאכות פון דעם פאַך, וואָס זענען פערטרעטען און זייער פערהאַלטונג, און ליגען פאַר אַ פעראייניגונג, און די פיהרער לייגען שטיינער אויפ'ן וועג.

צוליב די ראַזיגע אַמביציעס ליידען הונדערטער מענשען מיט זייערע פאַמיליעס.

איך ווענד זיך דעריבער צו די מיטגלידער, זיי זאָלען קומען און שאַפען אַנ'איינהייטליכע אָרגאַניזירטע סעקציע, כדי נישט אין גאַנצען אַראָפּגעשווענקט צו ווערען פון דער אויבערפלאַך.

מיט אַכטונג צ. פישער.

פאָרזיצער פון ראַמען-מאַגאַזין-פאַך, ביים מאַגאַזין שניידער-מייסטער-פעראיין, אַל. 1-טער מאַי 2.

נייע פּרעמיערע פון רעווי-טעאַטער „קאַזינאָ"

די נייע פּרעמיערע אין רעווי-טעאַטער „קאַזינאָ" וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאָג אין אָוונד א. נ. „סאַקום-פּאַקום" איז אַדורך מיט גרויסען ערפאָלג און האָט צוגעצויגען אַ גרויסען עולם. דער נייער פּראָגראַם בעשטעהט פון 2 טיילען און ענטהאַלט 14 גלענצענדע רעווי-נומערן וואָס אָטעמען מיט פרישקייט, לעבעדיגקייט, און זאָרגלאָזער פרייד. בעזונדערס פיין ווערען אויסגעפיהרט די נומערן „סאַמועל בוימוואָל", „דאָס פריילין פון פאַרצעלאַן" „אַ קוקו", „איינגאַנג פערבאָטען" מיט דעם אומפערגלייכליכען קאָמיקער ראַמוואַלד גערשינסקי אין די הויפּטראָלען. צום ערפאָלג פון דער גלענצענדער רעווי העלפט אויך מיט דער פאָרטרעפליכער באַלעט פון די 10 גירלס אונטער דער לייטונג פון די טענצערינס אַננאַ און האַלינאַ זאַבויקינאַ.

היינט און טעגליך קימען פאָר אין „קאַזינאַ" 2 פאָרשטעלונגען 8 און 10 אָוועגד.

אויטאָ אָרגיעס
דריי פּערזאָן שווער פערוואונדעט

(2) אויף פּיעטריקאָווער 1755 איז איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַנ'אויטאָ די 17-יעהריגע עדיטאַ זנעזש פון וואָלטשאַנסקאַ 162. אין אַ שווערען צושטאַנד איז זי איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.

אויף בושעווינער שאָסיי איז איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַנ'אויטאָ דער דרייסיג-יעהריגער אַראָלף דערינג. אויך ער איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.

אויף עק פּיעטריקאָווער און ראַדוואַנסקאַ האָט זיך, מיט'ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד אַרונטערגעוואָרפען אונטער'ן אויטאָ אַנ'אומבעקאַנטער מאַנספּערשוין. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפירט אין דער שטאָטישער „זביאָרניע".

„יאָ, דאָס איז לאָדז!"
לאָדזער רעווי אין שטאָטישען זומער-טעאַטער.

יאָ, דאָס איז לאָדז! און נישט קיין אַנדערע אַזוי ווי ס'האָט זי אין קרומען שפּיגעל געזעהען דער מחבר פון דער רעווי יוזעף וואַסערצוג. און צווישען אונז גערעדט, קען מען רעדן עפּעס אַנדערש זעהען אין לאָדז ווי דעם רעסטאָראַן מעטראָפּאָל, העלענאָוו און אַ „סאַלאָן" פון עפּעס אַנ'אויפגעקומענעם בוימוואָל-נגיד?

וואַסערצוג'ס זשורנאַליסטישע אויג האָט דאָס דערזעהען, צוזאַמען מיט אַלע טיפּען, וועלכע דרעהען זיך אין די לאָדזער „מערקווירדיגקייטען" און האָט אָנגעשריבען אַנ'אַקטועלע רעווי, וועלכע ווערט געשטעלט דורכ'ן היגען זומער-טעאַטער אין סטאַשיק-פּאַרק.

וואַסערצוג האָט אָבער נאָך אין דער רעוויע פערגעסען צו שאַפען אַ טיפּ פון אַ לאָדזער נישט-פערגינער, וואָס איז בכוח, צוליב פערזענליכע טעמים, אויף אַ באַנאַלען אופן צו מאַכען זיין חבר מיט בלאָטע צוגלייך...

וואַסערצוג האָט זיין רעווי געוואָלט געבען אַ נ'אינהאַלט, שאַפען אַנ'אַקציע פון 3 לאַנגע אַקטען, דאָס ראָזיגע איז אינגאַנצען נישט געלונגען, ווייל ס'איז פערשטענדליך, אַז ס'קלעבט זיך נישט און ס'איז אויך נישט נויטיג, אין אַלגעמיין אָבער איז די רעווי אַ גוטע, דער וויץ איז שאַרף, נייי און נישט באַנאַל. דער הומאָר געהט איבער צייטענווייז אין פּאָליטישע סאַטירע, וועלכע ווערט אין פערשטענדליכער פאָרם איבערגעגעבען די צושויער, און זער געזעלשאַפטליך לעבען ווערט גענומען אויפ'ן צימבעל פון אַלע זייטען, אָבער נישט אויף קיין וואולגאַרען אופן, נאָר עלעגאַנט, געשיקט און ריין, וואָלטען נאָך די לידער געווען נישט אַזוי לאַנג און צוצויגען, און די מוזיק אַ בעסערע, וואָלט דאָס זיכער געווען די געלונגעסטע לאָדזער אַקטועלע רעווי פון אַלע ביז-איצטיגע מחברים.

וואַסערצוג איז נישט שולדיג, אַז די פּערקערפּערונג פון דער „גאָלדענער" יוגענד אין לאָדז איז דאָך נישט קיין אַנדערער ווי „אַלקאָן", אַז דער „קונסט-מעצענאַט" אין לאָדז, משטיינסגעזאָגט איז נישט קיין אַנדערער ווי דער פּראָווינציאָנעלער דאָראַבקעוויטש — קאָנפעלד, אַז פּלאַמיאַק איז דער פערמיטלער פון דער עלעגאַנץ און „פאַן בראַט" מיט דער עלעגאַנטער יוגענד, אַז דער קאָמיסאַר וויטאָרקעוויטש האָט זיין אויג אומעטום, אויף יעדען שריט פון בירגער, אַז דראַכער איז דער, וועלכער קלויבט די קונסט-אָווענדען פאַר אונז, אַז עקראַנער איז דיקטאַטאָר פון קינאָ א. אַ. וו.

די ראָזיגע טיפּען האָט וואַסערצוג בעאַרבייט און דורך זיי אונז געוויזען דאָס גאַנצע פּאָליטיש, געזעלשאַפטליכע און זינגיגע לאָדז.

וואַסערצוג לאַווירט קונציג מיט זיין וואָרט-שפּיל, כאַפּט אַרויס דאָס לעכערליכע אין יעדער סיטואַציע און די הויפּטזאַך ער איז אַקטועל און האָט נישט בענוצט קיין אַלטען וויצען-קאַלענדאַר.

די רעווי געווינט זעהר פיל דערפון, וואָס זי איז אויסגעשטעלט געוואָרען מיט פולער פערשטענדניש אין פּוילישען טעאַטער. די ראָלען ליגען אין די הענד פון רוטינירטע אַקטיאָרען און זיי ווערען געשפּילט מיט לעבען און טעמפּעראַמענט. אזוי פרעהליך ביהנע לעבט אַלץ, ס'איז פרעהליך, ס'איז שעהן.

קיין בעסערע אויספיהרער פון טאַטאַקעוויטש, מראָזשינסקי, ווינאַווער, שובערט, ניעמזשאַנקאַ א. אַנד. דאַרף מען זיך גאָרנישט ווינשען. זיי דערגענצען דעם ערפאָלג, וואָס וואַסערצוג'ן קומט עהרליך און אויפריכטיג. די דעקאָראַציעס פון מאַצקעוויטש'ן און פּראָנאַטקאַ זענען זעהר געלונגען. די טאַנץ-פּראָדוקציעס פון וואינאַר און סאַבאָלובנאַ, ווי שטענדיג אויסגעצייכנט.

י. ד.

דער גאון פון נעסוויזש

(וועגען שלמה מיימון)

פון דר. א. קאַראַלניק

עס ווערן דאָ געמיינט, וואָס לעבען תמיד אין אייער בעוואוסטזיין, וואָס געהען אייך נאָך ווי גע־טרייע חברים, וואָס קלינגען אין אייך ווי גלאָקען־שעקען, מונטערע, דערמאָהנען, געצעהלטע נעמען. נאָר גרויסע. אַמאָל בייסען זיך די נעמען, ווערען די גלאָקען איבערגעגאָסען און איבערגעשמאָלצען. טויזענד יאָהר כמעט נאָכאַנאַנד האָט געקלונגען אין דער גאַנצער קולטור־וועלט דער גלאָק אַריס־טאָטעל. פון סאַמאַרקאַנד — וואו עס האָט געלעבט דער גרויסער אַראַבישער דענקער איבן־סינא, ביז קאָרדאָוואַ אין שפּאַניע, וואו איבן־ראשוד און דער רמב"ם זענען געבוירען געוואָרען, פון רוים ביז פּאַריז און דער גרינער אינזעל פון אירלאַנד — איר מעטום איז אַריסטאָטעל געווען דער לעהרער, דער פיהרער, דער מדריך, — און דער צענטער פון אַלע וויכוחים.

אַריסטאָטעל'ס קלאַנג איז אָפּגעטעמפּט גע־וואָרען און עס האָט אָנגעהויבען זיך הערען דער גלאָק פּלאַטאָן. און זיין מעטאַלענער קלאַנג איז נאָך נישט פערהילכט.

אַנדערע נעמען, אַנדערע טענער ווענען אַריין אין דעם קולטור־בעוואוסטזיין. העכער פון אַלע — קאַנט. וואו מען קעהרט זיך, וואו מען ווענדט זיך — אומעטום הערט מען איהם. ווילט איהר מיט דעם דענקען בעפאַסען די וועלט — מיט איהם, דעם קליינעם פּראָפעסאָר פון קעניגסבערג, וואָס איז קיינמאָל נישט אַרויס פון זיין שטאָט, וואָס האָט געלעבט אין דער קליינשטעטלדיגער בעשיידענקייט און אָרימקייט — מיט איהם מוזט איהר פריהער פערטיג ווערען.

און אַזוי נאָך אַ פּאָר — נאָך עטליכע נעמען.

און איהר שטעהט פערגאַפט — קוקט זיך איין אין דעם פּרצוף פון דעם בעצווינגער, פון דעם דיקטאַטאָר, קוקט מיט פערוואונדערונג און אָפּשיי און בוינט דעם קאָפּ מיט הכנעה: אַ הייליגקייט, אַ גרויסקייט, אַ גנאָד, דער חסד פון גענייאַליטעט.

איך ווייס נישט וואָס דאָס איז, וויל זיך אַפילו נישט פּרובען צוגעהן נאָהנט צו דעם פּראָבלעם. אַ סך פּסיכאָלאָגען און פאָרשער האָבען זיך אונ־טערגענומען צו פערענטפערען די פראַגע — און עס איז קיינעם נישט געראָטען. וואָס ווייסען מיר בכלל פון דעם סוד, וואָס הייסט מענשליכע פער־זענליכקייט? וואו איז דער שליסעל אויסצוגעפינען — פאַרוואָס אונטערשיידט זיך איינער פון דעם צווייטען, פון וואַנען עס קומט, אַז עס וואַקסען אויס אין איין משפחה — ביי איין פאָטער — פּירות אויף איין צווייגעל — אַזעלכע גרונד־פער־שידענע קינדער: איינער אַ נאָרמאַלער, געוועהנלי־כער, פּשוט'ער מענש, און דער צווייטער — אוי־סעראָרדענטליך און איינציגאַרטיג?

אָבער מיך בעשעפטיגט איצט אַן אַנדער פראַ־גע. עס איז אַ פּראָבלעם, וואָס איז פּונקט אַזוי שווער צו לעזען, ווי דער וואָס הייסט גענייאַליטעט. עס איז די פראַגע פון גאונות.

אַ ריין יודישע — און דערפאַר אַזאַ קאָמפּלי־צירטע, אַזאַ פילזייטיגע.

פאַרוואָס האָבען מיר ביי יודען אַזוי ווייניג גענייאַלע מענשען — און אַזוי פיל גאונים? צו ווייניג אין פערהעלטעניש צו דער לענג פון אונזער געשיכטליכען לעבען, צופיל גאונים אין פּראָפּאָר־ציע צו דער יודישער צאָהל.

וואָרים דאָס איז דאָך זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר יודען: אויף יעדען טריט אַזויפיל הויך־בע־גאַבטע, אומגעוויער פעהיגע, שאַרפזיניגע, ווייטקוי־קענדיגע מענשען. קעפּ אָנגעלאָדען מיט וויסען, מוחות שאַרף ווי אַ מעסער, אינטעלעקטען ווי הויב־מאַשינען, וואָס שפּילען זיך מיט די שווערסטע משאות, באַלאַנסירען זיי אין דער לופט.

נעמען קומען אויפ'ן זין — נעמען פון דער גאָר אַלטער צייט, די חכמי התלמוד, וואָס האָבען אויסגעאַרבייט אַזאַ שאַרפען, אַזאַ איינדרינגענדען אַנאַליז, ווי כמעט קיינער נישט נאָך זיי. גאונים — ווי ר' פעריה, ווי דער רמב"ם, ווי רש"י, ווי ר' יום־טוב ליפּמאַן העלער, ווי דער רשב"ם — ביז גאָר נאָהנט צו אונז, ביז דעם ווילנער גאון און דעם „בעל התניא" און נאָך נעהנטער.

אַ גאַלעריע פון גייסטיגען יחוס — וואָס איז איינציג אין דער וועלט. און דאָך — אַוועקגעשטעלט אַקעגען דער גאַלעריע פון די אַנדערע פעלקער — עפּעס אַזוי אויסטערליש, פרעמד און עקזאָטיש.

מאַקס בראָד, דער פּראַגער ראָמאַניסט, האָט אַמאָל פערזוכט אַוועקצושטעלען אַזעלכע צוויי גע־שטאַלטען איינעם נעבען דער צווייטען, איינעם אַ גאון — דעם צווייטען אַ גענייאַלע נאַטור, טיכאָ בראַהע, דער דענישער אַסטראָנאָם — און זיין תלמיד, דער דייטש יאָהאַן קעפּלער. טיכאָ בראַהע איז געווען שאַרפער, פעהיגער, פאַנטאַזיעפולער ווי קעפּלער. ער איז געווען — אויף זיין אופן — אַ גאון. אָבער קעפּלער — דער שטילערער, דער בע־שיידענערער, דער נאַאיווערער, איז געווען — גענייאַל.

טיכאָ בראַהע האָט פערשטאַנען — קעפּלער האָט געשאַפען.

און גענייאַליטעט איז, אין דעם לעצטען אַנאַ־ליז, שעפערישקייט.

דער גאון אָבער — שאַפט נישט. דער גאון איז נישט נאַאיוו, דער גאון איז צוקלוג, צושאַרף— ער האָט אַלצדינג, וואָס מען בעדאַרף צו גרויס־קייט — אַ חוץ דעם לעצטען, די פעהיגקייט צו זיין אין דעם „גישט", צו פערזיילען אין דער וועלט פון כאַאָס, און אַרויסצושלעפען פון איהם די פאָרם.

און אפשר דאָס איז געשטאַנען דעם יודישען גאון אין וועג: ער האָט מורא געהאַט פאַר דעם כאַאָס, ער האָט נישט געטאָרט שאַפען.

•

לויזע געדאַנקען, וואָס זענען אַרויסגעשוואומען אין מיר ביים לייענען אַ בוך — אַ מערקווירדיגען, פערצייטיגען און נאָרט אַזוי פרישען, גלייך ווי געב־טען געשריבען; די אויטאָביאָגראַפיע פון שלמה מיימון (איבערזעצט אין אַ זעהר גוטען יודיש פון א. י. גאָלדשמידט אין ווילנע).

און מעהר ווי דאָס בוך אַליין — וואָס איז שוין אַזוי לאַנג געווען בעקאַנט אין זיין דייטשען אָריגינאַל — האָט מיך פערכאַפּט דאָס בילד פון שלמה מיימון.

אַ בילד פון דעם אַכצעהנטען יאָהר־הונדערט (מיימון איז געבוירען געוואָרען אין 1754 ביי נעס־וויזש און געשטאָרבען אין 1800 אין דעם הויז פון אַ שלעזישען מאַגנאַט, גראַף פאָן קאַרלקרויט). אַ גלאַט־ראַזירט פּנים, אַ צעפּעלע, וואָס באַמבעלט אַראָפּ אויף דעם קאָלנער, דער לבוש פון דעם אַכצעהנטען יאָהר־הונדערט, אַ שאַרפער אויסדרוק אין דער פיזיאָגנאָמיע. און אַ גרויסע עהנליכקייט צו קאַנט'ן.

געקוקט אויף דעם בילד — און פאַר מיינע אויגען איז ווי לעבעדיג אויפגעשטאַנען דער מענש שלמה מיימון, דער נע־ונד'ניק פון אַלט־פּוילען, דער גאון פון נעסוויזש, וואָס האָט אין זיך אַריינ־געזאַפּט אַלע חכמות, אַלע שאלות, דער למדן, דער דענקער, דער בטלן, דער איינזאַמער און נישט פערשטאַנענער.

איך זעה איהם, ווי ער דרעהט זיך אַרום אין זיין קליין־שטעטעלע, אַן אָפּגעריסענער, אַן אָפּגע־שליסענער, מיט האַלב־צופאַלענע שטיוועל, לערנט קבלה ביי דעם מגיד, זיצט אָפּ ביי איהם גאַנצע נעכט ביי אַ קאַניצעל, און לאָזט איהם נישט שלאָ־פען און דערפיהרט די יונגע פרוי פון דעם אָרימען מגיד צו פערצווייפלונג. איך זעה איהם, ווי ער קומט אַהיים, כאַפּט קלעפּ פון זיין בייזער שוויגער, קללות פון דער יונגעטשקער, מיאוס'ער ווייב, גנב'עט זיך ביינאַכט אַרונטער אונטער דעם בעט פון דער שוויגער, קנייפּט זי ביז זי ווערט בלוי און גרין און שרעקט זי איבער אויף טויט. און אָט געהט ער מיט זיין פריינד — אויך אַ קבצן און אַ בטלן, ביידע נאָך יונגלעך און ביידע שוין בעווייבטע און טאַטעס פון קינדער — איבער די פעלדער און חקירה'ט איבער גאָט און וועלט. ער — דער דענ־קער, דער פריינד — לאַפּידות — אַ פּאָעט.

אָדער אָט שטעהט ער אין דעם פערלאָזענעם שלאָס פון דעם פּוילישען גראַף מיט קרייד אין דער האַנט און מאָהלט נאָך די בילדער פון די אַלטע נאַבלענס. און דערנאָך — זעה איך איהם אויף די גאַסען פון דער פּראָווינציעלער קעניגס־בערג, פון דער קליינבירגערליכער בערלין, פון האַמ־בורג — תמיד פער'הונגערט, איינזאַם, גע'רודפ'ט — און טיף, טיף אומגליקליך.

ער איז מיט אַלע בעקאַנט — מיט מענדעל־סאָן, דעם גוטמוטיגען משכיל, דעם „אויפקלערער", אָבער מענדעלסאָהן האָט מורא פאַר מיימון'ס שאַרפ־קייט. מיימון, איז צו־גאוניש פאַר איהם. מענדעלס־זאָן איז אַ מפרש, נישט מעהר אַ פערמיטלער צווי־שען יודענטום און דער דייטשער קולטור, אַ מע־סיגער און אַ מיטעלמעסיגער. און מיימון איז — אַ צובּרעכער, אַ צושטערער, אַ חלף מיט אַ גאַנץ קליינינקער פגימה. ער איז אַ „סיני ועוקר הרים" — רייסט בערג, כדי זיי צונויפצופיהרען. דעם רמב"ם און קאַנט'ן, קבלה און עקזאַקטע וויסענשאַפט. מיימון פערשטעהט צופיל, אַזוי פיל, אַז ער דער־הויבט זיך איבער אַלע שטאַנדפּונקטען, ער דענקט אַזוי קריטיש, אַז אַפילו דער גענייאַלער קאַנט קאָן איהם נישט מעהר נאָכפאָלגען, און ווי זאָל עס דער מיטעלמעסיגער מענדעלסאָן?

מיימון שרייבט ביכער — אויף העברעאיש. קיינער וויל זיי נישט דרוקען. שרייבט ביכער אויף דייטש, אַן אַנאַליז פון דער קאַנטישער פילאָזאָפיע, אַ פערזוך פון אַ נייער לאָגיק א. אַז. וו. — אָבער וועניגע לייענען די ביכער. צו שווער, צו טיף — און צו וועניג קאָנסטרוקטיוו.

ער שטאַרבט יונג. און באַלד איז זיין נאָמען כמעט פערגעסען. בלויז אַ לעגענדע, אַ שאָטען, נישט מעהר קיין גייסטיגע ווירקליכקייט.

פון צייט צו צייט דערמאָהנט זיך דער פאָרשער אָדער אַן אַנדערער אָן איהם. די מאָדערנע לאָגי־קער האָבען אויפגעפרישט זיין געדעכעניש. ער ווערט אַפילו ציטירט אין די זעלטען פון וועמען געלייענטע, בלויז פאַר ספּעציאַליסטען בעשטימטע ביכער אי־בער לאָגיק.

אָבער אויך דאָרט בלויז דערמאָהנט ווי איי־נער פון די, וואָס האָבען עפּעס געוואָלט, אָנגערעגט, פערטראַכט און נישט אויסגעפיהרט.

אַ קאַנטישער פּנים — און דאָך נישט אַ קאַנ־טישער מענש.

גאונות — אָבער קיין גענייאַליטעט.

מיימון דערצעהלט וועגען זיך אַ מערקווירדיגע שטריך. ער האָט פון יונגער אָן, זאָגט ער, ליב געהאַט צו מאָלען, און ווען ער וואָלט געלעבט אונטער אַנדערע אומשטענדען, וואָלט אפשר פון איהם געוואָרען אַ גרויסער מאָלער — אָבער בלויז פון סקיצען, פערטראַכטונגען, אָנהויבען, נישט פון פאַרטיגע און פערענדיגטע ווערק. ער האָט תמיד גע־וועהן, — ער האָט געקאָנט אָנוואַרפען די ראשי־פּרקים, — אויספיהרען האָט ער נישט געקאָנט — נישט געהאַט קיין געדולד. דאָס הייסט, ער האָט נישט געהאַט דעם זין פון געשטאַלטונג, דעם דראַנג צו דער פאָרם, דאָס הייסט — ער איז נישט גע־ווען שעפעריש.

מיט עטליכע הונדערט יאָהר פריהער — וואָלט ער זיכער געוואָרען אַ צווייטער אבן־עזרא, אַ גרוי־סער גראַנקען־בליצער; מיט הונדערט יאָהר שפּע־טער, אין אַ נייער אייראָפּעאישער אַטמאָספערע, וואָלט ער געוואָרען אַ מין ווייнינגער, פאַנטאַסטיש, שאַרף, דורכדרינגענד און מעהר פּאַראַדאָקסאַל ווי גרונטיג.

אין זיין צייט — אין דעם אַכצעהנטען יאָהר־הונדערט, ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען דער ריי־זען־קאַמף פון דער קולטור פאַר שאַפען נייע אינ־האַלטען און פאָרמען — האָט ער נישט געקאָנט געפינען קיין פּלאַץ. נישט אין דער דייטשער קול־טור, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען צו בויען, נישט אין דער יודישער, וואָס האָט אָנגעהויבען פונאַנ־דערפאַלען. אַ וואַנדערער פון דעם גוף — און נאָך מעהר אַ וואַנדערער, אַ נע־ונד'ניק פון דער נשמה.

•

מיר דוכט זיך — עס הויבט זיך אויך ביי יודען אָן אַ נייער גייסטיגער פּעריאָד. די צייט פון נאַאיוויטעט קעהרט זיך אום, עפּעס אַ פרישע לופט, אַ דראַנג צו שעפערישקייט. און עס פער־שווינדט צוביסלעכוויז דער טיפּ פון דעם יודישען גאון.

מיטעלמעסיגקייט, דערווייל. אָבער בעסער אַזוי. אַ בעפרייאונג, וואָס קאָן פיהרען צו אַ בענייאונג.

מיר מוזען שוין איצט צעהלען די גאונים — זיי זענען פאַר אונז שוין געשיכטע. און עס איז נישט קיין ספק — אַז 'לעבען דעם גאון פון ווילנע וועט הענגען אין דער גרויסער און מערק־ווירדיגער יודישער גאַלעריע דאָס בילד פון דעם לעצטען גאון, דעם גאון פון נעסוויזש—שלמה מיימון.

מאַקסים גאָרקי

פון פ. גאַרפינקעל

נישט גאָרקי האָט די נאָבעל־פּרעמיע געקריגען, נאָר ווייניג לעזער, גלויב איך, זענען דאָ, וואָס זאָלען נישט פיהלען, אַז נאָר איהם איז זי גע־קומען; איהם, וועלכער איז געווען דאָס קול פון די, וואָס גילטען אויף אונזער וועלט אַזוי ווייניג, איהם, דורך וועמען ס'האָבען גערעדט די אָרעמע און געפאַלענע, די, וואָס פערמאָגען דאָ גאָרנישט, אַ חוץ זייער רייכקייט אין ליידען און די גרויסע בענקעניש אויף די וועגען פון לעבען.

דען ווער האָט נאָך, ווי גאָרקי, אַזויפיל אוצרות אויס די ים־טיפענישען פון לעבען אַרויסגעבראַכט; ווער האָט נאָך, אַזוי ווי ער, אַזויפיל שיינקייט פון די אָפּגרונטען אַרויסגערופען; ווער נאָך, ווי ער, האָט אונז געקענט מיט אַ פּאָר ווערטערבּרענגען אין די מיסטעריעס פון דער נשמה אַריינפיהרען, די בעהאַלטענסטע טיפקייטען ענטפּלעקען, ווי ער האָט דאָס געטאָן אין זיינע אוניווערזיטעטען, און אין פיל אַנדערע ווערק זיינע.

וואָס פאַר אַ קאַליערסקאָפּ פון מענשען, וואָס פאַר אַ פערשידענקייט פון טיפען, וועלכע אָפּגרונ־טען קוקען אַרויס פון זייערע שטומע בליקען, וואָס פאַר אַ מענשליכע וואַרימקייט ווייעט צו אונז פון די, אויסערליך־גראָבע, גרויע, דערשלאָגענע, אָבער אינ־נערליך גוטע, האַרציגע, נאָך אמת דורשטיגע מענשען

אויף זייערע וועגען טראָגען זיי אין זיך אַ בענקשאַפט צום נישט־געטראָפענעם אמת, ווי קינ־דער פערבלאָנדזשעטע צוריק צו די היימען, און עפּעס זוכען זיי שטענדיג אין אומרוהע פון בלאָנד־זשעניש. אַפילו אויף די שטעגען פון פערברעכען, אינמיטען דער פינסטערניש פון געפאַלענקייט, זע־הען זיי אַ ליכטיגקייט, די ליכטיגקייט אויפ'ן גרונט פון דער איינענער נשמה, דאָס מענשליך־גוטע, וואָס שטראַהלט און וואַרעמט אַרויס פון זיי.

ווי „די בלינדע" מעטערלינק'ס, גייען זיי אין לעבען, איינגעהערטע אין אַ קול, וואָס רופט זיי, אָבער זיי געפינען דעם רעכטען וועג נישט, ווי נאָהענט זענען זיי אויך נישט פון איהם. ווי וואַנדער־ער, וואָס זענען צום ציל נישט דערגאַנגען, טראָ־גען זיי די וויזיע אין די אויגען פון עפּעס שיינעם און הויכעם, וואָס איז נישט געווען אין לעבען, אָבער האָט געדאַרפט און געקענט זיין.

פון דער פריהסטער קינדהייט אָן האָט גאָרקי זיך בעקענט שוין מיט דער נויט פון לעבען. פער־לירענדיג די עלטערן, און ווייענדיג ביים זיידען אַהן אויפזיכט, איז ער כמעט דורך דער גאַס. אויפ־געצויגען געוואָרען; די גאַס, מיט איהרע נסיונות און פערפיהרערישע פערשידענאַרטיגקייטען, די גאַס מיט איהרע שענקען, וואו דער רוסישער מענש פער־גיסט דעם וואָרעם פון בענקשאַפט, די גאַס מיט איהר עלענט, אויסגעלאַסענקייט, פערבאָרגענע ראַנג־לעניש און נאָך מעהר פערבאָרגענע אַגאָניעס.

פריה האָט ער דערקענט דאָרט די אומגע־רעכטיגקייט, דערזעהען בע'עולה'טע, וואָס זענען אין פערביטערטקייט אַליין צו בע'עולה'ר געוואָרען. דאָס שלעכטס, וואָס ווערט געבוירען אויס דער אָנגע־וועהטיגטקייט, מענשליכער שולדיגקייט, און וועלכער ס'איז קיינער נישט שולדיג געווען, אַ חוץ דער אָר־דנונג און דעם בלינדען גורל.

שפּעטער געפינט זיך גאָרקי צווישען די באָ־סיאַקעס, צווישען וועלכע ס'זענען דאָ אַ סך שטאַר־קע נאַטורען, וואָס ס'האָבען זיך נישט געלאָזט איינ־קלעמען אין דער ענגקייט פון מויערן, פיהרענדיג ליבערשט אַ הפקר'דיג, ווי אַ זאַט, אָבער פיליס־טעריש לעבען; נאַטורען, אינדיווידועלע, וואָס וואַרפען זיך נישט אונטער דעם כלל, בונטאַריש נעגען יע־דער אָרדנונג, וואָס בע'עולה'ט סוף כל סוף דעם יחיד. מיט זיי וואַנדערט גאָרקי איבער שטעט און סטעפּעס, נעכטיגט אונטערן פרייען הימעל ביי אָנ־געצונדענע פייערן, וואָס דאַנגלען זיך פאַנטאַסטיש מיט'ן אַרומיגען חושך, הערענדיג דערצעהלונגען פון מענשליכע טועונגען, פון ראַנגלעניש און נויטען, פון לעבענס צוטרעטענע, אויף לאיבוד געגאַנגענע, קוקענדיג אין מענשליכע הערצער אַהין ווי אין טיפע אָפּגרונדען.

צווישען די פישער אויף דער וואָלגע, ביי די טרעגער אין די פאָרשטעט, אין די אַרטעלען פון אַרבייטער, צווישען געפאַלענע און „געוועזענע", דער־קענט ער דעם וואַהרען מענשען, דעם בעפרייטען פון דער מאַניערישקייט פון שטאָטאיינוואוינער, וואָס מאַכט זיי אַזוי עהנליך איינער צום אַנדערען. דאָרט ענטפּלעקט זיך פאַר איהם די נשמה, די געפאַנגענע בענקשאַפט אין חלל פון גלידער, די ברענענדיגע אומרוהיגקייט פון בלאָנדזשענדיגען זוכער, דער צאַפּל פון פליגעל פון געפענטעטען פויגעל.

אויפ'ן סאַמען אָפּגרונד פון לעבען דערזעהט ער דעם סנה אין די הערצער פון פערשטויסענע, ביי די אויסגעגליטשטע און געפאַלענע, דעם פונק, וואָס אַלע ווינטען פון נויט זענען נישט בכח געווען אויסצולעשען; די הייליגקייט, וואָס די גאַנצע אומריי־ניגקייט פון לעבען האָט נישט געקענט מטמא מאַכען.

אין איינער פון זיינע דערצעהלונגען זעהען מיר אַ הונגעריגען, ביזן אויסערסטען דערשלאָגענעם מענשען, וואָס טרעפט אין אַ טונקעלער, רעגענדיגע נאַכט אַזאַ אומגליקליכע, אַרויסגעוואָרפענע ווי ער, און ביידע גראָבען זיי אין דער ערד עפּעס עסען צו געפינען. אין אָט דעם דורכגענעצטען און געפרוי־רענעם מענשען, וואָס דער הונגער האָט דערבּרענגט ביז צו דער מדרגה פון אַ היימלאָזען הונט, וואָס קאָפּעט אויף אַרויסגעוואָרפענע ביינער, האָט די געפאַלענע געטוליעט אַזוי מוטערליך צערטליך אַזוי שוועסטערליך, וואַרעם ווי ס'וואָלט די צאַרטסטע ווייבליכקייט דעם גאַנצען עלענד פון דער וועלט אין איהרע אָרעמס געטוליעט, געוואַרעמט ביי איהר ברוסט די פערשטויסענע מענשהייט און מילד איינ־געוויגט אין איהר צערטליכקייט די טויזענד־יאָהרי־גע עוולה.

גאָרקי פערשענערט נישט און אידעאַליזירט נישט זיינע העלדען זיין שיינקייט איז דער קלאַפּער־דיגער רופק, די מענשליכע וואַרעמקייט אין טאָג־טעגליכסטען ראַנגלעניש, זיין נשמה־פלאַטער אויפ'ן גרעסטען אונטערגרונד פון רעאַלען לעבען.

גאָרקי גלויבט, אַז אין תוך גענומען, איז דער מענש גוט, אַז אַלעס שלעכטע, וואָס ער טוט, איז עפּעס צופעליגעס, נישט קיין נויטווענדיגקייט פון זיין געפיהלס־לעבען, אַז מען דאַרף נאָר צוקומען צו זיין גוטסקייט, ווי צו אַ קוואַל, וואָס איז פער־רעקט פון אונז מיט'ן שטויב פון אַרומיגע וועגען.

ביז גאָרקי'ן זענען די פאָלקס־טיפּען אין דער רוסישער ליטעראַטור, געווען צומייסטענס סימבּאָלען פון די בע'עולה'טע.

גאָרקי ערשט איז דער וואָרער זינגער פון פאָלק; ער ערשט איז צוגעקומען צו דער נשמה, וואָס ראַנגעלט זיך אין די טיפענישען צו די שטור־מע העלדען, וואָס זייער ראַנגלעניש שפּילט זיך אָפּ אויסער דער אַרענע, צו די קדושים, וואָס זייערע ליידען און שייטערהויפענס ווערען אַפילו נישט בע־מערקט פון קיינעם.

ס'האָבען אַ סך אַנדערע אויך פאַר דער בע־עוולה'טער מאַסע פון פאָלק געקעמפט, אָבער איהר נשמה ענטפּלעקט און איהר אַ שטימע געגעבען האָט גאָרקי ערשט. ווען אַנדערע דיכטער זענען דאָס קול פון טויזענדער, וואָס דריקט זייער פרייד און לייד אויס, איז ער דאָס קול פון מיליאָנען.

ווען עמיצער וועט רעדען וועגען רוסישע גאונים, וועט ער נאָך דאָסטאָיעווסקי'ן, טאָלסטאָי'ען, טשע־כאָוו'ן גאָרקי'ס נאָמען דערמאָהנען. נאָך זיי איז ער דער גרעסטער, וואָס האָט רוסלאַנד'ס האַרץ דורך זיין האַרץ אויסגעשלאָגען. ווען דאָסטאָיעווסקי און טאָלסטאָי זענען ס'זוכעניש און ס'נעווייסען פון פאָלק, איז ער זיין לעבעדיגער אָטעם, זיין וואַרעמע בענקע־ניש, זיין צאַפּלדיגע אומרוה אין די גרויסע ווייט־קייטען פון רוסלאַנד.

מיט וואָס מ'פלעגט אמאל היילען קראַנקהייטען

אַ מערקווירדיג קאַפּיטעל פון דער מעדיצינישער געשיכטע.

פון דר. מלך במעלניצקי

ווען מען לייענט די געשיכטע פון דער מעדיצין זעהט מען פאַר זיך די גאַנצע ענטוויקלונג פון דער מענשהייט מיט אַלע איהרע ווילדע און קינדישע זאַבאַבאָנעס, מיט אַלע איהרע זוכענישען און בלאָנדזשענישען, ביז דער צייט ווען עס האָט ענדליך געזיגט דער קלאָרער פערשטאַנד. אין די טויזענדער יאָהרען איידער די מעדיצין איז נאָך געוואָרען אַ פעסטע וויסענשאַפט, האָבען דאָקטוירים בעהאַנדעלט קראַנקע מיט מיטלען און געוואָהנהייטען, וואָס מען האָט גע'ירשנ'עט פון נאָך פריהערדיגע צייטען, מיטלען, וואָס האָבען זיך איינגעוואָרצעלט און פלעגען אָהן פערענדערונגען איבערגעהן פון דור צו דור.

אָט די פערצייטיגע מעדיצין האָט געהאַט אין זיך אַ סך נוצליכע. אָבער נאָך מעהר שעדליכע זאַכען. מיט טויזענדער יאָהרען צוריק זענען שוין געווען אויף דער וועלט דאָקטוירים, וואָס האָבען געהאַט אַ גרויסע ערפאַהרונג ווי אַזוי צו בעהאַנדלען קראַנקע. זיי האָבען גענוי בעאָבאַכטעט די ווירקונג פון פערשידענע מיטלען ביי קראַנקע און אויסגעוועהלט פון זיי די בעסטע. איינינע ווירקזאַמע מיטלען, וואָס ווערען נאָך היינט בענוצט אין דער מעדיצין, זענען דערפאַר שוין צוריק מיט טויזענדער יאָהרען בעקאַנט געווען.

אָבער נאָך מעהר ווי די ערפאַהרונג פון געניטע דאָקטוירים האָבען אין דער פערצייטיגער מעדיצין געשפּילט אַ ראָלע פערשידענע צערעמאָניעס און געוואָהנהייטען, וועלכע זענען אויך איבערגעגאַנגען פון דור צו דור. זיי זענען געווען נישט נאָר זינלאָז, נאָר אָפּט אויך שעדליך. זיי האָבען זיך אָבער געהאַלטען מיט'ן זכות פון אַלטקייט. די מאַכט פון טראַדיציע איז אַזוי גרויס, אַז נאָך היינט האָבען אַפּטייקען, איינינע מיטלען, וועלכע האָבען נישט קיין שום וויסענשאַפטליכען ווערט, אָבער זיי האַלטען זיך דאָך ווייטער מיט דער קראַפט פון אַלטקייט.

די מעדיצינישע וויסענשאַפט איז אויסגעוואַקסען פון דער פאָלקס־מעדיצין, וועלכע איז אויך היינט נאָך נישט אינגאַנצען פערשוואונדען. עס זענען נאָך דאָ אויף דער וועלט אַ סך ווילדע פעלקער. צו זיי דאַרף מען זיך ווענדען, ווען מען וויל וויסען, ווי אַזוי די מעדיצין האָט אויסגעזעהן אין איהרע קינדער־יאָהרען.

ווי אַזוי מען בעהאַנדעלט קראַנקע ביי ווילדע פעלקער.

מענשען פון ווילדע און האַלב־ווילדע פעלקער גלויבען, אַז קראַנקהייט איז דאָס רוב אַ שטראָף פון גאָט און פון שדים, גייסטער, זיי זענען אויך איבערצייגט, אַז קראַנק קען מען אויך ווערען דורכ'ן כשוף פון שלעכטע מענשען. ביי ווילדע פעלקער קען מען אָבער שוין אויך געפינען איינינע גאַנץ ריכטיגע מיינונגען וועגען אַ פּאָר קראַנקהייטען, וועלכע זענען אַ בעווייז, אַז אויך ווילדע מענשען קענען שוין ריכטיג בעאָבאַכטען און זיך איבערלעגען. ביי איינינע קראַנקהייטען ווייסען זיי שוין, אַז זיי קומען פון וואונדען, פערגיפטונגען, אַנשטעקונג או שלעכטער ערנעהרונג.

אַזוי ווי זיי זענען אָבער דאָך איבערצייגט, אַז קראַנקהייטען זענען פריהער פאַר אַלץ אַנ'אָנשיקעניש פון געטער, גייסטער, און כשוף־מאַכערס, איז אויך די בעהאַנדלונג פון קראַנקע צוגעפּאַסט צו די אַנזיכטען. ביי יעדער בעהאַנדלונג פון קראַנקע שטעהען דערפאַר רעליגיעזע צערעמאָניעס, קרבנות און תפילות אויפ'ן ערשטען פּלאַן. די קרובים פונ'ם קראַנקען טוען זיך אָן מאַסקעס און בעמיהען זיך מיט ווילדע טענץ און געזאַנגען, מיט געפילדער און מיט פויקען צו פערטרייבען די גייסטער, וואָס האָבען פעראורזאַכט די קראַנקהייט. דער קראַנקער טראָגט אויפ'ן האַלז אַ שנור פון פער'כשוף'טע שטיינדלעך און טרינקט זיין אייגען בלוט, אום צו פערטרייבען דעם כשוף.

אָבער אַ חוץ די רעליגיעזע צערעמאָניעס און זאַבאַבאָנעס בענוצען ווילדע פעלקער אויך שוין פערשידענע היילמיטלען, געטראַנקען און זאַלצען, קאָמפּרעסען און איינרייבונגען. זיי ווייסען שוין ווי אַזוי מען קען אַ קראַנקען ברענגען צום שוויצען, זיי האָבען שוין ווירקזאַמע מיטלען צום ברעכען און דורכרייניגען די געדערים. ווערט ביי ווילדע עמיצער משוגע, קלאַפּען זיי איהם גוט אָן די ביינער, אום צו פערטרייבען פון איהם דעם גייסט, דעם דיבוק — אָבער זיי ווייסען שוין אויך זעהר גוט, ווי אַזוי מען דאַרף שפּעטער בעהאַנדלען די וואונדען פון אומגליקליכען קראַנקען. זיי קענען זאָגאַר אויך דורכפיהרען איינינע איינפאַכע אָפּעראַציעס.

אָט דאָס איז די מעדיצין אין איהרע ערשטע קינדער יאָהרען: אַ פּלאָנטער פון ווילדע, קינדערישע גלויבענישען און איינינע גאַנץ ריכטיגע מיינונגען, אַ פּלאָנטער פון רעליגיעזע צערעמאָניעס מיט אַ מילוי שוין גאַנץ ריכטיגע מעדיצינישער בעהאַנדלונג. עס פערגעהען טויזענדער יאָהרען, ביז די מעדיצין רייסט זיך אַרויס פון דעם פּלאָנטער. ס'איז איינענטליך ערשט צוויי הונדערט יאָהר, זייט די מעדיצין איז געוואָרען אַ ווירקליכע וויסענשאַפט, זייט זי האָט זיך בעפרייט פון אַלע זאַבאַבאָנעס און רעליגיעזע צערעמאָניעס פון דער אַמאָליגער פאָלקס - מעדיצין.

2

די היילמיטלען פון די אַלטע קולטור־פעלקער.

אויך ביי די גריכען און רוימער, ביי די צוויי פעלקער, וואָס האָבען דערגרייכט די העכסטע שטופע פון קולטור אינ'ם אַלטערטום, האָט זיך די מעדיצין נישט געקענט בעפרייען פון זאַבאַבאָנעס און רעליגיעזע צערעמאָניעס, אַ לאַנגע צייט איז די מעדיצין געווען אויסשליסליך אין די הענד פון די פּריסטערס, די כהנים, דער פאָרשריט אין דער מעדיצין הויבט זיך אָן ערשט דעמאָלט, ווען די מעדיצין האָט אויפגעהערט צו זיין אַ מאָנאָפּאָל פון פּריסטערס, ווען עס האָבען אָנגעהויבען אויפטרעטען דאָקטוירים, וואָס האָבען געדינט אויסשליסליך די קראַנקע מענשען און נישט אין דער זעלבער צייט אויך די געטער. ערשט אַזעלכע מענשען האָבען געקענט קומען צו דער איבערצייגונג, אַז קראַנקהייט איז נישט קיין געטליכע, נאָר אַ נאַטירליכע ערשיינונג.

ביי די אַלטע גריכען און רוימער געפינען מיר שוין ווירקליכע דאָקטוירים, מענשען מיט אַ קריטישען בליק און מיט אַ גרויסער ערפאַהרונג אין דער בעהאַנדלונג פון קראַנקע. דער בעריהמטסטער פון אַלע איז דער גריכישער דאָקטאָר היפּאָקראַטעס, וואָס האָט געלעבט צוריק מיט צוויי טויזענד פיר הונדערט יאָהר. היפּאָקראַטעס, דער „פאָטער פון דער „מעדיצין“, האָט איבערגעלאָזט אַ פּאָר מעדיצינישע שריפטען, פון וועלכע אויך היינטיגע דאָקטוירים וואָלטען געמעגט זיך עפּעס אויסלערנען. לויט זיין מיינונג, דאַרף זיין דער דאָקטאָר נאָר אַ פערמיטלער פון דער נאַטור. זיין הויפּט־געדאַנק איז געווען: דער דאָקטאָר בעהאַנדעלט, די נאַטור מאַכט געזונד. ער איז געווען דערפאַר אַ געגנער פון אַ סך מיטלען; לויט זיין מיינונג, דאַרף מען ביי קראַנקע קודם כל אַכטונג געבען אויף אַ ריכטיגער דיעטע און אויף ריינליכקייט. פונדעסטוועגען האָט אויך ער בענוצט היילמיטלען, וואָס דאָס רוב זענען דאָס געווען אונווירקבאַרע שטאָפען, אָבער זיי האָבען ווענינסטענס דעם קראַנקען נישט געשאַדט. זיינע הויפּט־מיטלען זענען געווען: אַ זופּ פון געקאָכטע גערשטען, האָניג, מילך, וויין, איינינע קרייטיכער און וואַסער פון אייזען.

אינ'ם אַלטען רוים זענען אַ לאַנגע צייט געווען דאָקטוירים אויסשליסליך גריכען, וואָס זענען געשטאַנען אונטער דעם איינפלוס פון דער „היפּאָקראַטישער“ מעדיצין. שפּעטער האָט זיך ענטוויקעלט אין רוים אַנ'אייגענע מעדיצינישע שולע, מיט נייע מעטאָדען און נייע מיטלען. דאָס איז געווען הויפּטזעכליך דער אויפטו פון גאַלענוס, איינער פון די מערקווירדיגסטע דאָקטוירים, וואָס האָבען ווען עס־איז געלעבט. דאָס איז געווען אַ זעלטען פעהיגער מענש. ער האָט אָנגעשריבען עטליכע הונדערט וויסענשאַפטליכע אַרבייטען, נישט נאָר וועגען מעדיצינישע פראַגען, נאָר אויך וועגען פילאָזאָפיע, מאַטעמאַטיק און גראַמאַטיק.

פונקט פערקעהרט ווי היפּאָקראַטעס, פלעגט ער שטאָפּען די קראַנקע מיט אַלערליי היילמיטלען. זיין הויפּט־געדאַנק איז געווען: דאָס פאָלק האָט ליב אַ סך רפואות, אָבער ביים אויסקלויבען די מיטלען איז ער געווען זעהר פאָרזיכטיג. ער האָט גאַנץ גוט געוואוסט די ווירקונג פון יעדען מיטעל בעזונדער און האָט אויך גאַנץ גוט געוואוסט, וויפיל מ'דאַרף פון יעדען נעמען. אַזוי ווי גאַלענוס האָט אָבער אויך געגלויבט אין דעם איינפלוס פון די שטערן אויפ'ן מענשליכען געזונד, און נביאוה זאָגערי', און אין כשוף־מאַכערי'. האָט ער גלייכצייטיג בענוצט אויף אַלערליי כשופ'דיגע און פאַנטאַסטישע מיטלען, אויך עקעלהאַפטע פּראָדוקטען פון חיות און מענשען.

הונדערטער יאָהרען איז די מעדיצין געשטאַנען אונטער דעם איינפלוס פון גאַלענוס און האָט זיך נישט געריהרט פון אָרט. פערקעהרט, זי איז געוואָרען אַלץ מעהר אָפּגעשטאַנען, זי איז אַלץ טיפער אַראָפּגעזונקען אויף דער מדרגה פון דער אַמאָליגער פאָלקס־מעדיצין. די מעדיצין איז ווידער געוואָרען אַ מאָנאָפּאָל פון פּריסטערס, פון די מיטעלאַלטערליכע מאָנאַכען, און אין דער בעהאַנדלונג פון קראַנקע האָבען ווידער אָנגעהויבען שפּילען די וויכטיגסטע ראָלע רעליגיעזע צערעמאָניעס, ווילדע זאַבאַבאָנעס און פאַנטאַסטישע היילמיטלען. עס זענען געווען אין יענע צייטען אויך איינינע דענקענדע און ערפאַהרענע דאָקטוירים, דאָס רוב אַראַבער און יודען, אָבער זיי האָבען זיך פערלוירען אין דער גרויסער מאַסע פון די פּראַקטיצירענדע מאָנאַכען, און סתם שאַרלאַטאַנעס.

די מאָדנע רפואות פונ'ם פינסטערן מיטעלאַלטער.

אינ'ם מיטעלאַלטער האָט אַנ'אַפּטייק אויסגעזעהן ווי אַ מוזעאום פון זעלטענע בעשעפעניש, פון פערוועהענישען, הקדש'ן און פּיפערנאָטערס, אַ פּחד האָט גענומען אָנפאַלען אויף מענשען פון יענער צייט, ווען זיי זענען אַריבערגעטרעטען די שוועל פון אַנ'אַפּטייק. די אַפּטייק איז געווען געפּאַקט מיט אויסגעשטאָפּטע קראָקאָדילען, מיט גרויסע שנאָבלען פון ווייטע לענדער, אויסגעצויגענע אין דער גאַנצער לענג, אָדער צונויפגעוויקעלט אין קנוילען. אויף די פּאָליצעס האָט מען געזעהן הערנער און ביינער פון אומבעקאַנטע חיות. אייער פון שטרויסען, מיאוס'ע יאַשטשערקעס, פיש און זשאַבעס און זאָגאַר איינגעזאַלצענע פערדאַרטע גלידער פון מענשען, און וואָס האָט מען נישט געקענט בעקומען אין אַזאַ אַפּטייק! ווייל ס'איז נישט געווען אַזאַ זאַך אויף דער וועלט, וואָס איז אינ'ם פינסטערן מיטעלאַלטער נישט בענוצט געוואָרען אַלס אַ היילמיטעל, ווי טייער און ווי עקעלהאַפט זי זאָל נישט זיין.

אין אַזאַ אַפּטייק האָט מען געקענט בעקומען געווירצען פון די ווייטע מורח־לענדער, פעפער, נעגעלעך, אינגבער, ציטערינג און סאַפראַן. זיי זענען נאָך אַלע דעמאָלט געווען בעליבטע און טייער בעצאָהלטע היילמיטלען. אַפילו צוקער האָט מען דעמאָלט בענוצט נאָר אויף אַ רפואה און נאָר אין אַנ'אַפּטייק האָט מען געקענט בעקומען. אין אַזאַ אַפּטייק האָט מען אָבער געקענט בעקומען נאָך אַנדערע גוטע רפואות ווי צום בייספּיל: לעבער פון אַ וואָלף און לונגען פון אַ פוקס. נאָגעל־שטיינער פון אַנ'אָקס און ציינער פון אַ העכט. מען האָט זאָגאַר פערקויפט דעמאָלט אין די אַפּטייקען אַלערליי עקעלהאַפטע פּראָדוקטען פון חיות און מענשען. מען האָט פערקויפט אין יענע צייטען אין די אַפּטייקען אַלס היילמיטעל נישט ווייניגער ווי צוויי און זעכציג מאַרטע און פעטס פון הינגעריכטעטע מענשען. מען האָט בענוצט דעמאָלט אַלס רפואה אויך אַ פּראַשעק פון מענשליכע ביינער.

פון אַלע היילמיטלען איז אינ'ם מיטעלאַלטער אַם מייסטען בעקאַנט און אַם אָפטסטען בענוצט געווען דאָס היילמיטעל „טעריאַק“, וואָס האָט שוין געהאַט אַ טראַדיציע פון הונדערטער יאָהרען, ווייל ער איז שוין אינ'ם אַלטען רוים בענוצט געוואָרען. טעריאַק האָט מען געמאַכט פון פערשידענע שטאָפען, דאָס רוב פון פערשידענע שלאַנגען. דאָס איז געווען אַ פאָלקאָמען נוצלאָזע באַבסקע רפואה, מיט אַנ'עקעלהאַפטען געריך און געשמאַק און דאָך האָט זי אַכצעהן הונדערט יאָהר געהאַלטען אין דער מעדיצין. „טעריאַק“ האָט מען נאָך מיט צוויי הונדערט יאָהר צוריק געקענט בעקומען אין די אַפּטייקען.

מיט אַ רעצעפּט פון די דעמאָליגע דאָקטוירים (דאָס רוב מאָנאַכען) פלעגט מען אינ'ם מיטעלאַלטער בעקומען אין די אַפּטייקען אַלס היילמיטעל אויך פלייש און שמאַלץ פון שלאַנגען, נאָגעל־שטיינער פון אַ הירש און פון אַ וואַלפיש און דעם מאַרך פון פערשידענע חיות.

מע האָט אויך בעקומען עליקסירען. געהיימניספולע, פער'כשופ'טע געטראַנקען, מיט וועלכע מען האָט געקענט היילען אַלע קראַנקהייטען און חוץ דעם נאָך פערלענגערען דאָס לעבען. רייכע מענשען האָבען זיך אינ'ם מיטעלאַלטער געקענט פערגינען איינגעהמען אויך אַ רפואה אויך גאָלד, דימענטען און אַנדערע איידעלשטיינער, פון וועלכע מען פלעגט מאַכען פּראַשקעס.

איינינע ווירקזאַמע מיטלען זענען ענטדעקט געוואָרען דורך מכשפות.

בכלל איז די מעדיצין אינ'ם מיטעלאַלטער געשטאַנען אויף אַ זעהר נידעריגער מדרגה און דאָך איז אויך אין יענער פינסטערער צייט רייכער געוואָרען מיט עטליכע ווירקזאַמע מיטלען. ענטדעקט געוואָרען זענען די מיטלען נישט פון נייע דאָקטוירים, נאָר דוקא פון איינפאַכע מענשען, דאָס רוב פון די פערפאָלגטע און געפייניגטע מכשפות, ווי ביי אַלע ענטדעקונגען און ערפינדונגען, שפּילט אויך ביי דער ענטדעקונג פון היילמיטעל אָפּט דער צופאַל אַ ראָלע און דערפאַר האָט זיך אויך איינפאַכע מענשען איינגעגעבען ווען־נישט־ווען צו ענטדעקען אַ נייעם היילמיטעל. „דיגיטאַליס“, איינס פון די בעסטע מיטלען פאַר'ן אָפּגעשוואַכטען האַרץ, איז ענטדעקט געוואָרען פון אַנ'ענגלישער פויערטע. ערשט אַ סך שפּעטער האָט אַנ'ענגלישער דאָקטאָר איבערגענומען דאָס נייע מיטעל פון דער פויערטע און עס איינגעפיהרט אין דער מעדיצין.

אַ סך ווירקזאַמע מיטלען זענען געווען פריהער בלויז באַבסקע רפואות און מען האָט זיי ערשט שפּעטער אָנערקענט און איינגעפיהרט אין דער מעדיצין. נאָך דער ענטדעקונג פון אַמעריקאַ איז די מעדיצין געוואָרען רייכער מיט עטליכע אויסגעצייכענטע נייע מיטלען, וועלכע זענען די דאָרטיגע ווילדע און האַלב־ווילדע שטאַמען שוין לאַנג בעקאַנט געווען, אַזוי, צ. ב. ש., כינין, אַ גוטער מיטעל געגען מאַלאַריאַ (קדחת) און פיבער, וואָס ווערט געמאַכט פון דער קאָרע פון אַ געוויסען סאָרט בוימער. אַזעלכע בוימער פלעגען פריהער וואַקסען נאָר אין פּערו (זיד־אַמעריקאַ) און כינין איז דערפאַר אַ לאַנגע צייט געווען אַ מאָנאָפּאָל פון די שפּאַניער. ס'איז דערפאַר געווען זעהר טייער און נאָר רייכע מענשען האָבען זיך געקענט פערגינען צו נעמען כינין אויף אַ רפואה. די האָלענדער האָבען אינ'ם 18־טען יאָהר־הונדערט געשיקט אַנ'אַפּטייקער קיין פּערו, כדי ער זאָל בגנבה ברענגען פון דאָרט אַ פּאָר יונגע כינין־בוימעלעך. די ביימעלעך האָט מען פערפלאַנצט אין די האָלענדישע קאָלאָניעס. מיט דער צייט זענען דערפון געוואָרען גאַנצע וועלדער און אַזוי אַרום איז דער מיטעל כינין געוואָרען אַ פערשפּרייטער מיטעל.

אינ'ם 18־טען און 19־טען יאָהר־הונדערט הויבט זיך אָן דער ריזיגער פאָרטשריט פון אַלע נאַטור־וויסענשאַפטען און אויך פון דער כעמיע. די כעמישע איינגענשאַפטען פון אַלע היילמיטלען ווערען גענוי אויסגעפאָרשט, מען ענטדעקט אַ גאַנצע רייה פון נייע ווירקזאַמע כעמישע שטאָפען. דאָס מאַכט אַנ'איבערקעהרעניש אין דער מעדיצין. אין דער בעהאַנדלונג פון קראַנקע ווערט איינגעפיהרט אַ גאַנץ נייע, שטרענג וויסענשאַפטליכע סיסטעמע.

אַליבע מיט באַצילען

(הומאָרעסקע)

פון *** עליאַש

אַזוי פיל מיליאָנען מיידלעך, יונגע אַלמנות און גרושות זענען פערהאַן אויף דער וועלט, דאַרף זיך מאַקס דוקא פערליבען אין אָט דעם מיידעל, אין דער געטליכער הענריעטע מיט די בלאָהע אויגען, שלאַנקער פיגור און — פיינע מאַניערען. אַזאַ אומגליק, נעבעך! און דאָס אומגליק בעשטעהט נאַטירליך, נישט אין דעם, וואָס זי הייסט הענריעטע און זיכער נישט אין דעם, וואָס זי האָט בלויע אויגען און אַ שלאַנקע פיגור. אַפילו דאָס, וואָס זי האָט פיינע מאַניערען וואָלט אויך נישט געווען געפעהרליך.

איז אָבער די ראָזיגע הענריעטע אַ „שוועסטער“ ביי ד״ר דיאַגנאָזיק. אָט דאָ ליגט די גרויסע טראַגעדיע פאַר מאַקס'ן, ד״ר דיאַגנאָזיק איז אַ שטאַרקער אָנהענגער פון באַצילען און מיקראָבען. בעסער געזאָגט, אויב נאָר מען קאָן עס בעסער זאָגען; ער גלויבט אין באַצילען און מיקראָבען, ווי אַ פרומער יוד אין משיח'ן, אומעטום זעהט ער באַצילען. די גאַנצע וועלט, דאַכט זיך איהם, קריעט מיט אָט די קליינינקע, נישט־זעהבאַרע חיה'לעך.

דער ראָזיגער דאָקטאָר האָט נישט קיין מורא פאַר טיגערן, פאַר לעמפּערטען, און אַ העלפאַנט איז ביי איהם אַ קליינינקייט. אָבער אַ באַציל — הו־הו! אי זיין גאַנצער פּראַקטיק האַלט ער אין איין וואָרענען די מענשהייט פאַר די שרעקליכע באַצילישע פּעסטיעס, וואָס האָבען זיך פערליינט אויף אונז. „היט זיך“, שרייט ער, „מענשהייט, אָהן אונטערשיד פון ראַסע, רעליגיע און איבערצייגונג, פאַר די באַצילען. די באַצילען זענען אייערע ערגסטע שונאים!“

זיין געטרייע „שוועסטער“ הענריעטאַ האָט פון איהם איבערגענומען די מורא פאַר באַצילען, — און דערפאַר איז אונזער מאַקס פערצווייפעלט, דערשלאָגען, צובראָכען און ער טראָגט זיך אַרום מיט אַ פערבלוטיגטער נשמה אויף די וויסטע שליאַכען און טראַקטען פון דער וועלט.

טאַקע ביים דאָקטאָר דיאַגנאָזיק האָט זיך מאַקס בעקענט מיט הענריעטאַ'ן. און פון יענעם היסטאָרישען טאָג אָן, האָט זיך אָנגעהויבען זיין גרויסער וועהטאָג.

אין פלוג איז דאָך אַנ'אומגעהויערע פראַגע: אַז מ'פערליבט זיך איז דאָך גוט. טאָ פאַרוואָס דאַרף מאַקס זיין אַזוי פערצווייפעלט?“

קען דאָך, טראַכט מען, זיין, אַז זי, הענריעטאַ, ליבט איהם נישט; דאָס הייסט, אַז זי „ערווידערט“ נישט זיינע געפיהלען. ליבט זי איהם אָבער דוקא יאָ און טאַקע מיט דעם ריכטיגען העלישען פייער.

וואָלט ער דאָך, לויט אַלע כללים פון ליבע, געדאַרפט זיין גליקליך. וואָלט ער טאַקע געווען גליקליך. נאָר — די באַצילען שטעהען איהם אין וועג....

נאַ דיר נאָר באַצילען אויף זיין קאָפּ.

ס'איז פּראָסט משוגע צו ווערען! אָט זיצט מאַקס אין פּאַרק. נעבען איהם זיצט הענריעטאַ. זיין האַרץ קלאַפּט. איהר האַרץ קלאַפּט. ביידע הערצער קלאַפּען. עס איז נאַכט. אויבען שווימט ספּעציעל פאַר זיי אַ שפּאָגעל־נייע לבנה. אין הינטערגרונד זעהט זיך אַ פּאָליציאַנט, נאָר דער פּאָליציאַנט זעהט זיי נישט. ביידע, סיי מאַקס און סיי הענריעטאַ, שווייגען מיט דער גרויסער שווייגעניש.

ענדליך נעהמט ער זיך אָן מיט מוט, מיט געוואַלדיגען העראָאיזם און ער גיט הענריעטאַ'ן אַ כאַפּ אין זיינע מעכטיגע אָרעמס. זי פּראָטעסטירט נישט, זי גרייט זיך נישט צו שרייבען אַ „שטימע פון פאָלק“. דאָס גיט איהם צו נאָך מעהר מוט און ער גיט אַ פּרעס־צו זיינע ליפּען צו איהרע ליפּען.

אָבער אין דעם ראָזיגען העכסט דראַמאַטישען מאָמענט, גיט זי איהם מיט גרויס אימפּעט אַ שטויס אָפּ פון זיך, אַ שפּרונג אויף אין דעם שווייגען פון דער אויסגעשטערנטער נאַכט, דונערט אָפּ אַ איהר געשריי:

— באַצילען!

דערהערט „באַצילען“, קוקט זיך מאַקס אַרום אין אַלע זייטען. זוכענדיג די באַצילען. אָבער.... וואו באַצילען? וואָס באַצילען? ער זעהט נישט קיין באַצילען!

שש

— וואו — זאָגט ער, — האָסטו דאָ באַצילען?

— אָט־אָ־דאָ! — גיט זי.. איהם אַ ווייז אויף זיינע ליפּען און דערנאָך אויף איהרע ליפּען. —

א בעלנות פון א פראָווינצער יודען

נעהמעז און מאַכען א טויש מיט מיידלעך, אָנדרייען א גאנצע ראָד, אויסקאָמבינירען א פאַסקודנעם שווינדעל, און לסוף בלייבען א מיאוס-אָפּגעשמיסענער.

צו דריי יאָהר איז מאַניע ב. פון שטעטעל ק. אין קאַלישער גובערניע געבליבען אַ קיילעכדיגע יתומה.

דער פאָטער איהרער איז אין 1914 אַוועק אויף דער מלחמה וואו ער איז אונטער קעניגסבערג אין 1915 פון אַ שווערער בויך־וואונד און שווערע ליידען געשטאָרבען. און אין אַ יאָהר שפּעטער איז געשטאָרבען איהר מוטער.

אויף דער קליינער מאַניע'ן האָט זיך מרחם געווען אַ ווייטער קרוב פון איהר פאָטער'ס צד, וועלכער האָט אויך געהאַט אַ מיידעל אין די זעלבע יאָהרען, וואָס מאַניע, און האָט איהר גענומען צו זיך. די ביידע מיידלעך האָבען זיך גלייך געהאָרעוועט און דערצויגען.

תחילת איז דער קליינער מאַניע'ן ביי דעם קרוב גאַנץ גוט געווען, אַזוי, אַז זי האָט באַלד פערגעסען אַז דער ערשט נישט לאַנג פערשטאָרבענער מוטער און האָט דעם קרוב גערופען „טאַטע" און די קרובה — „מאַמע".

מאַניע האָט זיך פיין געכאַוועט און איז געווען אַ קלוג און שעהן־ענטוויקעלט קינד, בעת איהר „שוועסטער'ל" — דעם קרוב'ס מיידעלע איז געווען אַ נישט ענטוויקעלטע און אַ גייסטיג צוריקגעשטאַנענע, אַ ז', אַז פאַר פרעמדע מענשען האָבען זיך איהרע אייגענע עלטערן מיט איהר געשעהמט, און אַלס זייער טעכטער'ל האָבען זיי פאָרגעשטעלט מאַניע'ן און יענע, די אייגענע טאָכטער, האָט געהייסען איז די יתומה.

אַזוי איז מאַניע אויפגעוואַקסען, און זייענדיג געוואוינט אָפּט צו שפּילען די ראָל פון דער פּאַקטישער טאָכטער, האָט זי זיך שוין אַזוי איינגעלעבט אין דער ראָל, אַז זי האָט שוין כמעט נעהאָט פערגעסען, אַז זי האָט געהאַט „אַנדערע" עלטערן, און זיך אַליין בעטראַכט אַלס דער „פּאַקטישער" טאָכטער און יענע — פאַר דער יתומה, איבער וועלכער „איהרע" עלטערן האָבען זיך מרחם געווען...

די פאַקטישע טאָכטער האָט אויף דער האַנדלונג פון איהרע עלטערן קיינמאָל נישט רעאַגירט, וויל, ווי שוין דערמאָהנט איז זי געווען גייסטיג צוריקגעשטאַנען און איז איינפאַך נישט ביכולת געווען ווי־נעהעריג אָפּצושאַצען איהר לאַגע.

דערפאַר אָבער האָבען פערשטאַנען אָפּצושאַצען די שכנים, וועלכע האָבען איהר אָפּט אויף איהר לאַגע אויפמערקזאַם געמאַכט, אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט ביז דעם מיידעל איז די מעשה נעקראָכען אין קאָפּ אַריין און זי האָט אָנגעהויבען ענערגיש מאָהנען איהר טאָכטער־רעכט, לויט די אָנווייזונגען פון די שכנים.

פון דער איבערקעהרעניש אין זייער טאָכטער'ס גייסטיגען צושטאַנד זענען די עלטערן פערשטעהט זיך צופרידען געווען און זיי האָבען אָנגעהויבען איינציגווייז צו ענדערן די בעציהונגען צו איהר און וואָס מעהר די בעציהונגען צו דער אייגענער טאָכטער האָבען זיך געענדערט צום בעסערן — אַלץ מעהר האָבען זיך זייערע בעציהונגען צו מאַניע'ן געענדערט צום ערגערען.

כמעט ביי יעדען עסען האָבען זיי איהר געגעבען צו פערשטעהן, אַז זי איז אַן'אומזיסטע עסערין אין זייער שטוב, און אַז זיי זענען נישט מחויב אויסצוהאַלטען קיין פרעמדע א.ד.גל.

אויף די פאַקטישע טאָכטער האָט איהר „שוועסטער" נישט פערשוינט און ביי יעדער געלעגענהייט זיך אָן איהר נוקם געווען דערפאַר, וואָס זי האָט אַ לענגערע צייט איהר „אָרט" פערנומען.

אַזוי־אַרום איז מאַניע ביי איהר „טאַטע־מאַמע" געוואָרען אַ משרת, וואָס האָט געטון אַלע אַרבייטען אין שטוב און אין קראָם און האָט קיינמאָל נישט געגעסען צו דער זאַט, כדי מען זאָל נישט זאָגען אויף איהר, אַז זי איז אַן'אומזיסטע עסערין; זי איז אַרומגעגאַנגען נאַקעט און באָרפיס און ביינאַכט האָט זי דאָס געלעגער נאָט געמאַכט מיט איהרע טרעהרען.

מאַניעס פערשטאָרבענע מוטער האָט איבערגעלאָזט אַ שוועסטער אין אַמעריקאַ, וועלכער עס געהט זעהר גוט, און וועלכע האָט זיך במשך פון דער גאַנצער מלחמה מיט אַלע כוחות בעמיהט אָנצוקניפּען בעציהונגען מיט איהר שוועסטער אין ק.

ווי עס ווייזט אויס, איז דער אַמעריקאַנער שוועסטער געלונגען צו בעקומען אַ ידיעה, אַז איהר שוועסטער אין ק. איז געשטאָרבען און האָט איבערגעלאָזט אַ מיידעלע, וועלכעס געפינט זיך ביי דעם קרוב, וויל אין יאָהר 1923 האָט די שוועסטער אָנגעהויבען שיקען געלד פאַר מאַניע'ן, טאַקי אויף דעם אַדרעס פון דעם קרוב, וואו מאַניע האָט זיך אויפגעהאַלטען.

מאַניע, וועלכע איז דערווייל עלטער געוואָרען און פערשטאַנען איהר לאַגע, וואָס איז שוין נישט געווען איבערצוהאַלטען, האָט בעשלאָסען איינמאָל פאַר אַלעמאָל אַוועקצוגעהן פון די נייע „עלטערן" און זיך שאַפען ערגיץ־וואו אַן'אָרט.

דעם „טאַטע" אָבער, וועמען מאַניעס אַוועקגעהן איז נישט געווען שטאַרק אויף דער האַנד, האָט מאַניע'ן מיט אַלע כוחות צוריקגעהאַלטען, אָפּגעמענדיג פאַר איהר יעדעס מאָל די אַמעריקאַנער דאָלאַרען, וועלכע ער האָט אַראָפּגעלאָזט צו זיך אין טאַש אַריין, גאַרנישט זאָגענדיג דערפון מאַניען.

מיט איינמאָל האָט זיך די אַמעריקאַנער מוהמע מישב געווען, אַז עס וואָלט אפשר געווען אַ פּלאַן מאַניע'ן אַראָפּצונעהמען קיין אַמעריקאַ און אין דעם זינען האָט זי טאַקי אָנגעשריבען אַ בריף צו מאַניע'ן, אָנפרעגענדיג איהר, צי זי וואָלט נישט מסכים געווען אַראָפּצוקומען קיין אַמעריקאַ?

אַ לענגערע צייט האָט דער פעטער געהאַלטען דעם בריף אין טאַש, נישט וויסענדיג וואָס צו טון מיט איהם.

וואָס אַן'אמת, וואָלט ער גערן געוואָלט, אויף אַזאַ אופן פּטור ווערען פון מאַניען, האָט ער אָבער מורא געהאַט, אַז באַם ער וועט מאַניען זאָגען פון דעם בריף, וועט דאָך די גאַנצע מעשה פון די דאָלאַרען אַרויסשווימען ווי בוימאייל אויפ'ן וואַסער. האָט ער זיך אַזוי געשלאָגען מיט דער דעה, נעטראַכט און געטראַכט ביז מיט איינמאָל איז איהם געקומען אַ געניאַלער געדאַנק אין קאָפּ אַריין: פאַרוואָס זאָל טאַקי זיין אייגענע טאָכטער, וועלכע האָט מיט יאָהרען צוריק געשפּילט די ראָל פון מאַניען פאַרוואָס זאָל זי טאַקי איצט אויך נישט שפּילען די זעלבע ראָל און טאַקי אָפּפאָהרען קיין אַמעריקאַ, וואו זי וועט ווערען אויפגעריכט; וויל, וואָס מישטיינס געזאָגט, וועט ער דאָ אויפטון אין פּוילען, וואו אַ ליאַרע יונג הייסט זיך געבען טויזענדער דאָלאַרען — וואָס וועט ער אויפטון מיט אַ מיאוסער מויד?

און נאָך אַ ישוב מיט זיין ווייב, האָט די טאָכטער — די נייע „מאַניע" געענטפערט, אַז זי איז מסכים צו פאָהרען קיין אַמעריקאַ צום פעטער און צו דער מוהמע, און זי בעט טאַקי, מ'זאָל איהר אַרויסשיקען פאַפּירען מיט אַ שיפס־קאַרט און אַ ביסעל קליין־געלד אויף צו בעגייהען זיך.

די אַמעריקאַנער מוהמע, האָט תיכף געשיקט די אַרויספאָהרונגס־פאַפּירען, אַ שיפס־קאַרט און אַ סומע געלד אויף צו בעקליידען זיך און אין דעם בריף האָט זי געבעטען, אַז אַזוי ווי זי איז שוין שטאַרק אומגעדולדיג און וואָלט איהר געוועהן שוין געוואָלט זעהן, לכן, בעט זי, אַז מ'זאָל איהר ביז וואָס, ביז ווען, צושיקען די פאָטאָגראַפיע, וואָס די „נייע" מאַניע האָט טאַקי געטון.

דערווייסענדיג, וואָסערע גליק עס דערוואַרט איהר „שוועסטער" און וועהנענדיג די קליידלעך און די וועש, וואָס זי מאַכט זיך, האָט די ריכטיגע מאַניע איהר שטאַרק מקנא געווען און זיך אַראָפּגעגערעדט דאָס האַרץ פאַר שכנים.

די שכנים, וועלכע האָבען קיינמאָל נישט געהערט, אַז די קרובים, ביי וועלכע מאַניע האַלט זיך אויף זאָלען האָבען קרובים אין אַמעריקאַ און וואָס האָבען ראַנענען געוואוסט, אַז מאַניע האָט יאָ אַ לייבליכע מיהמע אין אַמעריקאַ — האָט די מעשה שטאַרק אינטערעסירט און זיי האָבען בעשלאָסען גענוי אויסצופאָרשען די זאַך.

דאָס ערשטע האָבען זיי ביי דער „נייער" מאַניע'ן דערוואוסט זיך דעם אַדרעס פון דער „מוהמען", צו וועלכער זי פאָהרט, דערנאָך האָבען זיי זיך דערוואוסט, אַז דעם שכנ'ס טאָכטער האָט עפּיס מיט איינמאָל אין די פאַפּירען בעקומען אַ נייעם נאָמען „מאַניע" און פערשטעהענדיג, אַז דאָס מיינט מען טאַקי דער ריכטיגער מאַניע'ן, האָבען זיי תיכף אָנגעשריבען אַ בריף קיין אַמעריקאַ, ביילעגענדיג די פאָטאָגראַפיע פון דער ריכטיגער מאַניע'ן אין רעזולטאַט פון וואָס, מ'האָט פון אַמעריקאַנער קאָנסולאַט צוריקגעהאַלטען די וויזע פאַר דער „נייער" מאַניע'ן.

נאָך דער מעשה, פערשטעהט זיך, האָט שוין מאַניע נישט געקאָנט בלייבען אין ק. און זי איז אַראָפּגעקומען קיין לאָדז, וואו זי האָט אָנגענומען די שטעל פון אַ דינסטמיידעל, ביי אַ היגען קצב אויף זאַקאָנטנאַ גאַס.

די מוהמע, דערווייל אין אַמעריקאַ, האָט נישט גערוהט און זי האָט אָהערגעשיקט דעם מאַן איהרען, קיין פּוילען, אויספאָרשען דעם גאַנצען ענין.

אין ק. האָט דער אַמעריקאַנער פעטער זיך דערוואוסט פון דעם גאַנצען שווינדעל. און פון דאָרט איז ער טאַקי געקומען קיין לאָדז, וואו ער האָט אויפגעזוכט די „ריכטיגע" מאַניען און ער האָט איהר בעקליידט און בעגייהט פון קאָפּ ביז די פיס, און אַליין זיך בעזעצט אין אַ היגען האָטעל וואַרטען ביז די פאַפּירען פאַר איהר וועלען פערטיג ווערען, כדי זי זאָל מיט איהם צוזאַמען אָפּפאָהרען.

געגען דעם קרוב אין ק. האָט דער אַמעריקאַנער פעטער געוואָלט פערפיהרען אַ פּראָצעס, נאָר מאַניע האָט איהם דערפון אָפּגעהאַלטען, האַלטענדיג זיך ביי דעם כלל, אַז פון ברוגעס פון וועלכען מ'האָט אַמאָל וואַסער געטרינקען, טאָר מען קיין שטיינער נישט וואַרפען.

הוימעלע.

א 14=פּראָצענטיגע הוספה.

פאַר די אַרבייטער פון דער בוי=אינדוסטריע.

(ב) נעכטען, איז אונטער'ן פאָרזיץ פון י. האַלץ, פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די בוי־אינדוסטריעלער און דעם בוי־מייסטער־צעך.

נאָך דער ערעפנונג פון דער פערזאַמלונג האָט דער פאָרזיצער האַלץ רעפערירט וועגען דעם סכסוך פון די בוי־אַרבייטער.

פון דעם רעפעראַט ווייזט זיך אַרויס, אַז נאָך מיט איינגע חדשים צוריק האָבען די בוי־אַרבייטער אַרויסגעשטעלט אַ הוספה־פאָדערונג, אויף וועלכע די אינדוסטריעלער האָבען געענטפערט, אַז די פאָדערונג וועט ערלעדיגט ווערען, נאָכדעם, ווי ס'וועט בעקאַנט ווערען די רעזיזיע אין דער הוספה־פאָדערונג פון די וואַרשאָווער בוי־אַרבייטער. און טאַקי נאָכדעם, ווי ס'איז פאַר די וואַרשאָווער אַרבייטער בעשטימט געוואָרען אַנ'הוספה פון 14 פּראָצענט, איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ ביים אַרבייטס־אינספעקטאָר מיט די היגע בוי־מייסטער־פעראיינען, אויף וועלכער די בוי־אונטערנעהמער האָבען פאָרגעלייגט די זעלבע הוספה פון 14 פּראָצענט, וואָס די וואַרשאָווער אַרבייטער האָבען בעקומען. איינער אָבער פון די אַנדערע פעראיינען האָט אויף דעם פאָרשלאַג נישט מסכים געווען, צוליב וואָס דער אָפּמאַך איז דעמאָלט נישט אונטערגעשריבען געוואָרען.

נאָך דעם דערמאָהנטען רעפעראַט איז נאָך לענגערע דיסקוסיעס אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, צו בעשטעטיגען דעם הוספה־פאָרשלאַג אויף 14 פּראָצענט.

גיי, ווייס, וואו דער אמת איז!

אַ קליינע, אָבער אַ שיינע „בריליאַנטענע" מעשה...

(—) פאַר די ווייַנאַכט־חנאות איז דער מוזיקלייטער פון פּאָפּולאַרני טעאַטער טאַדעאוש העסע צוזאַמען מיט פר. ביקאָווסקאַ געגאַנגען צום יובילער לעווקאָוויטש אויף פּעטריקאָווער גאַס, וואו זיי האָבען געקויפט אַ גאָלדענעם רינג מיט אַ בריליאַנטעל פאַר 120 זלאָטים, נעהמענדיג פון איהם אַ בעשייניגונג, אַז דער בריליאַנט איז אַנ'עכטער.

נאָך איינגע וואָכען," בעת ביקאָווסקאַ האָט זיך געוואַשען די הענד איז דאָס בריליאַנטעל פון דעם רינג אַרויסגעפאַלען און עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז בסך־הכל איז עס אַ פּראָסט גלעזל, אונטערגעשמירט פון דער צווייטער זייט מיט נאָלד.

בעת זיי זענען געקומען צו לעווקאָוויטש'ן, האָט ער, אין תחלת דערקלערט, אַז דאָס איז נישט דער־זעלבער שטיין, וואָס זיי האָבען ביי איהם געקויפט לסוף האָט ער זיך מודה געווען און גענומען פון זיי דעם רינג אויף אַריינצופאַסען אין איהם אַנ'עכט בריליאַנטעל, אויף וואָס ער האָט ווייטער אַרויסגעגעבען אַ בעשייניגונג.

נאָך איינגע טעג, אַז דאָס פּאָר'ל איז געקומען אָפּנעהמען דאָס פינגעריל, האָט לעווקאָוויטש פון זיי צוגענומען זיין בעשייניגונג און צוריסען.

צוריקגעבענדיג דאָס פינגעריל מיט'ן פּרי־העדרינגען שטיין, האָט ער ערקלערט, אַז דאָס איז נישט דערזעלבער שטיין, וואָס זיי האָבען ביי איהם געקויפט, און ער איז דעריבער נישט פערפליכטעט אַריינצוזעצען אַ בריליאַנט.

וועגען דעם ענין האָט פּאָליציי צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל.

קאָם. דעפּוטאַט

אויף אַ פערזאַמלונג פון בוי=אַרבייטער

(2) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שטרייק־אַקציע פון די בוי־אַרבייטער, איז נעכטען אין לאָקאַל פון די פּוילישע קלאַסען־פעראיינען אויף זאַמענהאָף 17 פאָרגעקומען אַנ'אַלגעמיינע פערזאַמלונג, צו וועלכער עס איז געקומען אַ מאַסע פון איבער טויזענד מאַן.

נאָכדעם ווי עס האָבען אָבגעגעבען בעריכטען איבער'ן שטרייק, די מיטגלידער פון דער שטרייק־קאָמיסיע, האָט אָנגעהויבען האַלטען אַ רעדע דער קאָמוניסטישער סיים־דעפּוטאַט סיפּולאַ. =

די רעדע איז אָבער געשטערט געוואָרען פון אַ שטאַרקער פּאָליציי־אָפּטיילונג, וועלכע האָט די פערזאַמלונג פונאַנדערגעלאָזט.

קאַנאַליזאַציע-אַרבייטער

פאָדערן א הוספה.

(מ) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מאַגיסטראַט איז בעטראַכט געוואָרען די ווענדונג פון די קאַנאַליזאַציע־אַרבייטער וועגען העכערען זיי דעם לוין מיט 35 פּראָצענט.

צוליב דעם, וואָס מיט עטליכע וואָכען צוריק איז אונטערגעשריבען געוואָרען אַנ'אָפּמאַך צווישען מאַגיסטראַט און די אַרבייטער לויט וועלכען די אַרבייטער5 האָבען בעקומען 15 פּראָצ. הוספה, האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסן די ווענדונג פון די אַרבייטער אָבצוואַרפען. גלייכצייטיג איז אָבער בעשלאָסען געוואָרען, אַז אויב די שטרייקענדע בוי־אַרבייטער וועלען ערצילען אַ העכערען לוין, ווי ס'האָבען די קאַנאַליזאַציע־אַרבייטער, וועט דער מאַגיסטראַט תיכף העכערען דעם לוין פון די קאַנאַליזאַציע־אַרבייטער.

נייע טראַמוואַי=ליניע

אויף פאָמאָרסקאַ=גאַס.

(מ) אין הסכם מיט'ן פאָרשלאַג פון דער אָפּטיילונג פאַר שטאָטישע אונטערנעהמונגען האָט דער מאַגיסטראַט אַקצעפּטירט דעם פּראָיעקט פון בויען אַ נייע טראַמוואַי־ליניע אויף פּאָמאָרסקע־גאַס: פון אַנשטאַטס אַלעי ביז דער זאַגאַיניקאַווא גאַס. די לענג פון דער נייער ליניע בעטרעפט 811 מעטער. ביים עק פאָמאָרסקאַ און זאַגאַיניקאַווא וועט אַוועקגעשטעלט ווערען אַ גערעקטער וואַרטע־זאַל.

נאָך 10 טויזענד זל.

פאַר'ן שטאָטישען טעאַטער.

(מ) דער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען צו געבען דעם שטאָטישען טעאַטער אַ צוגאָב־סובסידיע אין דער הויך פון צעהן טויזענד זלאָטים. די סומע וועט פערווענדט ווערען אויף אורלויב־נאָושעס פאַר די אַרטיסטען פון שטאָטישען טעאַטער.

אינספּעקציע פון טעקסים.

(מ) היינט צווישען 8 און 1 דאַרפען זיך שטעלען צו דער אינספּעקציע פון די אויטאָ־דראָושקעס די נומערן פון 151 ביז 165. די אינספּעקציע קומט פאַר אויפ'ן פרייהייטס־פּלאַץ.

סקאַנדאַלען און זידלערייען

ביי אַ טעלעפאָן=געשפּרעך.

(2) נעכטען האָט אין אונזער שטאָט אינקאַנגניטאָ געוויילט אַ העכערער מיניסטעריום־בעאַמטער.

דער בעאַמטער האָט געוואָלט אין דרינגליכע אַנגעלעגענהייטען זיך אַרורכרערען מיט וואַרשע, צוליב וואָס, ער האָט אָנגעקלינגען אויף דער אונטערשטאָטישער סטאַציע, בעטענדיג די ענטשפּרעכענדע פערבינדונג.

נאָכדעם אָבער, ווי ס'איז אַדורך אַ לענגערע צייט און דער בעאַמטער האָט די פערבינדונג נישט בעקומען, האָט ער נאָכאַמאָל אָנגעקלונגען און נעפרעגט די טעלעפאָניסטקע וועגען דער סיבה.

די לעצטע, אָבער, האָט איהם אויסגעזידעלט און איהם אויסגעשלאָסען פון געשפּרעך.

דער בעאַמטער האָט זיך געוואָלט נאָכאַמאָל פערבונדען מיט דערזעלבער טעלעפאָניסטקע. ער האָט אָבער דעם גאַנצען כעס אויסגעלאָזען צו דער טעלעפאָניסטקע פון דער שטאָטישער סטאַציע, וועלכע איז נעבעך געווען גאָט די נשמה שולדיג און וועלכעהאָט ווידער פון איהר זייט איהם געמאַכט אַ סקאַנדאַל. ווער ס'איז די טעלעפאָניסטקע פון דער אונטערשטאָטישער סטאַציע, קען די דירעקציע נישט פעסטשטעלען. וויל קיינער פון די טעלעפאָניסטקעס האָט נישט דעם חשק צו פערלירען דעם פּאָסטען.

קאָנפיסקירט

די דייטשע „פאָלקסצייטונג".

(ט) די שטעטישע סטאַראָסטווע האָט קאָנפיסקירט און אַרויפגעלעגט אַנ'אַרעסט אויפ'ן נעכטיגען נומער פון דער דייטשער סאָציאַליסטישער „פאָלקסצייטונג."

17 מינוט לענגער.

(מ) פון 11 ד.ח. ברענען זיך די עלעקטרישע און גאַז־לאָמפּען אין גאַס מיט 17 מינוט לענגער ווי ביז־איצט.

אַ גענויע טאַבעלע פון אָנצונדען און אויסלעשען די לאָמפּען, וועלכע זאָל זיין צוגעפּאַסט צו זון־אויפגאַנג און זון־אונטערגאַנג, וועט אויסגעאַרבייט ווערען אין די נאָהענטע טעג.

פערטון אין בריף

און דערווייל בע'גנב'עט מען איהם.

(2) נעכטען, בעת חיים שפּאַרבער פון ווסכאָדניע 57 איז געשטאַנען אין דער היגער הויפּט־פּאָסט און געשריבען אַ בריף, האָט איהם אַ גנב צוגענומען דעם פּאָרטפעל, וואָס איז געבען איהם געלעגען. אין פּאָרטפעל האָבען זיך געפינען וועקסלען אויף 1700 זל. און אַ גרעסערע סומע געלד. דער גנב איז נעלם געוואָרען.

2 חדשים

פאַר בעליידיגען דעפּוטאַטע.

(ט) דאָס היגע קרייז־געריכט האָט נעכטען בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען דעם מאָנאַרכיסטישען פיהרער פעליקס שעווטשיק.

שעווטשיק איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז ער האָט אין אַ רעדע אָנגערופען די סענאַטאָרען און דעפּוטאַטען גנבים און טויבענכאַפּערס. דאָס געריכט האָט איהם פער'משפט אויף צוויי חדשים טורמע.

א הוסט כריפּקע,

און פערקיהלונג פון האַלז און מאַנדלען היילען

Tabletki „EMS" Magistra Klawe

וועלכע אַ דאַנק דעם ספּעציעלען צוגעריכטען אופן (ווירקונג) גיבען ביים צולאָזען אין וואַסער הייזען גאַנץ עהנליכע צו פריש נאַטוראַל־וואַסער. צו בעקומען אין יעדער אַפּטייק און דראָגעריע.

162

אונרוהען אין פאזנאנסקי׳ס פאבריק.

גערייסעי דעם לוין ביי די שפינער. — שטרייק פון 1,500 ארבייטער. — אויפגערעגטער המון דעמאלירט דעם לאקאל פון די דירעקטארען. — פערוואונדערט 2 דירעקטארען. — פאליציי צוטרייבט די אויפגערעגטע ארבייטער.

נעכטען נאכמיטאג, ווען די שפינעריי־ארבייטער פון פאזנאנסקי׳ס פאבריק זענען געקומען אפנעהמען זייער וואכען לוין האבען זיי בעמערט, אז די אדמיניסטראציע פון דער פאבריק, האט אהן א פריהערדיגער פערשטענדניש מיט די ארבייטער גערייסען דעם לוין פון דער אפטיילונג.

די ארבייטער, נישט וועלענדיג דערמיט מסכים זיין, האבען אין א צאהל פון 1500 פערשטרייקט.

צוליב׳ן פלוצלינגען שטרייק־אויסברוך, האבען די דירעקטארען פון דער פאבריק: קאזשטיעוש פאזנאנסקי, וואלטשינסקי און האפמאן, אפגעהאלטען א קאנפערענץ.

די שטרייקענדע ארבייטער האבען בעת דער קאנפערענץ בעלאגערט דעם אדמיניסטראציע־לאקאל, די טרעפען, דעם הויף, ווארטענדיג אויף א רעזולטאט פון די דירעקטארען.

די ארבייטער האבען אנגענומען א דראהענדע שטעלונג און האבען ערקלערט, אז זיי וועלען נישט ארויסלאזען די דירעקטארען פון לאקאל, ביז די לוינען וועלען נישט צוריקגעשטעלט ווערען צו דער פריהערדיגער הויך.

די קאנפערענץ, וועלכע האט זיך געענדיגט 5 א זייגער נאכמיטאג, איז געווען אומגינסטיג פאר די ארבייטער.

ווען די ארבייטער האבען זיך דערפון דערוואוסט, האבען זיי זיך אריינגעריסען אינ׳ם לאקאל פון דער דירעקציע און עס דעמאלירט, צובראכען דאס מעבעל, אויסגעהאקט די שויבען, צוריסען די ביכער און איבערגעשניטען די טעלעפאן־דראטען.

דאן האט זיך דער אויפגערעגטער המון געווארפען אויפ׳ן דירעקטאר האפמאן און איהם אנגעהויבען שרעקליך צו שלאגען, דערביי האט איהם איינער פון די ארבייטער שווער־פערוואונדעט מיט „א שיצען" אין קאפ.

אויף די הילפס־געשרייען פון דעם פערוואונדעטען דירעקטאר איז אנגעקומען דער צווייטער דירעקטאר וואלטשינסקי, וועלכען דער המון האט אומגעווארפען אויף דער ערד און איהם שרעקליך צושלאגען.

דערווייל האט עמיץ וועגען די געשעהענישען געמאלדען דער פאליציי און אויפ׳ן ארט איז אנגעקומען א גרעסערע אפטיילונג פון פיס־און רייטער־פאליציי, אונטער דער אנפיהרונג פון אויבער־קאמיסאר איווארמשיק.

דער המון, האט אנגענומען א דראהענדע שטעלונג לגבי דער פאליציי און עס איז געקומען צו א צוזאמענשטויס בעת וועלכען עס זענען א חוץ איינינע ארבייטער אויך פערוואונדעט געווארען די פאליציאנטען: זיגמונד בייער און יאן ושיסקעוויטש.

נאך א געוויסער צייט האט די פאליציי צוטריבען די ארבייטער.

עס זענען ארעסטירט געווארען עטליכע צעהנדליג ארבייטער.

פאנאטאוויע, האט ערטיילט די הילף די פערוואונדעטע.

11 א זייגער אין אוונט האט מען אנגעהויבען אויספארשען די ארעסטירטע. אין רעזולטאט פון דער ערשטער אויספארשונג, איז פערארדענט געווארען אונבערינגטער ארעסט פון איינינע ארבייטער.

„ביידע זענען בעסער"

פראפעסארען וועגען סכסוך אין דער קראנקען־קאסע.

(ט.) די צענטראלע געזונדהייטס - דירעקציע ביים אינערן־מיניסטעריום, האט אויפ׳ן סמך פון דער מיינונג פון די פארמאקאלאגען, די פראפעסארען קאסקאווסקי און ווייל, ארויסגעגעבען א בעשלוס אין דעם קאנפליקט פון די פארמאצעווטען מיט דער קראנקען־קאסע, וועלכע גיט נישט קיין רעכט אדער אומרעכט קיין איינעם פון די צדדים.

הלואה פאר דער קראנקען־קאסע וועט קומען פון לעמבערג

(ב) ווי מיר האבען שוין בשעתו מיטגעטיילט, האט די פערוואלטונג פון דער היגער קראנקען־קאסע פערטראקטירט מיט דער לעמבערגער פערזיכערונגס־געזעלשאפט וועגען א הלואה אויף אינוועסטיציע־צוועקען.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז די דערמאנטע געזעלשאפט מסכים צו געבען דער קאסע א הלואה אויף דער היפאטעק פון די קראנקען־קאסע־בנינים, און די הויך פון דער הלואה וועט זיין אפהענגיג פון דער שאצונג פון די בנינים.

געלד־שטיצע פאר אינסטיטוציעס.

(—) צום פרנס אשר מענדעלסאן איז אנגעקומען געלד פאר פאלגענדע אינסטיטוציעס: ת״ת אויפ׳ן נאמען פון הרב מייזעל, „אהבת תורה", „יסודי התורה" אל. 1־טער מאי 37, ת״ת דאלט־שטאט, ת״ת ליפאווע 31, „מחזיקי הדת", „יסודי־התורה" קילינסקעגא 116, „יסודי־התורה" זאזשעווסקא 7, ת״ת זאכאדניע 56, ת״ת אלעקסאנדראווסקא 13, ת״ת ציגעל־גאס 59, ת״ת פעפער־גאס 18, „שומרי־הדת" און „שומרי התורה".

די אלע אינטערעסירטע דארפען זיך מעלדען מיט בעפולמעכטיגונגען היינט נאכמיטאג פון 3—5 צום פרנס ה׳ מענדעלסאן.

פאמיליע פון הרב מייזעל ז״ל

האבען א געלד־תביעה צו דער קהלה

(—) דער פארשטעהער פון די „אונפארטייאיש"־רעליגיעזע יודען אין דער קהלה־פערוואלטונג, פרנס רוס, האט צוגעשיקט א בריף צום פרעזעס מינצבערג מיט דער פארערונג, אז אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג זאל געשטעלט ווערען די פראגע וועגען אלטענחוב פון דער שטאט פאר׳ן בית־הרב של אליהו חיים מייזעל ז״ל, דער חוב וואס קומט דער פאמיליע פון הרב מייזעל בעטרעפט די סומע פון 60 טויזענד זלאטים.

קאנאליזאציע — פלאנטאציע

א סברא, אז פאר׳ן מאגיסטראט האט עס איין ריח...

(ב) אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה, וואס מיר האבען נעכטען געבראכט, אז דער מאגיסטראט האט בדעה איבערצוטראגען 300 פלאנטאציע־ארבייטער צו דער קאנאליזאציע־ארבייט, דערוויסען מיר זיך, אז די ארבייטער־פעראיינען זעגען נעגען דעם איבערטראגען פון די ארבייטער, וועלכע ארבייטען שוין עטליכע יאהר אויף דער פלאנטאציע, ווייל איבערגעהענדיג צו קאנאליזאציע־ארבייטען, וואלטען די לעצטע, וועלכע זענען ביז איצט געווען מאגיסטראט־אנגעשטעלטע, פערלוירען דעם קאנטאקט מיט׳ן מאגיסטראט און וואלטען געווען אפהענגיג פון אינזש. סקושיווא, אדער פון די בוי־אונטערנעהמער.

די פעראיינען זענען נאר מסכים איבערצוטראגען אויף קאנאליזאציע־ארבייטען, די ארבייטער, וועלכע זענען ערשט לעצטענס צוגענומען געווארען צו פלאנטאציע־ארבייטען.

ערב א שטרייק

אין דער זאקען־בראנזשע.

(ב) נעכטען האט אין ארבייטס־אינספעקטאריאט געזאלט פארקומען א קאנפערענץ וועגען קאנפליקט אין דער זאקען־אינדוסטריע.

צו דער קאנפערענץ זענען אבער געקומען נאר די פארשטעהער פון די ארבייטער. די אינדוסטריעלער זענען נישט געקומען. ס׳איז דעריבער מעגליך, אז ס׳וועט אויסברעכען א שטרייק אין דער זאקען־בראנזשע.

ליקווידירט

דעם שטרייק אין דער טריקאטאזש־בראנזשע.

(2) אויף דער נעכטיגער בשותפות׳דיגער קאנפערענץ פון דער טריקאטאזש־בראנזשע, האבען די ארבייטער אנגענומען דעם 6 פראצענטיגען הוספה־פארשלאג און בעשלאסען דעם שטרייק צו ליקווידירן.

שטרייק

פון ציגעלניע־ארבייטער

(ב) אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס די ציגעלניע־אייגענטימער פון ראדאגאשטש זענען נישט נאכגעקומען די 35 פראצענטיגע הוספה־פאדערונג פון די ארבייטער, האבען פערשטרייקט אויך די ארבייטער פון אלע שטאטישע ציגעלניעס, אויסער די ארבייטער פון דער מאגיסטראט־ציגעלניע, וועלכע האבען נישט פערשטרייקט, ווייל ערשט נישט לאנג צוריק, האט דער מאגיסטראט געשלאסען מיט זיי א פרישען לוין־אבמאך.

פערזענליכעס

דער לאדזער איינוואוינער ה׳ עזריאל בונין דער זוהן פון בעקאנטען שריפטשטעלער חיים יצחק בונין האט געענדיגט דעם הומאניסטישען פאקולטעט ביים ווארשאווער אוניווערזיטעט און בעקומען אויפ׳ן יסוד פון דער ארבייט „די ביבעל און מיצקעוויטש" א מאגיסטער־דיפלאם פאר פאלאניסטיק.

געגרינדעט דעם שטעפער־צעך.

מיטוואך איז אין דער האנדווערקער צענטראלע פארגעקומען די גרינדונגס־פערזאמלונג פון שטעפער־צעך אין לאדז. ה׳ מאיר פרינץ עפענט די פערזאמלונג. סעקרעטאר ה׳ דאפנער לייענט פאר די סטאטוטען אין פויליש. דירעק. ה׳ ארדינאנס איבערזעצט דאס אין יודיש. דער סטאטוט ווערט פון אלע פערזאמעלטע אנגענומען.

פערמאכט

פריידענקער־פעראיינען.

(ב) די וואיעוואודזטווע האט פערמאכט די פריידענקער־פעראיינען אין פאביאניץ, אזארקאוו און זגערזש.

קולטור־ און פראפאגאנדע־רעסארט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דער קולטור־און פראפאגאנדע־רעסארט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלכער האט פאר די לעצטע פאר חדשים ענטוויקעלט א לעבהאפטע טעטיגקייט, איינארדנענדיג א גאנצע רייהע פערזאמלונגען אויף אקטועלע ציוניסטישע פראגען, ווי אויך סיסטעמאטישע העברעאישע פארלעזונגען אויף ליטעראריש א. א. טעמען, האט בעשלאסען, צוליב דער פעריען־צייט, איבערצורייסען אויף א געוויסע צייט די פארלעזונגען.

אויך דער לעזע־זאל אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז צוליב דערזעלבער סבה אויף א קורצער צייט געשלאסען געווארען.

דאגעגען, איז די העברעאישע ביבליאטעק „עבריה" ווייטער טעטיג אהן א הפסקה יעדען זונטאג, דינסטאג און דאנערשטאג פון 6 ביז 8 אוונט.

קאנאדא

ווער עס קלויבט זיך אהין פאהרען.

(ב) דער עמיגראציע־אמט טיילט מיט, אז די פערזאנען, וואס ווילען עמיגרירען קיין קאנאדע אויפ׳ן גרונד פון ארויס פאדערונגס - פאפירען פון זייערע קרובים, וועלען קענען קומען קיין קאנאדא נאר ביז׳ן 1 סטן אויגוסט.

נאך דעם דאזיגען טערמין, וועלען קיין קאנאדע קענען קימען נאר די עמיגראנטען, וועלכע האבען ארויספאדערונגס־פאפירען פון א פאטער אדער מוטער, מאן אדער פרוי, שוועסטער אדער ברודער און זוהן אדער טאכטער.

אנ׳אכצען־יעהריג „פריילין" האט אומגעבראכט איהר קליין קינד

(2) נעכטען, בעת׳ן ארויספיהרען דאס מיסט פונ׳ם הויז אויף נאוואמיעסקא 19 האט מען אין קלאזעט געפינען א טויט־קערפער׳ל פון א קינד, וואס האט שוין געהאלטען ביים פונאנדערפאלען.

וועגען דעם פאל האט מען תיכף מודיע געווען דער פאליציי, וועלכע האט זיך ענערגיש גענומען אויסצוזוכען די מערדערישע מוטער, אין רעזולטאט פון וואס עס איז פערהאלטען געווארען די 18־יעהריגע פריילין מאריא קלימקאוויטש, פון טשעמנא 18, וועלכע דערצעהלט, אז פאר צוויי וואכען איז זי געקומען צו פוס קיין לאדז פון דארף אנטאניעוו־סטאקי.

דאס געהן צו פוס האט איהר אפגעשוואכט און די אפשוואכונג טאקי האט גורם געווען, וואס זי האט צופעליג אין קלאזעט, אינ׳ם דערמאנטען הויז האט זי געהאט דאס קינד, וועלכעס איז אריינגעפאלען אין פילטער.

צוליב דעם אבער, וואס די גאנצע מעשה איז נישט שטארק נוטה צום אמת, איז זי פארלויפיג געבליבען אין ארעסט.

פארפאלען

(—) נעכטען, בעת דער 28 יעהריגער העגריק טאם איז געשטאנען פאר׳ן פענסטער פון זיין וואוינונג, אויפ׳ן צווייטען שטאק, זשעלאנא 40, האט ער פערלוירען דאס גלייכגעוויכט און ארויסגעפאלען פון פענסטער אויפ׳ן גאס.

פאנאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

(—) אויפ׳ן דאך פונ׳ם דריי־שטאקיגען הויז אויף מיליאנאווא 21 האט געארבייט דער 24־יעהריגער שלאסער סטאניסלאוו ראפיעראלסקי פון גראנסקא 29, וועלכער איז, בעקומענדיג א זונען־שלאג, אראפגעפאלען פון דאך אויפ׳ן טראטואר.

פון דעם קלאפ האט ער בעקומען א מוח־ערשיטערונג.

אין א שווערען צושטאנד האט איהם פאנאטאוויע אפגעפיהרט א היים.

פערברענט א קינד

בעת א שרפה אין א דארף.

(ב) אין דארף קאבילקא איז אויסגעבראכען א שרפה ביים לאנדווירט מארקאוויאק. די רעטונגס־אקציע, וועלכע איז אונטערגענומען געווארען, האט זיך ארויסגעוויזען פאר צו שפעט און דאס גאנצע פערמעגען פון מארקאוויאק׳ן איז אוועק מיט׳ן רויך.

דערווייל האט מען זיך ארומגעזעהען, אז אין שטוב איז געבליבען מארקאוויאק׳ס 3־יעהריג יונגעלע. אלע בעמיהונגען דאס קינד אפצוראטעווען האבען נישט געבראכט קיין רעזולטאט, און דאס קינד איז פערברענט געווארען.

פון „גאנג".

א סענסאציע האט ארויסגערופען די רעוויע „דאס ווייב וועט זיך נישט דערוויסען" אין „גאנג".

דאס פובליקום וויילט זיך זעהר גוט בעת דער גאנצער רעוויע און בעשענקט די ארטיסטען מיט הילכיגע אפלאדיסמענטען.

צעמענט

פון זעמבליכע צעמענט־פאבריקען אין פוילען.
וואגאן־ און סאניווייזע
צו פאבריקס־פרייזען
עמפפעהלט

H. Zmigrod & Co.

KONSTANTYNOWSKA 99,
tel. 15-60 i 11-88.

ער האלט נישט

פון קיין דאמען־עהרע.

(ב) א געוויסער אנדזשעי זעלצער האט אזוי שטארק צושלאגען די מעוברת׳דיגע פרוי וולאדיסלאווא פאנאווסקא, ביז די לעצטע האט גע׳מפּילט.

מיט דער קראנקער האט זיך בעפאסט די פאנאטאוויע, און מיט דעם אויסוואורף — די פאליציי.

פון יודישען טעאטער

מארגען — דער ערשטער אויפטריט פון בעני אדלער

דער בעריהמטער אמעריקאנער שוישפּילער בעני אדלער, וועלכער איז איצט געקומען אויף איינינע גאסטראלען קיין לאדז, וועט מארגען אויפטרעטען אין „פילהארמאניע" מיט צוויי פיעסען: בייסאן אין „אוריאל אקאסטא" און אין אוונט אין ז. ליבינס מעלאדראמע „דער איבעריגער מענש". ה׳ אדלער וועט אלזא, גלייך ביי זיין ערשטען דעביוט האבען די געלעגענהייט צו רעפרעזענטירען זיך פאר׳ן לאדזער פובליקום אין צוויי פערשידענע ארטיגע ראלען, וועלכע געהערען צו זיינע בעסטע קינסטלערישע לייסטונגען:

בעני אדלער.

דער גאסט ווערט בערעכענט פאר א „סטאר" אויף דער אמעריקאנער יודישער ביהנע. די פיל־זייטינקייט פון זיין טאלאנט און זיין אינטעליגענץ געבען איהם די מעגליכקייט צו פערקערפערען די פערשידענארטיגע ראלען אין קלאסישען ווי אין מאדערנעם רעפערטואר. ה׳ אדלער האט אין אמעריקא געהאט גרויס ערפאלג, אויך ביי זיינע איצטיגע גאסטראלען אין פראנקרייך און בעלגיען האט מען איהם אויפגענומען מיט בעגייסטערונג.

מעלדונגען.

עס פארערט זיך קנאבען (קינדער) מיט גוטע שטימען אלטען, סאפראנער פון אנשטענדיגע עלטערען צו דעם קאנצערט זאל. ווענדען זיך צום דיריגענט, רובין זאכארניא נומער 20 פראנט 3־טער שטאק טעגליך פון 4 ביז 7 אוונט. — שבת פון 5 ביז 8.
462

ציוניסטען־רעוויזיאניסטען־פערבאנד אין לאדז אלעי 1. מאי 16 פראנט 2. שטאק

שבת דעם 14 דעם חודש ה. י. פינקטליך 6,30 אוונט קומט פאר אין אייגענעם לאקאל דער דריטער רעפעראט פון דעם רעוויזיאניסטען „סעמינאריום" רעפערירען וועט דער חבר זאנדער, גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז פינקטליך 8 א זייגער אוונט קומט פאר א פערזאמלונג פון דער רעליגיעזער גרופע די חברים פון דער גרופע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען. איינגאנג אויף דעם אויבענדערמאנטען רעפעראט פריי.
490 די פערוואלטונג.

צענטראלע יודישע שול־ארגאניזאציע אין פוילען אפט. לאדז

מיר מעלדען אלע וועלכע האבען געקויפט לאטעריע צעטלען פון צ. י. ש. א. אז זיי דארפען ביז צום 20־טען ד. ח. נאכקאנטראלירען די ליסטע פון די געווינסטען יעדען טאג א חוץ שבת אין לאקאל פון דער בארכאוו־שול ציגעל־גאס 26 פון 11 ביז 1 פארמיטאג.
461

Obwieszczenie.

Dyrekcja Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi

podaje do powszechnej wiadomości, iż niżej wyszczególnione nieruchomości w Łodzi położone, obciążone pożyczkami Towarzystwa, za niezapłacone raty wystawione zostały na sprzedaż przez publiczne licytacje, odbywać się mające o godz. 11-ej z rana w Kancelarji Wydziału Hipotecznego m. Łodzi przy ul. Pomorskiej nr. 21 przed wyznaczonymi notarjuszami.

Zbiór objaśnień i warunki licytacyjne znajdują się w księgach hipotecznych odpowiednich nieruchomości oraz w biurze Dyrekcji Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi i tamże przeglądane być mogą.

W razie gdyby dzień wyznaczony dla sprzedaży był świątecznym, sprzedaż odbędzie się dnia następnego.

№ № hipoteczny nieruchom.	Przy ulicy	Vadium	Licytacja rozpocznie się od sumy	Przed notarjuszem	Dnia	№ № hipoteczny nieruchom.	Przy ulicy	Vadium	Licytacja rozpocznie się od sumy	Przed notarjuszem	Dnia
30	Jakóba	,1660	12.450	W. Siniarskim	12–XI 28 r.	1043 l	Kilińskiego	1.500	11.250	K. Rosmanem	15–XI–28 r.
157	Zgierskiej	3.600	27.000	J. Ładą	„ „	10446	Kaliskiej	520	3.900	J Rzymowskim	16–XI–28 r.
423ц	Pomorskiej	280	2.100	W. Sarosiekiem	„ „	1054/54da	Napiórkowskiego	5.620	42.150	S. Jarzębskim	„ „
795ab	6-go Sierpnia	2.100	15.750	S. Kornem	13-XI–28 r.	1057	„ i Suwalskiej	2.100	15.750	L Kahlem	„ „
800a	Żeromskiego	7.700	57.750	A. Smolińskim	„ „	1068b	Nowo-Zarzewsk.	1.060	7.950	E. Trojanowskim	19–XI–28 r.
811a	Andrzeja	3.960	29.700	A. Karnawalskim	„ „	1149b	Kilińskiego	2.720	20.400	J. Ładą	„ „
815ra	Lipowej	340	2.550	B. Lisowskim	14–XI–28 r.	1255cc	Dobrej	340	2.550	W. Sarosiekiem	„ „
893g	Sosnowej	1.060	7.950	W. Jeżewskim	„ „	1428b	Kamiennej	1.560	11.700	A. Smolińskim	20–XI–28 r.
902з	Słowiańskiej	2.140	16.050	J. Krzemieniewsk.	15–XI–28 r.	1916	Kopernika	2.800	21.000	A. Karnawalskim	„ „
972b	Częstochowskiej	500	3.750	W. Siniarskim	„ „	4012	Kilińskiego	840	6.300	B. Lisowskim	„ „

Licytacje powyższe o tyle dokonywane będą, o ile poszukiwane należności do chwili ostatecznego przybicia w dniu licytacji zapłacone nie będą.

היינט און פאָלגענדע טעג! היינט און פאָ/גענדע טעג!

דער גע‍ניאַלער און אונפערגלייכליכער DOUGLAS FAIRBANKS אין דעם פרעכטיגע פילם אין 12 אַקטען

12 דיאַמענטען

לויט דער ערצעהלונג פון AL. DUMAS

„דריי מושקעטערען"

Douglas Fairbanks דער אונפערגלייכליכער בתחילת אין דעם פילם וואנדער פון מעכ.יק און נעזעקטניס

אנאנס: דער נעכסטער פראָגראַם: „קעניגסמארק"

קינא „ERA"

פרי= הער „פלאָרא" זאוושא 22 (באַלוט)

אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען אין געוו. טעג 5.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 2 אַ זייגער נאָכמ.

פערשטאַרקטער ארקעסטער

דער זאַל איז מעבאַניש ווענטילירט.

ענדליך! ענדליך!

נאָר ביז מאָנטאג, דעם 16-טען יולי!

גאַנץ לאָדז מוז זעהען דעם שענסטען פילם

דער ראַפּינירטסטער גנב פון דער וועלט

— אין די — טיטעל ראָלען LUCJANO ALBERTINI i HANS MIERENDORF

12 אַקטען אַוואַנטוריסטישע ליבעס-פּאַסירונגען מיט דעם ליבלינג

פּאַסאַפּאַרטוס און הנחה - בילעטען — אונגילטיג.

אויסער פּראָגראַם: אַ פרעהליכע אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 2 אַקטען.

דער נעכסטער פּראָגראַם ווידער 23 אַקטען.

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA" ŁÓDZ ALEKSANDROWSKA 37 TEL 49-48

אלעקסאַנדראָווסקאַ 37, טעל. 48-49.

דער זאַל ווערט געקיהלט מיט די נייעסטע ווענטילאַטאָרען. פערשטאַרקטער אָרקעסטער.

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (וואָסכאָדניאַ 13). טעלעפאָן 37-76.

אוינגען קראַנקהייטען	ד"ר קראָוש	3—4, זונטאָג 10.30—11.30
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראַניסל. פרענקעל / קלאַזינבערג	12.30 1.30, חוץ פרייטאָג / מיטוואָך, זונטאָג 11—12
מאַגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלהסנד. מאַרגאַלים	2 3 אחוץ זונטאָג, דינסט.
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר ליפּיאַנסקי / מאַץ / לעווי / [illegible]	9½—11½ זונטאָג 9½—11 / 12—2 זונטאָג 1—12 / 3—4½ זונט. 1—2 / 11 — 12 זונטאָג 11—12
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר מאַלאָוויצקי אַרס / מאַשראַנ"א / פרעבנער	11—12.30, 3—5, ז. 12—2 / 1.30—2.30, זונט. 10.30—12 / 5—6.30, זונטאָג 9 — 10.30
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן / פערלים	טעגליך 2—3 / 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן / איינגעראָוו	12—1, זונטאָג 12—1 / 10.30-11.30, דינסט. 1,30-2.30
נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען	ד"ר ראַבינאָוויטש	12—2, זונטאָג 12—1.30
הויט און העניגרוש קראַנקהייטען	ד"ר פאלכ / זאנענבערג	3.30—4,30, זונטאָג 9—10 / 11—12, זונטאָג 11—12
רענטגענאָלאָג	ד"ר [illegible]	3 - 7
ציינליכע [illegible]	ד"ר מ. אצען	

וויזיטען אין שטאָט. :—: פּאַקען-שטעלען. :—: רענטגענאָגראַפיע. :—: זעמט-ליכע דורכשטראַהלונגען (קוואַרץ-לאַמפּען). :—: אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָווענד.

זונטאָג פון 8.30 ביז 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען מעטאַל-בעטען, טאַפּעציר-ווערק-לער, מאַטראַצען געשטעפּטע, דרוטענע ווי אויך צו האַלקיגע בעטען „Patent" לויט מאָס - וואַש-מאַשינען און וויזיטאַציאַקס אַמבולאַנטע

אין פאַבריקס-לאַגער

"DOBROPOL" Łódż

Piotrkowska 73 w podworzu

Dr. med.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

שפּרעכשטונדע פון 4—7 אין אָוונט.

פרויען!

נוצט אויס די געלעגענהייט עס ווערען אָנגענומען צו מאַכען פאַלקעס מיט פאַריזער שרינדען מיט 25% ביליגער נאָר דעם חודש קאָנסטאַנטינער 15, ביי פרוי צוקער.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעצ. און דענטיסטען-קאַבינעט.

פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינזאָהן / מ. וואלפסאָן / א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 5—7 / 12—2 / 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבער / א. פאָכשאָווסקי	פון 2½—4 און 6—7 / 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאַן / מ. פעלדמאַן / פרוי ד"ר ח. זעלדאָוויטש-קראַמשטיק / נוסטאָווא זאַפיר טענענבוים	פון 11—1 / 5½—7½ / שבת, מאָנט. דינסט. דאָנ. 3-5 / זונט. מיטוו. פרייט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר מ. נוסענטאַג / ל. פאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 / 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקא	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סטופאַי / ס. האַלפערטמאַן	פון 1—2 און 4—5 / 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערן-קראַנק.	ד"ר מ. קלאַטשקא / באַל. כאַן	פון 11—1 און 7—8 / 3½—5½
הויט- און וועני-רישע קראַנק.	ד"ר פ. ברזין / י. פאַלאַטשישיס	פון ½12—½3 / 6 - 8
ציינ- און מונד-קראַנקהייטען	ציינ-אַרצט ס. שקאָפּ / מ. רעזניקאָוו / ב. פשודנאָווסקאַ / נ. קאַצענבאָגען	פון 9—10¾ און 5—8 / 11—1¾ / 2¼—5 / 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָווענד.

קוואַרץ-לאַמפּען און גרופּען-באַשטראַהלונג.

עס ווערען געמאַכט אָפּעראַציעס, באַשטראַהלונגען מיט קוואַרץ-לאַמפּען עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסטליכע ציינער, קראָנעס, גאָלד-בריקען און פּלאָמבעס.

וויזיטען אין שטאָדט. נאַכט-דיזשור. געבורטס-הילף

CASINO

רעווי-טעאטער — רעווי-טעאטער

ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע פון דער געזעגנונגס-רעווי

„סאקום-פאקום"

אין 2 טיילן 14 בילדער
פון קאנראד טאם, י. באטשקאווסקי א. אַ.

אין 2 טיילן 14 בילדער
פון קאנראד טאם, י. באטשקאווסקי א. אַ.

לאוויטשער אויסשניטן
וואקאלער סקעטש אויסגעפיהרט פון p. **Bolska, Zdanowicz** i in.

א קו-קו!....
אונגעוועגליכע אוואנטורע **Bolska, Zdanowicz**

אין פראגראם צווישען אנדערע:

שמואל בוימוואל
מיטגליד פון לאדזער קאמי-וואיאזשארען-פעראיין וועגען זיין רייזע אין אויסלאנד. אקטועלער טעקסט פון **K. Tom**
צייכנונגען פון **St. Dobrzyński**, אויסגעפיהרט פון **Romuald Gierasieński.**

פערבאטען!
סקעטש **Romuald Gierasieński**

דאס פריילין פון פארצעלאן
וואקאלער סקעטש פון י. באטשקאווסקי.

THE RIFF SONG
כאראקטעריסטישע סצענע.

פרימאבאלערינא **Anna Zabojkina** מיט איהר אנסאמבל. סאליסטקע **Halina Zabojkina**

מזרח-באלעט — מאדיארער טאנץ

סימפאנ. ארקעסטער אונטער דער דירעקציע פון **L. KANTOR** ■ היינט 2 פארשטעלונגען: 8 און 10 אווענד.
די קאסע איז טעטיג פון 12 ביז 2 און פון 4 נאכמיטאג.

SPLENDID

— היינט פרעמיערע! —
גרויסער דאפעל-פראגראם!

דער מענש אין פייער — אין דער הויפטראלע **Olga CZECHOWA**

דער חלום פון אלע מיידלעך און פרויען, פריליינס און ווייבלעך, אלמנות, גרושות און שטיפרינס איז דער „געפעהרליכער"

REINHOLD SCHüNZEL אלס **„א יונגער צו אלעם"**

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג, גרויסער דאפעלטער פראגראם!!! אין דער גרויסער סימפאניע פון שעהנקייט און ליבע א. נ.:

Lili Damita, Harry Liedtke i Paweł Richter — **די חופה-נאכט**

ANNA ONDRA
רייצענדער ווינער שטערן אין דער מעכטיגער לעבענס-דראמע א. נ.:
די קאריערע פון א מאדעלקע

קינא MIMOZA

178 קילינסקי 178.

ביז מאנטאג, דעם 16-טען יולי איינשליסליך — די נייע אויסגאבע פון גרויסען פוילישען פילם

„די וואמפירען פון ווארשא"

№ 1051 דאס געהיימניש פון דער טאקסובקע

פון דינסטאג, דעם 17-טען ביז מאנטאג, דעם 23-טען יולי ד. י. איינשליסליך — דער גרעסטער אקטועלסטער פילם פון אייראפעאישער פראדוקציע

„דער הענדלער פון אמסטערדאם"

לויט דער דראמע „נעבענאיינאנדער" פון **Jerzy Kaiser**. אין די הויפט-ראלען די בעוואוסטע עקראן-קינסטלער, די ליבלינגען **D. JACOBINI i WERNER KRAUSS** די גרויסע ליבע פון א טאטער צו זיין אייגענער טאכטער. מלינות. דער שטן פון באר

געדענקט איינמאל פאר אלעמאל!
נאר טעל. 36-69
Szybka Pomoc Krawiecka
ul. PIOTRKOWSKA 110 (אין הויף)

אויפפרישען א'אנצוג זל. 2.80
א קלייד 2,60 מיט'ן אפנעהמען און אפשיקען. פארבען, כעמיש-וואשען, רעפעראטורען, איבערארבייטונגען און קינסטליך-צערעווען. אלץ ווערט אויסגעפערטיגט אין א קורצער צייט. אויף יעדען טעלעפ. פערלאנג שיק איך ארויס שיק-יונגע
דער אנשטאלט איז טעטיג פון 5 פריה ביז 1 ביינאכט

קוואליפיצירטע שפולערין
(זייד און וואל)
אויך נייהטארינס און רעפעזירקעס
פאר שטענדיגע ארבייט ווערען פון זאפארט געזוכט.
צו מעלדען זיך ביי ה. טענענבוים
פיעטריקאווער 38.

א לעהרערין
א גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעררירכט אין יודישער, פוילישער און דייטשער, שפראכען פאר ערוואקסענע צו ביליגע פרייזען 697
לאסמאן בזשעזשינער 15

א פעהיג פריילין
צו נייהען וועש ווערט געזוכט
34, צעגעלניאנע 34, ביי קיסין, פראנט-לאדען 487

מענער-מאגאזין
שניידער-ארבייטער צו ערשטער סארט ווי אויך אונטער-מאשינערס, האנד-נייהערס און אויספרעסערס ווערען געזוכט פיעטריק. 7 ביי קאטושעווסקי

שטעפער-געזעלען
א נייהער, א ריכטעווער, א פאמאצניק-ריכטעווער אויך א לערן-יונגעל באלד געצאהלט ווערען געזוכט פון זאפארט קאמיענגא 8, ביי ווײנריב 474

א געוועלב
עווענטועל מיט א שטוב אויף ווסכאדניא גאס איז איבערצוגעבען. צו ערפאהרען צעגעלניאנא 64, ביי גינזבערג
מעקלערס געווינשען. 486

א אינטעליגענט פאר פאלק
זוכען א שטיבעל אויפ'ן חודש (אויף א לעצטעס) ווילען בעצאהלען פארויס ביז 200 זל. ערקינדיגען פאטאגראפיע „סטודיא"
29 פולנאצנא 29.

4 פאטאגראפיעס פאר 1,50 זל.
בעקומט איהר נאר אין דער פאטאגראפיע-אנשטאלט „סטודיא", פולנאצנא 29
בעמ.: פאס-פאטאגראפיעס אויך באלד! 472

ס'איז געפונען געווארן
א וועקסעל אויף 300 זל. אויסשטעלער זאכאריאש, ארדרע וואלדמאן. אבצונעהמען אין דער צוקערניע
22 צעגעלניאנא 22
ביי קושמיראק. 491

אנאנסען-פרייז
פאר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—10 . . . . . . 15— . . . . 7 .
ביי א פילישער-שורות: ... דער שפאס 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער.
פאר'ן אינהאלט פון מעלדונגען די אנאנסען אין דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałową. Ch. J. Brauszt... D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny Ch. ...
... „Najer Folksblat", ...